

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

styczeń – marzec 2013 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym.....	18
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi.....	73
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	80
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	83
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych.....	88
VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	93
Część 2	106
Wybór spraw indywidualnych.....	106

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za I kwartał 2013 r.

Tabela 1. Wpływ do Rzecznika Praw Obywatelskich.

	I kwartał 2012	I kwartał 2013	%	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (1.01.1988 – 31.03.2013)
Wpływ ogółem	17 153	16 476	-3,9	1 237 495
w tym nowe sprawy	8 669	7 426	-14,3	729 426
Odpowiedzi na wystąpienia RPO	4 324	4 243	-1,9	406 941

W I kwartale 2013 r. w Biurze RPO przyjęto 1717 interesantów oraz przeprowadzono 10 553 rozmowy telefoniczne, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 17 298 pism w 11 672 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 221 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	I kwartał 2013	2012
wystąpień problemowych	68	292
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	3	19
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	1	12

pytań prawnych do Sądu Najwyższego	2	6
kasacji	13	43
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	-	2
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	-	1
skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo cywilne)	-	1
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	-	2
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	1	2
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	4	23
wniosków o unieważnienie orzeczenia	1	-
przystąpił do postępowania sądowego	4	8
przystąpił do postępowania administracyjnego	-	11
Razem	97	422

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	4208	42,4
	2	podjęto do prowadzenia	2308	23,3
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	1900	19,1
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące	4	Razem (5)	4749	47,9
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4749	47,9

środki działania				
Inne	6	Razem (7+9)	961	9,7
	7	przekazano wnioski wg. właściwości	212	2,1
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	466	4,7
	9	nie podjęto **	283	2,9
Razem			9 918	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

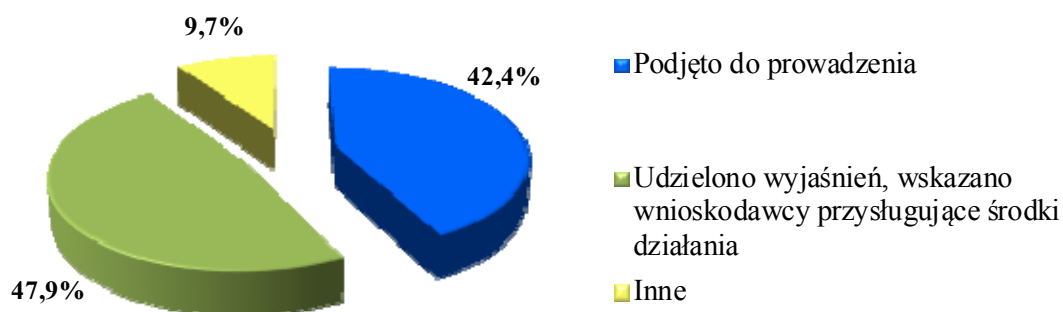

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	%	
1	2	3	4	
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	570	14,6
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	303	7,8
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	267	6,8

Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4	Razem (5+6)	248	6,3
	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	121	3,1
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	127	3,2
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	3088	79,1
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1458	37,3
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	1612	41,3
	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	18	0,5
Razem			3 906	100,0

Zakończenie spraw podjętych

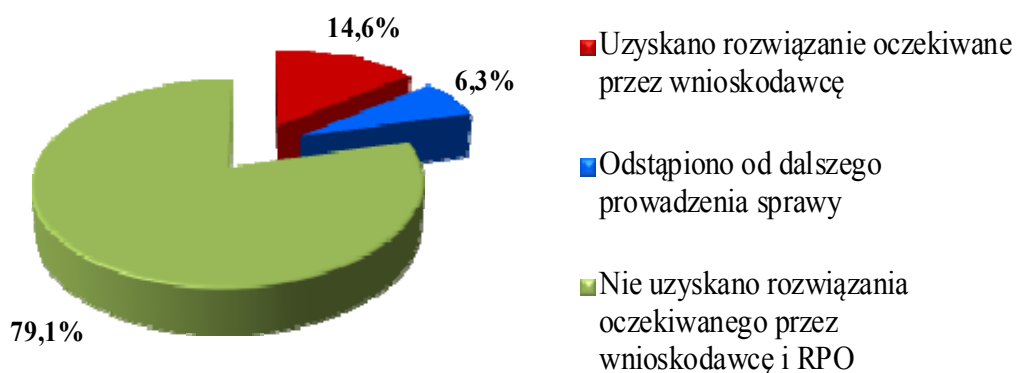
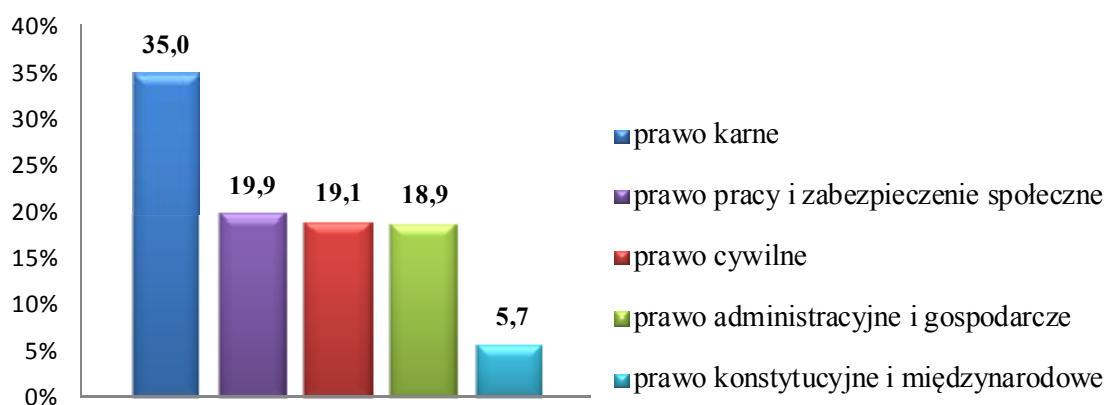

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych)

		Liczba	%
1	prawo konstytucyjne i międzynarodowe	425	5,7
2	prawo karne	2595	35,0
3	prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	1480	19,9
4	prawo cywilne	1420	19,1
5	prawo administracyjne i gospodarcze	1400	18,9
6	Krajowy Mechanizm Prewencji	53	0,7
7	inne	53	0,7
8	Razem	7 426	100,0

Wiodące problematyki spraw nowych

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw

śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W I kwartale 2013 r. do Biur Pełnomocników Terenowych wpłynęło 1575 pism, z czego 108 pism przekazano zgodnie z właściwością do Biura w Warszawie, a 125 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 776. Z ogólnej liczby 1717 interesantów w Biurach PT przyjęto 891. Przeprowadzono 1944 rozmowy telefoniczne udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 785 spraw.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	233	29,7
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	451	57,5
przekazano wniosek wg. właściwości	12	1,5
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	38	4,8
nie podjęto	51	6,5
łącznie	785	100

Tabela 7. Wiodące problematyki spraw nowych w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Przedmiot sprawy	Liczba	%
prawo cywilne	261	33,6
prawo karne	180	23,2

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

prawo administracyjne i gospodarcze	150	19,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	134	17,3

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w I kwartale 2013 r.

1.	Zakład Karny w Żytkowicach oraz Oddział Zewnętrzny Pionki Zakładu Karnego w Żytkowicach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	07-09.01.2013 r.
2.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	09.01.2013 r.
3.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych. Tematem rozmów był stan i przyszłość mediacji.	09.01.2013 r.
4.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w 21. Finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Warszawa.	13.01.2013 r.
5.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	14.01.2013 r.
6.	W Biurze RPO odbyło się drugie spotkanie członków Komisji Ekspertów ds. Osób z Niepełnosprawnością z przedstawicielami Ministerstwa Edukacji Narodowej poświęcone równemu dostępowi do edukacji. Podczas dyskusji omawiano m.in. rekomendacje zawarte w publikacji RPO pt. "Najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych".	14.01.2013 r.
7.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Rykach, Szpital Neuropsychiatryczny w Lublinie oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłęboku – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	14-16.01.2013 r.
8.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komisariacie Policji w Obornikach Śląskich – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	15.01.2013 r.

9.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Pucku – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	15.01.2013 r.
10.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	18.01.2013 r.
11.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy w przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	18.01.2013 r.
12.	Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wielkopolskim oraz Komenda Powiatowa Policji w Międzychodzie – badanie przestrzegania praw funkcjonariuszy oraz 17. Wielkopolska Brygada Zmechanizowana w Międzyrzeczu – badanie przestrzegania praw żołnierzy.	22-25.01.2013 r.
13.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu poświęconym sytuacji cudzoziemców przebywających w ośrodkach strzeżonych. Rzecznik w swoich uwagach nt. projektu ustawy o cudzoziemcach mówiła m.in. o konieczności stosowania detencji wobec rodzin z dziećmi tylko w wyjątkowych sytuacjach oraz o potrzebie kampanii informacyjnych uwrażliwiających społeczność lokalne na problemy cudzoziemców.	23.01.2013 r.
14.	Dom Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	23-25.01.2013 r.
15.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	25.01.2013 r.
16.	Areszt Śledczy w Bydgoszczy oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Samostrzelu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28.01-01.02.2013 r.
17.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	31.01.2013 r.
18.	Dom Pomocy Społecznej w Poznaniu, Izba Wytrzeźwień w Poznaniu oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Kościanie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05-08.02.2013 r.
19.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości z	08.02.2013 r.

	okazji święta Służby Więziennej. Kalisz.	
20.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	11.02.2013 r.
21.	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Gnieźnie, Zakład Poprawczy w Trzemesznie oraz Zakład Poprawczy w Kcyni – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	11-15.02.2013 r.
22.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	13.02.2013 r.
23.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	15.02.2013 r.
24.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	15.02.2013 r.
25.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczące m. in. kwestii udostępniania kultury osobom z niepełnosprawnością. Warszawa.	18.02.2013 r.
26.	Areszt Śledczy, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Świdnicy, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	18-22.02.2013 r.
27.	Wojewódzki Sztab Wojskowy w Warszawie, Wojskowa Komenda Uzupelnień Warszawa-Ochota, Wojskowa Komenda Uzupelnień w Radomiu – badanie przestrzegania praw żołnierzy oraz stających do kwalifikacji wojskowej.	21-22.02.2013 r.
28.	Przyjęcia interesantów w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	22.02.2013 r.
29.	Przyjęcia interesantów Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	22.02.2013 r.
30.	Komenda Wojewódzka Policji w Radomiu - badanie przestrzegania praw i wolności obywatelskich funkcjonariuszy.	25-27.02.2013 r.

31.	Spotkanie konsultacyjne zorganizowane przez Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Lublinie dotyczące m. in. wdrażania rozwiązań zawartych w raportach z kontroli strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców oraz monitorowania powrotów przymusowych nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich. Lublin.	26-27.02.2013 r.
32.	Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespół Zakładów Psychicznej Opieki Zdrowotnej oraz Dom Pomocy Społecznej” Nad potokiem” w Radomiu, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Pogroszynie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26.02-01.03.2013 r.
33.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników z Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	28.02.2013 r.
34.	Areszt Śledczy w Częstochowie, Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Lublińcu, Centrum Pomocy Osobom Uzależnionym od Alkoholu i ich Rodzinom w Bytomiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	04-08.03.2013 r.
35.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	11.03.2013 r.
36.	Zakład Karny i Oddział Psychiatryczny w Zespole Opieki Zdrowotnej w Dębicy oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Dębicy oraz w Mielcu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	11-15.03.2013 r.
37.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	13.03.2013 r.
38.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w inauguracji Szkoły Prawa Niemieckiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Podczas uroczystości Rzecznik wygłosiła wykład na temat praw człowieka w prawie administracyjnym.	14.03.2013 r.
39.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji dotyczące m. in. zapewnienia dostępności programów telewizyjnych osobom niepełnosprawnym z dysfunkcją narządu wzroku i słuchu.	15.03.2013 r.
40.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	15.03.2013 r.

41.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Strzelinie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	18.03.2013 r.
42.	Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców przy Warmińsko-Mazurskim Oddziale Straży Granicznej w Kętrzynie - badanie przestrzegania praw cudzoziemców, w szczególności dostępu małoletnich cudzoziemców, przebywających w ośrodku strzeżonym, do edukacji.	18-19.03.2013 r.
43.	Areszt Śledczy w Elblągu, Zakład Karny w Braniewie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	18-22.03.2013 r.
44.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Rektorem Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz doktorantami Wydziału Prawa i Administracji Wykład na temat stanu ochrony praw człowieka w perspektywie RPO.	20.03.2013 r.
45.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	22.03.2013 r.
46.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracownika Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	24-25.03.2013 r.
47.	Dom Pomocy Społecznej w Grajewie, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy „Promyk” w Goniądzu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25-27.03.2013 r.
48.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	28.03.2013 r.
49.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Sieci Informacji, Doradztwa i Integracji (SIDI), powołanej w celu wsparcia osób represjonowanych przez III Rzeszę i ich rodzin w sprawach socjalnych, medycznych i prawnych. W spotkaniu wzięli udział członkowie: Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę, Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych, Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie”.	28.03.2013 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w I kwartale 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Rzecznik Praw Obywatelskich uczestniczyła w posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP dotyczącym założeń ustawy budżetowej. Rzecznik omówiła również nowe zadania urzędu związane z monitorowaniem wdrażania postanowień Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.	03.01.2013 r.
2.	Warsztaty zorganizowane w Biurze RPO dla młodzieży XLIV Liceum Ogólnokształcącego im. Antoniego Dobiszewskiego w Warszawie dotyczące ochrony podstawowych praw i wolności człowieka i obywatela na przykładzie spraw rozpatrywanych przez Rzecznika.	17.01.2013 r.
3.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w seminarium naukowym zorganizowanym przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego nt. „Ustawy incydentalne w polskim porządku prawnym”.	18.01.2013 r.
4.	Konferencja podsumowująca stosowanie przepisów prawa antydyskryminacyjnego przez wymiar sprawiedliwości, zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego.	29.01.2013 r.
5.	W Biurze RPO odbyła się debata nt. „Rynek pracy dla osób z niepełnosprawnościami” z prezentacją wydanej w ramach prac Komisji Ekspertów ds. Osób z Niepełnosprawnością przy RPO monografii pt. „Najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych”.	31.01.2013 r.
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich uczestniczyła w posiedzeniu sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Rzecznik przedstawiła posłom sprawozdanie z funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Prewencji. Mówiła również o konieczności uporządkowania kwestii związanych z funkcjonowaniem izb wytrzeźwień i zagwarantowania tymczasowo aresztowanemu prawa do porozumiewania się z obrońcą.	06.02.2013 r.
7.	Przedstawiciele Biura RPO wzięli udział w posiedzeniu Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP, które było poświęcone problematyce przestępstw motywowanych nienawiścią ze względu na rasę, narodowość i pochodzenie etniczne.	07.02.2013 r.

8.	W Biurze RPO odbyło się pierwsze spotkanie Zespołu ds. Osób Głuchych. Omówiono m.in problemy związane z edukacją osób głuchych, wdrożenie ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się oraz zalety i wady wszczepiania implantów ślimakowych.	12.02.2013 r.
9.	W Biurze RPO odbyło się seminarium „Polska Karta Różnorodności – rok doświadczeń, rok wyzwania”. Organizatorami wydarzenia byli Rzecznik Praw Obywatelskich i Forum Odpowiedzialnego Biznesu.	14.02.2013 r.
10.	Spotkanie dotyczące projektu „Chcę być z Tobą mamą”, którego celem jest konieczność tworzenia oddziałów dla nieletnich matek z dziećmi w placówkach resocjalizacyjnych. W dyskusji zorganizowanej z inicjatywy Fundacji „Po Drugie” i Wyższej Szkoły Nauk Społecznych Pedagogium, udział wzięli przedstawiciele placówek, ministerstw, urzędów, przedstawiciele nauki w zakresie resocjalizacji i prawa, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich. Warszawa.	14.02.2013 r.
11.	W Biurze RPO odbyło się szkolenie skierowane do sędziów sądów rodzinnych i cywilnych pt. „Sądy w obliczu uzależnień nieletnich i inne aspekty postępowania z małoletnimi”. Szkolenie poprowadzili przedstawiciele: Fundacji Dzieci Niczyje i Ośrodka Rehabilitacji Uzależnień w Zagórzcu.	15.02.2013 r.
12.	Udział Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu w konferencji Prezesów Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu oraz sądów okręgowych apelacji wrocławskiej, poświęconej najważniejszym zadaniom oraz problemom stojącym przed sądami powszechnymi. Trzebnica.	18.02.2013 r.
13.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez sejmową Komisję Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Związek Powiatów Polskich z okazji jubileuszu 15-lecia usamorządowania wspólnot powiatowych nt. „Od przeszłości do przyszłości ustroju samorządu powiatowego”.	18.02.2013 r.
14.	Debata nt. „Czy język urzędowy może być przyjazny obywatelom?”, która odbyła się w ramach Forum Debaty Publicznej w Pałacu Prezydenckim.	20.02.2013 r.
15.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Prokuratora Generalnego w 10. rocznicę ustanowienia przez polski parlament Dnia Ofiar Przestępstw nt. „Ochrona danych	22.02.2013 r.

	osobowych i wizerunku ofiary przestępstwa”.	
16.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie na temat zdrowego i bezpiecznego starzenia się, która odbyła się w Sejmie RP.	27.02.2013 r.
17.	W Biurze RPO odbyło się seminarium eksperckie na temat głosowania osób starszych i osób z niepełnosprawnościami połączone z prezentacją wydanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich w 2012 r. raportu „Gwarancje korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami”.	05.03.2013 r.
18.	Debata Jana Nowaka-Jeziorańskiego zorganizowana w Biurze RPO nt. „O tolerancji”.	06.03.2013 r.
19.	Seminarium nt. „Prawa kobiet w Polsce i Rosji” zorganizowane przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Helsińską Fundację Praw Człowieka oraz Poznańskie Centrum Praw Człowieka INP PAN. Wrocław.	07-09.03.2013 r.
20.	Spotkanie zorganizowane w Biurze RPO z sekretarzami gmin województwa mazowieckiego, podczas którego zaprezentowano publikację pt. „Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje”.	15.03.2013 r.
21.	Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa zorganizowana na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika nt. „Wyzwania współczesnego prawa wyborczego”. Toruń.	15.03.2013 r.
22.	Konferencja dotycząca problematyki cyberprzestępczości i ochrony danych osobowych zorganizowana na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Toruń.	18.03.2013 r.
23.	Konferencja zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Wojewodę Śląskiego oraz Posła na Sejm RP nt. „Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych - nowe zadania dla jednostek samorządowych”. Katowice.	19.03.2013 r.
24.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. "Odebrana niewinność. Seksualizacja kobiet i dziewcząt w mediach i reklamie", która odbyła się w Sejmie RP.	19.03.2013 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w I kwartale 2013 r.

1.	Seminarium Europejskiej Akademii Prawa Europejskiego (ERA) nt. prawa Unii Europejskiej oraz Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Trewir.	22-24.01.2013 r.
2.	Konferencja nt. ochrony danych osobowych zorganizowana przez Uniwersytet w Brukseli, Komisję Europejską i Agencję Praw Podstawowych (FRA). Bruksela.	22-26.01.2013 r.
3.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w II szczycie Ombudsmanów krajów Partnerstwa Wschodniego i Unii Europejskiej w Parlamencie Europejskim, dotyczącym roli Narodowych Instytucji Praw Człowieka spoza UE we wdrażaniu Wytycznych ONZ dot. Biznesu i Praw Człowieka. Bruksela.	20-21.02.2013 r.
4.	W Biurze RPO odbyło się spotkanie z delegacją z Afganistanu – przedstawicielami instytucji rządowych, organizacji obywatelskich i mediów zaangażowanych w przemiany demokratyczne, w tym budowę przejrzystego prawa wyborczego.	21.02.2013 r.
5.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Ombudsmanem Ukrainy Valerią Lutkovską. Rozmowa dotyczyła m.in. wymiany doświadczeń w zakresie Mechanizmu Równego Traktowania i Krajowego Mechanizmu Prewencji oraz planów dalszej współpracy w ramach Partnerstwa Wschodniego Ombudsmanów.	28.02.2013 r.
6.	Spotkanie grupy roboczej Stowarzyszenia EQUINET – „Równość prawa w praktyce”. Bruksela.	28.02-01.03.2013 r.
7.	Konferencja Ombudsmanów z Grupy Wyszehradzkiej i Bałkanów Zachodnich nt. "Najważniejsze wyzwania dla Ombudsmanów w XXI wieku" zorganizowana w Biurze RPO we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych.	13.03.2013 r.
8.	Szkolenie prawnicze Stowarzyszenia EQUINET. Berlin	17-19.03.2013 r.
9.	Spotkanie Grupy Roboczej EQUINET nt. strategii komunikacji oraz najlepszych praktyk. Ateny.	25-27.03.2013 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-66658-I/11) z dnia 3 stycznia 2013 r. - w sprawie działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy motywowanej rasą, pochodzeniem etnicznym i narodowością.

Jednym z priorytetów działalności Rzecznika Praw Obywatelskich jest przeciwdziałanie rasizmowi, ksenofobii oraz związanej z nimi nietolerancji. Wobec nasilających się zjawisk dyskryminacyjnych niezwykle ważnym elementem walki z mową nienawiści jest podejmowanie przez organy władzy publicznej działań, zarówno edukacyjnych, jak i prewencyjnych, a także wypracowanie adekwatnych środków do działania przeciw aktom dyskryminacyjnym. Ważnymi czynnikami, które przeciwdziałają nienawiści, ksenofobii i dyskryminacji są m.in. zaangażowanie mediów poprzez kampanie informacyjne, wypracowanie systemu wymiany informacji na temat zjawisk o charakterze rasistowskim (np. poprzez organizowanie konferencji, szkoleń, seminariów) pomiędzy organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami państwowymi podejmującymi problematykę bądź gromadzącymi dane z zakresu dyskryminacji. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o wskazanie, jakie działania mające na celu ograniczenie dyskryminacji rasowej, nietolerancji i ksenofobii planowane są w resorcie administracji i cyfryzacji w roku 2013.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (13.03.2013 r.) poinformował, że przepisy w zakresie równego traktowania są wdrażane w Ministerstwie w ramach „Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce”. Jedną z dziedzin tego Programu obejmuje bezpieczeństwo oraz przeciwdziałanie przestępstwom popełnianym na tle etnicznym. W minionych latach najaktywniejszym uczestnikiem tego komponentu Programu była Małopolska Komenda Policji. Ze środków Programu sfinansowano m.in. Raport Małopolskiej Komendy Policji dotyczący bezpieczeństwa, przeciwdziałania przestępstwom popełnianym na tle etnicznym, poziomu zaufania Romów do instytucji publicznych oraz ich sytuacji na terenie województwa. W ramach wspomnianego Programu finansowane są m.in. działania edukacyjne zmierzające do zmiany negatywnego stereotypu Romów, skierowane zwłaszcza do dzieci i młodzieży. W odpowiedzi poinformowano ponadto, że w dniu 13 lutego 2013 r. Prezes Rady Ministrów podpisał zarządzenie Nr 6 w sprawie Rady do spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji, której przewodniczącym jest, zgodnie § 3 ust. 1 pkt 1 minister właściwy do spraw informatyzacji lub wyznaczony przez niego sekretarz lub podsekretarz stanu.

2. Ministra Zdrowia (RPO-706281-V/12) z dnia 3 stycznia 2013 r. - w sprawie wątpliwości dotyczących obowiązków wytwórców i autoryzowanych przedstawicieli, wynikających z wprowadzenia wyrobu medycznego do obrotu.

Na tle skarg badanych w Biurze RPO wyłoniły się wątpliwości związane ze stosowaniem ustawy z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych. Wskazywane problemy dotyczyły obowiązków nałożonych na wytwórców i autoryzowanych przedstawicieli, wynikających z wprowadzenia wyrobu medycznego do obrotu oraz nieprecyzyjnych przepisów ustawy określających te obowiązki. Zastrzeżenia dotyczyły m.in. obowiązku zamieszczenia w zgłoszeniu krótkiego opisu wyrobu i jego przewidzianego zastosowania, w języku polskim i angielskim. Zgłoszenie to jest przekazywane do europejskiej bazy danych o wyrobach medycznych Eudamed. Do obecnie funkcjonującego europejskiego banku danych mogą być wprowadzane dane w językach urzędowych Unii Europejskiej. Projekty rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady, które zastąpią dyrektywy i przepisy krajowe regulujące rynek wyrobów medycznych, nie określają, że nie będzie możliwe dokonywanie zgłoszeń we wszystkich językach urzędowych Unii Europejskiej. Zdaniem Rzecznika nie ma uzasadnienia konieczność tłumaczenia na język angielski treści zgłoszenia przez podmioty obowiązane do jego dokonania. Obowiązek sporządzenia oświadczeń dotyczących poszczególnych rodzajów wyrobów nie został wskazany wprost w ustawie. Oświadczenia sporządzane są w oparciu o rozporządzenia wydane na podstawie ustawy o wyrobach medycznych. Należałoby rozważyć, czy obowiązek sporządzenia takiego oświadczenia nie stanowi materii ustawowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie potrzeby przeprowadzenia w omawianym zakresie zmian legislacyjnych.

Minister Zdrowia (04.02.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie Zdrowia podjęto proces legislacyjny w kierunku wprowadzenia niezbędnych i postulowanych zmian w ustawie o wyrobach medycznych i aktach wykonawczych do tej ustawy, a także, aby dostosować jej przepisy do zmian przyjętych na płaszczyźnie europejskiej, w szczególności rozporządzeniem Komisji (EU) nr 722/2012 z dnia 8 sierpnia 2012 r. dotyczącym szczególnych wymagań dla aktywnych wyrobów medycznych do implantacji i dla wyrobów medycznych produkowanych z wykorzystaniem tkanek pochodzenia zwierzęcego.

3. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-673128-I/11) z dnia 3 stycznia 2013 r. - w sprawie polityki uwzględniającej potrzeby starzejącego się społeczeństwa.

W związku z prowadzonymi w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej pracami nad dokumentem dotyczącym polityki względem starzejącego się społeczeństwa, Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla znaczenie określenia zasad i wartości, jakimi powinny kierować się podmioty polityki społecznej, a także przyjęcia celów, które powinny być realizowane przez te podmioty. Rozważenia wymaga nazwa planowanego dokumentu, która nie przyczyniłaby się do segregacji grup społecznych, ale wskazywałaby na politykę względem całego społeczeństwa i tym samym wzmacniała solidarność międzypokoleniową. Rzecznik postuluje także wpisanie

perspektywy starzejącego się społeczeństwa do wszystkich dokumentów realizujących zadania polityki państwa, zarówno na poziomie rządowym, jak i na szczeblu regionalnym i lokalnym. Priorytety dokumentu, a w konsekwencji działania państwa, powinny uwzględnić również poważne zmiany systemowe. W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśliła znaczenie postulatu odnoszącego się do wzmocnienia opieki geriatrycznej w Polsce, w tym poprzez integrację działań służby zdrowia oraz opieki społecznej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o odniesienie się do poruszonych zagadnień, a także udostępnienie harmonogramu prac nad dokumentem dotyczącym polityki względem starzejącego się społeczeństwa, w szczególności informacji, na którym etapie zostały przewidziane konsultacje społeczne i jaki czas przeznaczono dla partnerów społecznych na nadsyłanie uwag.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (15.01.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie trwają prace nad przygotowaniem raportu ewaluacyjnego Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 w Polsce. Publikacja raportu, po konsultacjach z partnerami zaangażowanymi w Europejski Rok 2012, planowana była na luty 2013 r. W ramach obchodów Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 w Polsce został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 137 z dnia 24 sierpnia 2012 r. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013 (Program ASOS). Był to kluczowy wkład Rządu w działania tworzące podstawy do budowy polityki senioralnej w Polsce.

W Ministerstwie zostanie powołana Rada ds. Polityki Senioralnej. Do stałego udziału w jej pracach zostaną zaproszeni przedstawiciele ministerstw, centralnych urzędów administracji rządowej oraz pozostałych organów władzy państwowej, a także organizacji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji trzeciego sektora oraz środowisk naukowych. Projekt założeń długofalowej polityki senioralnej ma być głównym efektem prac tworzonej Rady na pierwszym etapie jej funkcjonowania, a następnie Rada będzie kontynuować pracę jako organ opiniodawczo-doradczy Ministra Pracy i Polityki Społecznej w zakresie polityki senioralnej. Założenia długofalowej polityki senioralnej, podobnie jak Program ASOS, są koordynowane przez Departament Polityki Senioralnej w MPiPS. Stworzenie założeń długofalowej polityki senioralnej jest celem, którego nie uda się osiągnąć bez szerokich konsultacji społecznych. Co więcej, istnieje potrzeba głębszego zaangażowania zainteresowanych podmiotów, niż to realizowane w formie konsultacji społecznych. Z tego względu dla tego zadania przewidziano formułę partycypacyjną, która umożliwi udział wielu podmiotów we współtworzeniu dokumentu o charakterze strategicznym dla polityki senioralnej.

4. Głównego Inspektora Pracy (RPO-704986-I/12) z dnia 3 stycznia 2013 r. - w sprawie stosowania w ramach realizacji zadań Państwowej Inspekcji Pracy przepisów ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich badała sprawę osoby pracującej na podstawie umowy cywilnoprawnej, zwolnionej z uwagi na swoją orientację seksualną. Kontrola przeprowadzona w tej sprawie przez Okręgowego Inspektora Pracy nie wykazała nieprawidłowości. Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania zakazuje nierównego traktowania osób fizycznych m.in. ze względu na orientację seksualną w zakresie warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej, w tym w szczególności w ramach stosunku pracy albo pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej. Ustawa wprowadza konstrukcję odwróconego ciężaru dowodu, zatem w przypadku złożenia pozwu i uprawdopodobnienia zarzutu dyskryminacyjnego potraktowania w opisanej sprawie, podmiotem zobowiązanym do wykazania, że przyczyną zwolnienia nie była dyskryminacja związana z orientacją seksualną, byłby pracodawca. Podstawowymi zadaniami Państwowej Inspekcji Pracy są m. in. kontrola przestrzegania prawa pracy, w tym przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, czyli wykonywania pracy lub świadczenia usług na podstawie umów cywilnoprawnych, oraz podejmowanie działań prewencyjnych i promocyjnych zmierzających do zapewnienia przestrzegania przepisów prawa pracy. W opinii Rzecznika przepisy ustawy o równym traktowaniu zakazujące dyskryminacji w obszarze pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej w pełni realizują się w zadaniach Państwowej Inspekcji Pracy. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w kwestii zakresu stosowania ustawy o równym traktowaniu.

Główny Inspektor Pracy (12.02.2013 r.) poinformowała, że Państwowa Inspekcja Pracy kontroluje przestrzeganie przepisów prawa pracy, a takimi przepisami z pewnością nie są przepisy ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Ponadto w przypadku osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej inspekcja pracy może badać wyłącznie kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia. Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że Państwowa Inspekcja Pracy od lat realizuje działania o charakterze prewencyjno-szkoleniowym w obszarze równego traktowania i niedyskryminacji na rynku pracy, podejmuje też liczne inicjatywy popularyzatorskie i informacyjne z tego zakresu.

5. Ministra Sprawiedliwości (RPO-665148-II/11) z dnia 3 stycznia 2013 r. – w sprawie sposobu realizacji widzeń w jednostkach penitencjarnych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się osoba pozbawiona wolności kwestionując sposób realizacji widzeń w zakładzie karnym. Stosowana tam konstrukcja połączonych stolików, oddzielonych od siebie przezroczystymi przegrodami, nie odpowiada formie widzenia określonej w art. 105a § 5 k.k.w., który stanowi, że widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą przy oddzielnym stoliku. Dyrektor Generalny Służby Więziennej stwierdził, że kwestionowany sposób udzielania widzeń nie narusza przesłanek określonych w przepisie art. 105a § 5 k.k.w.

Sprawa sposobu realizacji widzeń była już przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości w dniu 15 września 2011 r. (RPO-661621-II/10), który podzielił stanowisko, że stosowanie wszelkich barier podczas widzeń jest sprzeczne z treścią przepisu art. 105a § 5 k.k.w. Stwierdził ponadto, że widzenia powinny przebiegać w warunkach wynikających wprost z wykładni językowej tego przepisu, a ich łagodzenie lub obostrzenie może wynikać z konkretnych regulacji kodeksu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o podjęcie działań mających na celu zapewnienie udzielania pozbawionym wolności i ich rodzinom widzeń w warunkach określonych przez ustawodawcę.

6. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-714198-II/12) z dnia 3 stycznia 2013 r. - w sprawie postulatu umieszczenia na druku mandatu karnego pouczenia o możliwości zaskarżenia przyjętego mandatu karnego do sądu.

Rzecznik Praw Obywatelskich rozpatrywała sprawę indywidualną, której przedmiotem był brak umieszczenia na druku mandatu karnego pouczenia o możliwości zaskarżenia przyjętego mandatu do sądu, czyli o uprawnieniu przysługującym ukaranemu na podstawie art. 101 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Departament Spraw Obywatelskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nie podzielił argumentacji obywatela, który postulował, aby formularz mandatu karnego zawierał treść wymienionego powyżej przepisu. W uzasadnieniu stanowiska Departamentu stwierdzono, że przepis ten ma bardzo wąski zakres zastosowania. Tymczasem zdaniem Rzecznika organ wydający mandat karny jest obowiązany pouczyć sprawcę wykroczenia nie tylko o uprawnieniu i konsekwencjach nieprzyjęcia mandatu, ale także – w razie przyjęcia mandatu – o uprawnieniu do jego zaskarżenia w trybie nadzwyczajnym określonym w art. 101 k.p.s.w. Opracowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego projekt ustawy nowelizującej m.in. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia obejmuje zakresem zmian omawiany przepis, zakładając rozszerzenie katalogu przyczyn uchylenia mandatu karnego. Kwestia odpowiedniego pouczenia osoby ukaranej staje się więc tym bardziej aktualna. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie możliwości podjęcia działań w celu uwzględnienia postulatu umieszczenia w formularzu mandatu pouczenia o treści art. 101 § 1 k.p.s.w.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (07.02.2013 r.) poinformował, że po ponownym przeanalizowaniu wcześniejszego stanowiska MSW, uznano słuszność postulatu zgłoszonego w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Nadal pewne wątpliwości budzi kwestia informowania o nadzwyczajnym środku prawnym, jednak za zmianą pouczenia zawartego na formularzu druku mandatu karnego przemawia planowane rozszerzenie katalogu przyczyn uchylenia mandatu karnego. Zgodnie z procedowanym w Sejmie projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 870) mandat karny będzie podlegał uchyleniu nie tylko, jeżeli został nałożony za czyn nie będący wykroczeniem, ale

również wówczas, gdy został nałożony na osobę nie będącą sprawcą wykroczenia, a także na osobę nie ponoszącą odpowiedzialności za wykroczenie.

Istotą przygotowanej zmiany jest znaczący wzrost zakresu kontroli sądowej nad postępowaniem mandatowym. Należy założyć, że po wejściu w życie noweli instytucja uchylenia mandatu karnego będzie znacznie częściej wykorzystywana. W konsekwencji obywatele powinni mieć wiedzę na jej temat, co można osiągnąć przede wszystkim poprzez zamieszczenie stosownego pouczenia na formularzu mandatu karnego. Dlatego też niezwłocznie po wejściu w życie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw, Minister Spraw Wewnętrznych przystąpi do nowelizacji rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, polegającej na uzupełnieniu pouczenia znajdującego się na odcinku C strona 2 formularza mandatu karnego o treść art. 101 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

7. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-604478-I/08) z dnia 3 stycznia 2013 r.

- w sprawie równego dostępu do edukacji osób z niepełnosprawnościami.

W wystąpieniu zawarte są ogólne rekomendacje w zakresie działań, jakie należy podjąć w celu zapewnienia równego dostępu do edukacji osób z niepełnosprawnościami. Rzecznik postuluje wdrożenie do polskiego systemu prawnego oraz praktyki działania instytucji publicznych w Polsce postanowień Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Koordynacją polityki państwa wobec osób niepełnosprawnych powinien zajmować się organ wyznaczony w ramach struktur rządowych. Działania instytucji oświatowych powinny być ukierunkowane na promocję modelu edukacji włączającej, tak aby jak największa grupa uczniów niepełnosprawnych kształciła się w szkołach ogólnodostępnych. Na każdym etapie edukacyjnym dyrekcja szkoły lub placówki oświatowej oraz nauczyciele pracujący z dzieckiem niepełnosprawnym powinni współpracować z rodzicami ucznia. W ramach systemu wsparcia uczniów oraz rodziców dziecka z niepełnosprawnością należy zapewnić im profesjonalną pomoc psychologiczną. Niezbędne jest bieżące monitorowanie procesu kształcenia uczniów z niepełnosprawnością. Należy sukcesywnie eliminować bariery architektoniczne w budynkach szkół i placówek oświatowych oraz uczelni wyższych, a także zapewnić dostęp do podręczników i pomocy dydaktycznych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionych kwestii i poinformowanie o planowanych działaniach systemowych w zakresie edukacji uczniów z niepełnosprawnościami.

8. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-691806-V/11) z dnia 4 stycznia 2013 r. - w sprawie kar administracyjnych za brak uiszczenia opłaty za przejazd po drogach krajowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne skargi dotyczące kar administracyjnych nakładanych na podstawie ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych za przejazd po drodze krajowej bez uiszczenia opłaty elektronicznej. Główny Inspektorat Transportu Drogowego stoi na stanowisku, że

możliwa jest kumulacja kar pieniężnych za jeden czyn polegający na przejeździe danym odcinkiem drogi krajowej bez wniesienia opłaty elektronicznej, w zależności od liczby tzw. bramownic znajdujących się na tym odcinku, które zarejestrowały brak wniesienia opłaty. Zdaniem Rzecznika powyższa interpretacja przepisów, rozszerzająca zakres ustawowej regulacji o charakterze sankcyjnym, pozostaje w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, a samo nakładanie kar administracyjnych zgodnie ze stanowiskiem Inspekcji może prowadzić do naruszenia zasady legalizmu stanowiącej, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Kolejnym problemem jest przyjęcie konstrukcji administracyjnej kary pieniężnej. Stosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności, przy jednoczesnej kumulacji kar, może prowadzić do nieodwracalnych, bardzo niekorzystnych dla osoby ukaranej, skutków finansowych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia zasadności uwag, o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (05.02.2013 r.) poinformował, że upływ ponad 1,5 roku od dnia uruchomienia nowego systemu opłat i zebrane w tym okresie doświadczenia pozwoliły na wypracowanie przez podległe resortowi transportu organy wniosków prowadzących do konkluzji, że zmiana systemu karania użytkowników naruszających obowiązek uiszczenia opłaty elektronicznej jest konieczna i uzasadniona. Minister podkreślił, że wypracowane w tej kwestii wnioski w dużym stopniu pokrywają się z uwagami zgłoszonymi przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Zmiany te będą miały na celu w szczególności wprowadzenie bardziej przejrzystych zasad stosowania odpowiedzialności administracyjnej w związku z naruszeniem obowiązku uiszczenia opłaty elektronicznej. Uwagi Rzecznika Praw Obywatelskich zostaną wykorzystane w dalszych pracach nad zmianą przepisów regulujących kwestię sankcjonowania naruszenia obowiązku uiszczenia opłaty elektronicznej.

9. Ministra Sprawiedliwości (RPO-706564-IV/12) z dnia 11 stycznia 2013 r. - w sprawie wadliwie ukształtowanych przepisów dotyczących ograniczeń egzekucji świadczeń pieniężnych w sprawach cywilnych.

Do Rzecznika wpływają skargi od obywateli będących dłużnikami, wobec których prowadzona jest egzekucja świadczeń pieniężnych. W sytuacji, gdy jedynym źródłem ich utrzymania jest wynagrodzenie ze stosunku pracy bądź świadczenie emerytalne czy rentowe, albo alimenty, wypłacane w formie przelewu na rachunek bankowy, skutkiem prowadzonej egzekucji jest pozbawienie ich wszystkich środków koniecznych do utrzymania siebie i rodziny, a przewidziane w obowiązujących przepisach ograniczenia egzekucji, których celem jest pozostawienie dłużnikowi środków zapewniających minimum egzystencji, nie mają wówczas zastosowania. Opisana sytuacja w ocenie Rzecznika jest niedopuszczalna i sprzeczna z obowiązkiem poszanowania i ochrony godności człowieka spoczywającym na władzach publicznych, a wynikającym z art. 30 Konstytucji RP. Pozostaje także w sprzeczności

z zasadniczymi celami ograniczeń egzekucyjnych, które wprowadzone zostały w Kodeksie postępowania cywilnego jako gwarancja zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych dłużnika. Konieczne wydaje się wprowadzenie regulacji, dzięki którym ochrona minimum egzystencji dłużnika i jego rodziny miałyby charakter spójny i konsekwentny. Rzecznik postuluje wprowadzenie zapisu ustawowego, który rozciągałby ograniczenia egzekucji na te kwoty, które wpłynęły na rachunek dłużnika, jednak uprzednio zostały zwolnione spod egzekucji na podstawie innych przepisów - przynajmniej w zakresie tych świadczeń, których celem jest zapewnienie utrzymania. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie i rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych.

Minister Sprawiedliwości (15.02.2013 r.) wyjaśnił, że w trakcie prac nad projektem założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw rozważano postulowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich kierunek zmian, polegający na wprowadzeniu regulacji stanowiącej, że nie podlegają zajęciu środki wpłacone na rachunek bankowy dłużnika z tytułu sum lub świadczeń, które według innych przepisów nie podlegają egzekucji, gdyż służą zapewnieniu utrzymania dłużnika i jego rodziny. Takie rozwiązanie zapewniłoby spójność regulacji ustanawiających ograniczenia egzekucji ze względu na potrzebę ochrony minimum egzystencji dłużnika, jednak spowodowałoby poważne problemy w praktyce.

W ramach prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, prowadzonych przez Rządowe Centrum Legislacji, rozważa się określenie kwoty wolnej od zajęcia na poziomie minimalnego wynagrodzenia oraz takie zredagowanie przepisów, aby przedmiotowe zwolnienie nie miało charakteru jednorazowego, lecz obowiązywało przez cały okres zajęcia. W ten sposób dłużnik mógłby przez cały okres zajęcia dysponować środkami na zajętym rachunku do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Opracowywane zmiany w przepisach zagwarantują ochronę minimum egzystencji w razie skierowania egzekucji do rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo - kredytowej, na którym są gromadzone środki przeznaczone na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych dłużnika i jego rodziny.

10. Ministra Sprawiedliwości (RPO-543260-II/06) z dnia 15 stycznia 2013 r. - w sprawie braku dostępu osoby zatrzymanej do pomocy prawnej z urzędu.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problematyka dotycząca braku dostępu do pomocy prawnej z urzędu osoby zatrzymanej w trybie art. 244 k.p.k. Zatrzymany korzysta z konstytucyjnego prawa do obrony, zarówno w wymiarze materialnym, jak i formalnym, od momentu zatrzymania. Obrona materialna to możliwość bronięcia się osobiście, np. poprzez możliwość odmowy składania wyjaśnień, prawo wglądu w akta i składania wniosków dowodowych, czy przez udział w posiedzeniach sądu. W wymiarze formalnym zatrzymany, dopóki nie zostaną mu przedstawione formalnie zarzuty, nie może ustanowić obrońcy, może natomiast korzystać z usług adwokata. Na gruncie przepisów postępowania karnego prawo do

korzystania z pomocy prawnej z urzędu aktualizuje się dopiero od momentu uzyskania statusu podejrzanego. Oznacza to, że zatrzymany w trybie art. 244 k.p.k. pozbawiony jest możliwości wnioskowania o ustanowienie adwokata z urzędu. Zdaniem Rzecznika uregulowanie w art. 245 k.p.k. prawa dostępu do adwokata jedynie z wyboru, przysługującego osobie zatrzymanej procesowo, jest odstępstwem od obowiązującej w państwach prawa zasady zapewnienia pomocy prawnej z urzędu osobom ubogim we wszystkich sytuacjach faktycznych uzasadnionych ich sytuacją procesową. Ze względu na rolę, jaką ma do spełnienia adwokat zatrzymanego, a w przypadku udzielenia mu pełnomocnictwa jego przedstawiciel procesowy, rozwiązanie takie narusza konstytucyjne prawo do obrony, czyniąc go w wielu przypadkach iluzorycznym, nie może być także uznane za zgodne z zasadą sprawiedliwości społecznej. Prowadzi ono również do naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o zajęтым stanowisku.

Minister Sprawiedliwości (08.02.2012 r.) stwierdził, że w jego ocenie brak dostatecznych podstaw do przyjęcia, że w systemie polskiego prawa karnego procesowego osoba zatrzymana w trybie art. 244 k.p.k. pozbawiona jest dostępu do pomocy prawnej świadczonej z urzędu, bądź też nie może ona efektywnie skorzystać z przysługujących jej uprawnień.

Zgodnie z art. 245 § 1 k.p.k., na żądanie osoby zatrzymanej należy jej niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, a także bezpośrednio z nim rozmowę. O takim uprawnieniu należy zatrzymanego poinformować i co do tego uczynić adnotację w protokole z zatrzymania. Adwokat w tym wypadku jest jednak nie obrońcą, a jedynie doradcą prawnym zatrzymanego, a w razie udzielenia temu adwokatowi pełnomocnictwa - pełnomocnikiem. Jeżeli w okresie zatrzymania przedstawiony zostanie zarzut popełnienia przestępstwa, pełnomocnik uzyska status obrońcy. W doktrynie wyrażono pogląd, że osoba zatrzymana ma prawo do powstrzymania się od udzielania organom ścigania jakichkolwiek informacji aż do czasu nawiązania kontaktu z adwokatem.

Osoba zatrzymana w trybie art. 244 k.p.k. nie jest pozbawiona możliwości korzystania z pomocy prawnej również z urzędu, gdy nie może ponieść kosztów ustanowienia adwokata bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Jako uczestnik postępowania karnego, niebędący jego stroną, może ustanowić pełnomocnika, a także może wystąpić o wyznaczenie mu pełnomocnika z urzędu. Organ powinien pouczyć zatrzymanego o uprawnieniu do wystąpienia o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

11. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-690158-III/11) z dnia 16 stycznia 2013 r. - w sprawie stanu prac legislacyjnych związanych z wnioskowanymi przez Rzecznika Praw Obywatelskich zmianami w niektórych ustawach regulujących problemy zatrudnienia.

W związku z otrzymywanymi skargami od obywateli Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie informacji o aktualnym stanie prac legislacyjnych

związanych z postulowanymi zmianami w niektórych ustawach regulujących problemy zatrudnienia. Jeden ze zgłoszonych problemów dotyczył „niemożności” nabycia prawa do zasiłku dla bezrobotnych przez osobę, która w okresie poprzedzającym dzień rejestracji w powiatowym urzędzie pracy prowadziła pozarolniczą działalność i w związku z brzmieniem art. 104b ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie opłacała (nie mogła opłacać) składek na Fundusz Pracy. Pozostałe kwestie to zmiana brzmienia art. 73 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy poprzez wprowadzenie wydłużonego 12-miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych samotnie wychowujących dziecko, wprowadzenie do ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy okresu braku gotowości do pracy (8 lub 14 tygodniowego), w którym bezrobotna kobieta mogłaby zregenerować siły po porodzie i nawiązać silniejszą więź emocjonalną z dzieckiem, a także wprowadzenie w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych zmian, których efektem byłoby umożliwienie nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego osobom współpracującym przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (01.02.2013 r.) poinformował, że wydłużenie okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych do 12 miesięcy dla osób samotnie wychowujących dziecko oraz zaliczanie okresu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej przez kobiety powyżej 55 roku życia i mężczyzn powyżej 60 roku życia do okresu uprawniającego do uzyskania prawa do zasiłku dla bezrobotnych przewidziane zostały w projekcie założeń do ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw. W projekcie tym znajdzie się postulowana zmiana ustawy o świadczeniach przedemerytalnych dotycząca umożliwienia nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego osobom współpracującym przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. W najbliższym czasie projekt założeń w/w ustawy zostanie skierowany do uzgodnień międzyresortowych.

Zapewnienie kobiecie dłuższego okresu czasu po porodzie, w którym to okresie nie może zostać pozbawiona statusu bezrobotnego zostało przewidziane w projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. W projekcie tym przewidziano również zmianę ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zgodnie z którą proponowane jest, aby starosta nie mógł pozbawić statusu bezrobotnego kobiety po urodzeniu dziecka, z uwagi na brak zdolności i gotowości do pracy spowodowanej opieką nad dzieckiem przez okres, w którym przysługiwałby jej zasiłek macierzyński w okresie urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego. Projekt w/w ustawy znajduje się na etapie uzgodnień z innymi resortami.

12. Komendanta Głównego Policji (RPO-710680-I/12) z dnia 16 stycznia 2013 r. - w sprawie przestępstw popełnianych za pośrednictwem Internetu, związanych z naruszeniem dóbr osobistych użytkowników sieci.

W wystąpieniu Rzecznik porusza problem wolności wypowiedzi w Internecie. Wolność słowa stanowi jeden z filarów społeczeństwa demokratycznego. Niestety, coraz częściej mają miejsce incydenty, w których wolność wypowiedzi jest rażąco nadużywana. Ma to miejsce szczególnie, jeśli chodzi o treści zamieszczane za pośrednictwem stron internetowych, blogów oraz portali społecznościowych, gdzie niektóre komentarze zdecydowanie przekraczają granice dozwolonej krytyki, stanowiąc swoistą mowę nienawiści, niekiedy zawierającą treści rasistowskie, ksenofobiczne lub antysemityczne. Obowiązujące regulacje prawne w większości wypadków są wystarczające do dochodzenia odpowiedzialności autorów niedozwolonych i obraźliwych treści zamieszczonych w Internecie. Wydaje się jednak, że zasadniczym problemem jest brak jednolitych standardów współpracy Policji, organów prokuratury oraz sądów w zakresie działań mających na celu ustalanie tożsamości sprawcy niedozwolonych czynów. Ustalenie danych osobowych bardzo często pozostawiane jest samemu poszkodowanemu, który nie posiada ku temu odpowiednich środków ani możliwości. Niepokojący jest także brak świadomości osób, których dobra osobiste zostały naruszone, o przysługujących środkach prawnych pozwalających na egzekwowanie ich praw. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o istniejących praktykach, a także o wytycznych, jakie posiadają organy ścigania w sprawie przestępstw popełnianych za pośrednictwem Internetu, związanych z naruszeniem dóbr osobistych użytkowników sieci, w szczególności przestępstw pomówienia i znieważenia.

Komendant Główny Policji (11.02.2013 r.) wyjaśnił, że brak jest precyzyjnych regulacji prawnych dotyczących stricte przestępstw popełnianych za pośrednictwem Internetu związanych z naruszeniem dóbr osobistych użytkowników tej sieci. W pewnym tylko zakresie regulacje te zawarte są w wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów z dnia 15 lutego 2012 r. oraz wytycznych Prokuratora Generalnego w sprawie udziału prokuratora w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe z dnia 29 października 2012 r. Ściganie przestępstw określonych w art. 212 k.k. oraz 216 k.k. odbywa się w trybie prywatnoskargowym. Zgodnie z treścią art. 488 § 1 k.p.k., Policja jest obowiązana przyjąć skargę od pokrzywdzonego oraz w razie potrzeby zabezpieczyć dowody przed utratą bądź zniszczeniem. Policja w tym przypadku spełnia rolę swoistego przekąźnika skargi, którą ma obowiązek przekazać właściwemu sądowi. Kopię skargi zobowiązana jest przesłać prokuratorowi z wnioskiem o rozważenie wszczęcia postępowania ściganego z urzędu, jeżeli czyn przestępny godzi bezpośrednio w chronione prawem interesy pokrzywdzonego, jak również w dobra ogólne. Jednak nawet w przypadku objęcia ścigania czynu z urzędu przez prokuratora lub zlecenia policji stosownych czynności ustaleniowych przez sąd, nie zawsze możliwe jest ustalenie sprawcy czynu karalnego. W celu podniesienia świadomości prawnej osób pokrzywdzonych w wyniku zaistnienia przestępstw związanych z naruszeniem dóbr osobistych obecnie w Wydziale Wsparcia Zwalczenia Cyberprzestępczości Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji opracowywana jest zwięzła i wyczerpująca informacja dotycząca sposobu dochodzenia swoich praw

w sprawach prywatnoskargowych, która będzie opublikowana na łamach witryny internetowej Komendy Głównej Policji w zakładce Biura Kryminalnego w dziale „Cyberprzestępczość”.

13. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-722339-III/13) z dnia 21 stycznia 2013 r. - w sprawie projektowanych zmian przepisów dotyczących urlopów macierzyńskich.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne protesty dotyczące projektowanych zmian w zakresie urlopów macierzyńskich. Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zakłada, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 września 2013 r. Nowe przepisy, wydłużające do jednego roku okres płatnego urlopu związanego z urodzeniem dziecka będą dotyczyć uprawnionych z tytułu urodzenia dziecka począwszy od dnia wejścia w życie ustawy. Dodatkowo te nowe regulacje będą dotyczyć pracowników i pracowników, którzy w dniu wejścia w życie ustawy przebywać będą na urlopie macierzyńskim lub dodatkowym urlopie macierzyńskim, udzielonym w obecnie obowiązującym wymiarze. Z tego względu powyższa regulacja spotkała się z protestem w szczególności matek, które urodzą dzieci w pierwszym kwartale 2013 r. W opinii protestujących skutki zmian ustawowych, które doprowadziły od początku 2013 r. do zwiększonych obciążeń rodzin z małymi dziećmi, powinny być chociaż częściowo zrekomensowane wejściem w życie z początkiem 2013 r. rozwiązań wydłużających płatne urlopy związane z urodzeniem dziecka. W opinii Rzecznika powyższa argumentacja zasługuje na pogłębioną analizę. Ponadto znajduje ona dodatkowe wsparcie w art. 71 Konstytucji RP, który nakazuje państwu uwzględniać w polityce społecznej i gospodarczej dobro rodziny oraz udzielać szczególnej pomocy matce przed i po urodzeniu dziecka. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie tej argumentacji przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (22.02.2013 r.) poinformował, że w dniu 8 listopada 2012 r. projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa został skierowany do uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji społecznych. Zakończono etap uzgodnień międzyresortowych i opiniowania tego projektu przez partnerów społecznych oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz rodzin. W dniu 19 lutego 2013 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa. Obecnie trwają prace nad kolejnym tekstem projektowanej ustawy uwzględniającym przebieg tej konferencji. W projektowanej ustawie proponuje się umożliwienie obojgu rodzicom skorzystanie z płatnego urlopu przez okres jednego roku, w związku z urodzeniem się ich dziecka, albo przez okres dłuższy niż jeden rok, w związku z jednoczesnym urodzeniem się większej liczby dzieci. Projekt przewiduje wprowadzenie zmian w przepisach dotyczących dodatkowego urlopu macierzyńskiego i dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, a także wprowadzenie nowej instytucji, tj. urlopu rodzicielskiego. Rozwiązania przyjęte w projektowanej

ustawie stanowią kontynuację zmian w przepisach Kodeksu pracy dotyczących uprawnień pracowniczych związanych z pełnieniem funkcji rodzicielskich, rozpoczętą przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw.

14. Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (RPO-715848-I/12) z dnia 21 stycznia 2013 r. - w sprawie zapewnienia dostępności programów telewizyjnych dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku i słuchu.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla znaczenie rozwiązań prawnych służących eliminowaniu wykluczenia cyfrowego osób z niepełnosprawnością. Przepis art. 18a ustawy z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji zobowiązuje nadawców programów telewizyjnych do zapewnienia dostępności programów dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku oraz narządu słuchu, przez wprowadzanie odpowiednich udogodnień: audiodeskrypcji, napisów dla niesłyszących oraz tłumaczeń na język migowy, tak aby co najmniej 10% kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, posiadało takie udogodnienia. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji może określić, w drodze rozporządzenia, niższy udział w programie telewizyjnym audycji z udogodnieniami odbioru dla osób niepełnosprawnych. Podczas prac działającej przy Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji grupy roboczej ds. monitorowania sposobu wdrażania przepisów ustawy w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością, przedstawiciele nadawców zaproponowali wykładnię tego przepisu ograniczającą dostęp osób z niepełnosprawnością sensoryczną. Zgodnie z nią wszelkie udogodnienia (audiodeskrypcja, napisy dla niesłyszących, tłumaczenia na język migowy) muszą stanowić łącznie co najmniej 10% kwartalnego czasu nadawania programu, a proporcje między nimi są pozostawione do decyzji nadawcy. Zdaniem Rzecznika taka wykładnia jest nieprawidłowa, a jej przyjęcie pogłębiłoby zagrożenie wykluczeniem cyfrowym osób z niepełnosprawnością sensoryczną. W opinii Rzecznika udogodnienia wymienione w omawianym przepisie należy traktować osobno. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (19.02.2013 r.) wyjaśnił, że regulacje ustawy o radiofonii i telewizji są wynikiem kompromisu pomiędzy obecnym stanem rynku mediów elektronicznych a słusznymi oczekiwaniami środowisk osób niepełnosprawnych, przyjętego z założeniem stopniowego zwiększania zobowiązań nadawców. Wątpliwości interpretacyjne może budzić dokładne określenie sposobu, w jaki nadawca ma wypełniać obowiązek zapewnienia minimalnego wymiaru czasu nadawania programu z zapewnioną dostępnością dla osób niepełnosprawnych. Z uzasadnienia projektu ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji, wynika, że projektodawca wprowadzając udogodnienia dla osób niepełnosprawnych (audiodeskrypcja, napisy dla niesłyszących, tłumaczenia na język migowy) odnosił granicę 10 % do wszystkich trzech technik łącznie. Projektodawca w uzasadnieniu stwierdza: „Należy podkreślić, iż wymienione wyżej techniki stosowanych udogodnień nie są technikami zamiennymi. (...) W związku z tym

proponowane 10 % powinno odnosić się proporcjonalnie do każdej z nich. W ten sposób uniknie się sytuacji, że dostawca usługi medialnej, zastosuje jedną, najmniej kosztowną technikę, wypełniając w ten sposób obowiązek.”

Po półrocznych negocjacjach w gronie przedstawicieli nadawców, Forum Dostępnej Cyfrop przestrzeni i KRRiT udało się uzyskać konsensus w zakresie napisów i języka migowego. Porozumienie dotyczące audiodeskrypcji osiągnięto z zastrzeżeniem, że nie wyczerpuje ono oczekiwań odbiorców z dysfunkcją wzroku. Rozbieżność ta wynika z konieczności dostosowania kwot audiodeskrypcji do możliwości technicznych, finansowych i organizacyjnych nadawców. W Polsce cyfryzacja telewizji dopiero następuje (audiodeskrypcja dostępna jest jedynie w technologii cyfrowej), a uregulowania prawne w tym zakresie obowiązują od półtora roku, dlatego przyjęte przez nadawców zobowiązania należy uznać za naprawdę wysokie.

15. Ministra Środowiska (RPO-625338-I/09) z dnia 21 stycznia 2013 r. - w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 listopada 2012 r. (sygn. akt K 21/11) orzekł, że art. 34 pkt 6 w związku z art. 32 ust. 4 pkt 2, 3 i 11 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie w zakresie, w jakim dotyczy dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji oraz, że art. 33 ust. 6 ustawy Prawo łowieckie w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa członka Polskiego Związku Łowieckiego, wobec którego zastosowano sankcję dyscyplinarną inną niż utrata członkostwa w Związku lub w kole łowieckim, gdy przewinienie i orzeczona za nie sankcja nie mają wyłącznie charakteru wewnątrzorganizacyjnego, do wniesienia odwołania do sądu, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji. W uzasadnieniu Trybunał zaznaczył, że ustawodawca powinien uregulować w prawie łowieckim pojęcie łowieckiego deliktu dyscyplinarnego, katalog sankcji dyscyplinarnych, organy prowadzące postępowanie dyscyplinarne oraz przynajmniej ogólne zasady tego postępowania. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy podjęte zostały już prace legislacyjne nad zmianą przepisów ustawy Prawo łowieckie, mające na celu wykonanie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Minister Środowiska (01.03.2013 r.) poinformował, że przystąpiono do prac legislacyjnych mających na celu realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r. (sygn. K 21/11), orzekającego o niekonstytucyjności niektórych przepisów Prawa łowieckiego.

16. Prezesa Rady Ministrów (RPO-663026-XVIII/10) z dnia 23 stycznia 2013 r. - w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego dotyczącego organu właściwego do podjęcia ewentualnych prac nad nowelizacją przepisów regulujących zasady przewozu sprawców czynów zabronionych pomiędzy zakładami psychiatrycznymi i zakładami leczenia odwykowego przeznaczonymi do wykonywania środków zabezpieczających.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich badana była kwestia realizacji przez Policję na zlecenie sądów doprowadzeń sprawców czynów zabronionych pomiędzy zakładami psychiatrycznymi i zakładami leczenia odwykowego przeznaczonymi do wykonywania środków zapobiegawczych, uregulowana w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających. W ocenie Rzecznika przepisy powinny w sposób bardziej precyzyjny określać zasady uczestnictwa personelu medycznego w trakcie przewozów sprawców pomiędzy zakładami leczniczymi i terapeutycznymi wykonującymi środki zabezpieczające. W opinii resortu spraw wewnętrznych postulat zgłoszony przez Rzecznika zasługuje na poparcie, jednak z uwagi na to, że omawiana problematyka została uregulowana w akcie wykonawczym wydanym przez Ministra Zdrowia, organem właściwym do podjęcia ewentualnych prac legislacyjnych jest Minister Zdrowia. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia podzielił pogląd Rzecznika o konieczności doprecyzowania przepisów. Jednocześnie stwierdził, że miejscem właściwym dla tych regulacji jest Kodeks karny wykonawczy, który powinien szczegółowo określać prawa i obowiązki osób, wobec których wykonywany jest środek zabezpieczający. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozstrzygnięcie zaistniałego sporu o właściwość i powierzenie jednemu z Ministrów prowadzenia prac legislacyjnych w tej sprawie.

17. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-661550-V/10) z dnia 24 stycznia 2013 r. - w sprawie zagadnień związanych z orzecznictwem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Podczas analizy treści skarg dotyczących funkcjonowania uregulowań służących realizacji konstytucyjnego obowiązku władz publicznych udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym, Rzecznik Praw Obywatelskich zwróciła uwagę na kwestię określonego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności terminu na złożenie wniosku o ponowne wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Obecne ukształtowanie przepisów powoduje często przerwę w możliwości korzystania ze świadczeń przysługujących na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Rzecznik ma także zastrzeżenia do konstytucyjności niektórych regulacji wspomnianego rozporządzenia, wykraczających poza upoważnienie zawarte w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Kolejną kwestią jest wypłacanie przez PFRON refundacji składek na ubezpieczenie społeczne niepełnosprawnym przedsiębiorcom. Wątpliwości budzi treść formularza wniosku o refundację składek, będącego załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 stycznia 2009 r. w sprawie refundacji składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych, która nakazuje podać „liczbę dni

prowadzenia działalności gospodarczej i posiadania orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność”. W ocenie Rzecznika refundacja powinna przysługiwać za okres trwania niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem i nie może być uzależniona od daty wydania orzeczenia, na którą osoba niepełnoprawna nie ma wpływu. Stanowisko Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych jest w obu kwestiach odmienne, dlatego Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionych zagadnień.

18. Ministra Gospodarki (RPO-717429-V/12) z dnia 28 stycznia 2013 r. - w sprawie konieczności opracowania regulacji dotyczącej tzw. hipoteki odwróconej.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje sygnały ze strony obywateli, wskazujące na brak dostatecznej ochrony ich interesów na rynku usług finansowych. Problemy te widoczne są zwłaszcza w sytuacji klientów - osób starszych. Ta szczególnie wrażliwa grupa konsumentów jest również adresatem usług oferowanych pod zbiorczą nazwą „hipoteki odwróconej”. Brak unormowań regulujących umowę odwróconego kredytu hipotecznego umożliwia posługiwanie się pojęciem hipoteki odwróconej w odniesieniu do usług niemających cech tej instytucji. Podstawowym przedmiotem transakcji zawieranych w ramach omawianej działalności rynkowej jest przeniesienie prawa do lokalu mieszkalnego przysługującego konsumentowi. Istnieje więc szczególne ryzyko, że świadczenia należne osobom z tytułu zbycia lub obciążenia mieszkania nie będą stanowiły odpowiedniego zabezpieczenia dla ich potrzeb bytowych. W opinii Rzecznika istotne jest opracowanie przepisów prawa regulujących umowę odwróconego kredytu hipotecznego, jak też określających ramy funkcjonowania dla przedsiębiorców oferujących tego rodzaju usługę oraz usługi o zbliżonym charakterze. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przekazanie informacji na temat stanu prac prowadzonych przez zespół powołany w Ministerstwie Gospodarki do opracowania regulacji tworzących środowisko prawne, w którym mogłyby funkcjonować podmioty oferujące tzw. hipotekę odwróconą, jak też usługi oparte na modelu umów dożywocia i renty odpłatnej.

Minister Gospodarki (06.03.2013 r.) poinformował, że na etapie prac nad projektem założeń projektu ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym, przygotowanym przez Ministerstwo Finansów, Minister Gospodarki zwrócił uwagę na konieczność kompleksowego uregulowania problemu przenoszenia własności nieruchomości w zamian za świadczenia pieniężne, zarówno w modelu kredytowym (odwrócony kredyt hipoteczny - propozycja Ministerstwa Finansów), jak również w modelu sprzedażowym (tzw. renta dożywotnia). Rada Ministrów zobowiązała Ministra Gospodarki - w związku ze zgłoszonymi uwagami - do opracowania, we współpracy z Ministrem Finansów, propozycji uregulowania przeniesienia własności nieruchomości w zamian za dożywotnie pieniężne świadczenia okresowe, tzw. renty dożywotniej. Propozycja Ministerstwa Gospodarki, przygotowana w pierwszej połowie 2012 r., stanowiąca uzupełnienie projektu Ministerstwa Finansów, była przedmiotem uzgodnień międzyresortowych. W czerwcu 2012 r. projekt został skierowany do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów. W związku z rozbieżnościami w kwestii

nadzoru nad podmiotami oferującymi rentę dożywotnią, istniejącymi między Ministerstwem Gospodarki a Ministerstwem Finansów, Przewodniczący Komitetu Rady Ministrów podjął decyzję o nieprocedowaniu projektu do czasu wypracowania wspólnych rozwiązań. Ministerstwo Gospodarki przekazało nową wersję projektu do Ministerstwa Finansów. Po uzgodnieniach projekt zostanie ponownie skierowany do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów.

19. Ministra Sprawiedliwości (RPO-690777-IV/11) z dnia 28 stycznia 2013 r. - w sprawie zasad doręczania pism sądowych w sprawach cywilnych.

W toku korespondencji z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie zasad doręczania pism sądowych w sprawach cywilnych, Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł problem stosowania doręczenia zastępczego, uregulowanego w Kodeksie postępowania cywilnego, a ograniczonego przez akt rangi podustawowej, tj. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. W wystąpieniu z dnia 3 lipca 2012 r. Rzecznik zauważył, że ograniczenie stosowania doręczenia zastępczego powinno zostać zawarte w przepisie o tej samej randze, co przepis wprowadzający takie doręczenie. W innym wypadku powstaje sprzeczność między dającym uprawnienie przepisem ustawy a odbierającym je aktem niższej rangi, co narusza przepisy Konstytucji RP. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych w celu zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, bądź ewentualnie o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę Kodeksu postępowania cywilnego. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformował, że problem ten zostanie przedstawiony Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy Komisja zajęła w tej kwestii stanowisko, a także prosi o ustosunkowanie się Ministra Sprawiedliwości do poruszonego zagadnienia.

Minister Sprawiedliwości (26.02.2013 r.) wyjaśnił, że Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego nie dostrzegła potrzeby podejmowania działań legislacyjnych. Zgodnie z treścią art. 138 § 1 k.p.c., jeżeli doręczający nie zastanie adresata w mieszkaniu, może doręczyć pismo sądowe dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było - administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli osoby te nie są przeciwnikami adresata w sprawie i podjęły się oddania mu pisma. Uszczegółowieniem tej regulacji jest norma przewidziana w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Przepis ten stanowi, że doręczenie adresatowi za pośrednictwem dorosłego domownika, administracji domu, dozorczy domu lub sołtysa, o którym mowa w art. 138 § 1 k.p.c., nie może być stosowane, jeżeli sąd wysyłający umieścił na stronie adresowej przesyłki napis wyłączający taki sposób doręczenia w ogóle lub w stosunku do oznaczonych osób. Doręczyciel nie ma możliwości ustalenia, kto jest czyim przeciwnikiem procesowym

w sprawie lub współuczestnikiem o sprzecznych interesach w postępowaniu nieprocesowym. Zatem wyłączenie możliwości doręczenia adresatowi pisma w formie przekazania go do rąk osób będących jego przeciwnikami w sprawie należy do sądu, który w tym celu dokonuje na przesyłce odpowiedniej adnotacji. Mając powyższe na uwadze w ocenie Ministra nie jest zasadne uchylenie § 3 ust. 2 rozporządzenia. Przepis ten, nie wkraczając w materię ustawową, uszczegóławia jedynie sposób postępowania przy doręczaniu korespondencji w trybie doręczenia zastępczego. Nie zachodzi też potrzeba podejmowania inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do wprowadzenia normy zawartej w przepisie § 3 ust. 2 rozporządzenia do aktu rangi ustawowej.

20. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-722886-V/13) z dnia 29 stycznia 2013 r. - w sprawie problemów związanych z coraz powszechniejszym stosowaniem kar pieniężnych przez organy administracji publicznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje, że systematycznie wzrasta liczba skarg otrzymywanych od obywateli i przedsiębiorców, a dotyczących coraz powszechniejszego stosowania przez organy administracji publicznej instytucji administracyjnych kar pieniężnych. W prawie administracyjnym brak regulacji ogólnej, normującej odpowiedzialność za delikty administracyjne. Regulacja taka czyniłaby proces nakładania sankcji administracyjnych prostszym i bardziej przejrzystym. Rzecznik Praw Obywatelskich w pełni podziela pogląd wyrażony w doktrynie prawa administracyjnego o konieczności dokonania zmian w prawie administracyjnym w celu stworzenia jednolitej konstrukcji sankcji administracyjnych. Za niezbędne należy uznać podjęcie działań zmierzających do znowelizowania Kodeksu postępowania administracyjnego i wprowadzenia do systemu polskiego prawa jednolitych zasad ogólnych, odnoszących się do wymierzania administracyjnych kar pieniężnych przez organy administracji publicznej. Zdaniem Rzecznika, ustanowienie ogólnych zasad odnoszących się do stosowania i wymiaru wszystkich administracyjnych kar pieniężnych przez organy administracji publicznej w sposób wymierny wpłynie na sferę konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich. Ponadto spowoduje istotne wzmocnienie pozycji osób ukaranych na etapie postępowania sądowego, w szczególności sądowno - administracyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o podjęcie postulowanych działań legislacyjnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (11.03.2013 r.) podzielił zastrzeżenia Rzecznika Praw Obywatelskich o zbyt częstym sięganiu przez organy administracji publicznej do administracyjnych kar pieniężnych. Jednakże, z uwagi na fakt, iż prawo administracyjne odnosi się do wszelkich sfer życia jednostki i działalności państwa, próby ujednoczenia zapisów dotyczących sankcji administracyjnych mogą napotkać znaczne trudności w wypracowaniu spójnych rozwiązań. Kompleksowe uregulowanie powyższej problematyki w Kodeksie postępowania administracyjnego wymagałoby przeprowadzenia analizy wielu ustaw prawa materialnego, jak też stworzenia, na dużym stopniu ogólności, katalogu zasad,

które funkcjonują na gruncie doktryny bądź są wywodzone z Konstytucji. Z uwagi na skutki prawne wprowadzenia tej regulacji do Kodeksu postępowania administracyjnego, krytykę zbyt częstej w ostatnich latach nowelizacji tego kodeksu oraz zgłaszane postulaty powołania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Administracyjnego, rozważenia wymaga tryb przygotowania nowelizacji w przedmiotowym zakresie.

21. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-669410-III/11) z dnia 7 lutego 2013 r. - w sprawie opóźnień w wypłacie przez ZUS emerytur osobom objętym zakresem podmiotowym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przepisów zawieszających prawo do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygnaturze K 2/12 orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. Jednocześnie Trybunał wskazał, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Tymczasem Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od świadczeniobiorców objętych zakresem podmiotowym omawianego wyroku, z których wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dużym opóźnieniem podejmuje wypłatę bieżących świadczeń, tj. należnych od 22 listopada 2012 r. oraz udziela sprzecznych informacji o wypłatach emerytur zawieszonych w okresie od 1 października 2011 r. do 22 listopada 2012 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (07.03.2013 r.) przekazał wyjaśnienia ZUS dotyczące wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12. Ponadto poinformował, że Rządowe Centrum Legislacji potwierdziło prawidłowość realizacji tego wyroku na bieżąco, tj. od dnia 22 listopada 2012 r., ponieważ orzeczenie stwierdzające niezgodność określonego przepisu z Konstytucją wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia, na przyszłość. Utrata mocy obowiązującej nie oznacza unieważnienia istniejącego wcześniej stanu prawnego. Skuteczne dochodzenie roszczeń z tytułu wstrzymania wypłaty emerytury możliwe jest wyłącznie przez zastosowanie instrumentów przewidzianych na gruncie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, Kodeksu postępowania cywilnego oraz Kodeksu cywilnego. Minister Pracy i Polityki Społecznej wystąpi z prośbą o ewentualne uwzględnienie w harmonogramie prac legislacyjnych rządu projektu

ustawy określającej sposób rekompensaty niwelującej negatywne skutki działania niekonstytucyjnej regulacji.

22. Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia (RPO-724667-V/13) z dnia 12 lutego 2013 r. - w sprawie nierespektowania przez niektóre przychodnie ustawowych uprawnień inwalidów wojennych i wojskowych oraz kombatantów w zakresie korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej.

Zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich wzbudziły doniesienia prasowe opisujące praktyki stosowane przez przychodnie, poradnie specjalistyczne działające na terenie jednego z oddziałów wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia, polegające na nierespektowaniu ustawowych uprawnień inwalidów wojennych i wojskowych oraz kombatantów w zakresie korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej. W świetle obowiązującego prawa wymieniona grupa świadczeniobiorców korzysta ze szczególnych uprawnień w zakresie pierwszeństwa dostępu i korzystania z usług farmaceutycznych i świadczeń opieki zdrowotnej przewidzianych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Wskazane w artykule prasowym praktyki pozostają w sprzeczności z treścią przepisów wymienionej ustawy. Istnieje także obawa co do możliwości zaistnienia podobnych nieprawidłowości w dostępie do świadczeń zdrowotnych i farmaceutycznych na terenie innych oddziałów wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zbadanie sprawy oraz poinformowanie o poczynionych ustaleniach i podjętych działaniach.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (08.03.2013 r.) poinformował, że ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych zapewnia osobom, które posiadają tytuł „Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi” lub „Zasłużonego Dawcy Przeszczepu”, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatantom prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Narodowy Fundusz Zdrowia wystosował komunikaty do podmiotów prowadzących działalność leczniczą będących świadczeniodawcami oraz aptek, przypominające, że osoby te, po okazaniu dokumentu potwierdzającego uprawnienia, mają prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Świadczeniodawcy zostali zobowiązani do zamieszczania stosownych informacji w widocznym miejscu np. na tablicy ogłoszeń, w każdym miejscu udzielania świadczeń. Na terenie województwa mazowieckiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego obowiązuje porozumienie zawarte pomiędzy grupą szpitali a Radą Kombatantów, które przy współdziałaniu urzędów wojewódzkich, urzędów marszałkowskich i ww. oddziałów wojewódzkich NFZ realizują program „Szpitale Przyjazne Kombatantom”.

Ponadto od 2011 roku Narodowy Fundusz Zdrowia przeprowadza szkolenia dla personelu administracyjnego zatrudnionego w rejestracji podmiotów prowadzących działalność leczniczą, m.in. w zakresie właściwego rozpoznawania dokumentów

uprawnających do świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością i zapewnienia niezwłocznego kontaktu z lekarzem ubezpieczenia zdrowotnego.

23. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, do wiadomości Ministra Finansów (RPO-717638-I/12) z dnia 12 lutego 2013 r. - w sprawie równego dostępu osób z niepełnosprawnością do powszechnego szkolnictwa wyższego, w kontekście zmian przepisów dotyczących przyznawania dotacji dla uczelni publicznych na kształcenie studentów niepełnosprawnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, że w ostatnim czasie nastąpiło radykalne obniżenie dotacji dla uczelni publicznych przeznaczonych na kształcenie i rehabilitację leczniczą studentów niepełnosprawnych. Zakończona została również realizacja przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych programu pomocy osobom z uszkodzeniem słuchu PITAGORAS 2007, w ramach którego udzielano dofinansowań usług zajęć języka migowego na uczelniach. Nowelizacja ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, obowiązująca od 1 stycznia 2012 r., zmieniła cel dotacji na „zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia” oraz rozszerzyła krąg uprawnionych do jej otrzymania o uczelnie niepubliczne. Niestety, nie zwiększono jednocześnie puli środków przeznaczonych na dotację. Postawiło to pod znakiem zapytania kontynuację przez uczelnie publiczne wielu dotychczas realizowanych form wsparcia studentów z niepełnosprawnościami. Obecny stan rzeczy spowodować może zmniejszenie liczby kandydatów z niepełnosprawnościami na studia wyższe. Konsekwencją tych zmian może być znaczące utrudnienie wdrażania w systemie szkolnictwa wyższego postanowień Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 r. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionych kwestii.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego (22.03.2013 r.) wyjaśniła, że zgodnie z nowym brzmieniem art. 94 ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, uczelnia publiczna obligatoryjnie otrzymuje dotację przeznaczoną na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. Dzięki nowelizacji uczelnie zostały zobligowane do wydatkowania środków z dotacji w większym zakresie na stworzenie studentom i doktorantom niepełnosprawnym dostępu do szkolnictwa wyższego. Sposób podziału dotacji określa załącznik do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 lutego 2012 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych. Wysokość dotacji otrzymywanej przez poszczególne uczelnie publiczne zależy od liczby studentów i doktorantów niepełnosprawnych studiujących w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, przeliczonej według wag dotyczących określonych grup niepełnosprawności. Liczba osób niepełnosprawnych uwzględniana jest odrębnie w ramach danych, na podstawie których dokonywany jest podział dotacji podstawowej, określonej w art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie

wyższym. Dotacja ta przeznaczona jest na zadania związane z kształceniem studentów stacjonarnych, uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich i kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego jest zadaniem powiatu. Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek o dofinansowanie ze środków PFRON szkolenia i przekwalifikowania czy usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika. W odpowiedzi poinformowano ponadto, że w ostatnim czasie nastąpiło znaczne polepszenie warunków studiowania osób niepełnosprawnych, w związku z inwestycjami realizowanymi dzięki środkom unijnym.

24. Ministra Sprawiedliwości (RPO-722383-II/13) z dnia 13 lutego 2013 r. - w sprawie oceny stosowania nowych rozwiązań prawnych w zakresie zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę.

W wyniku nowelizacji przepisów Kodeksu karnego skarbowego oraz Kodeksu karnego wykonawczego istotnej zmianie uległy zasady orzekania zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę. Wprowadzone zmiany łagodzą wymogi potrzebne do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności. Obowiązek zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności powstaje w wyniku negatywnej oceny możliwości ściągnięcia grzywny w drodze egzekucji oraz niemożliwości lub niecelowości wykonania jej w formie pracy społecznie użytecznej. Nie ma przy tym znaczenia przyczyna niemożliwości lub niecelowości ściągnięcia grzywny w drodze egzekucji. Doniesienia medialne z ostatnich miesięcy przedstawiały konsekwencje działania nowych przepisów, m.in. sprawę przymusowego wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę wobec samotnej matki dwojga małych dzieci. Sposób działania organów państwowych w tej sprawie zbulwersował opinię publiczną. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ocenę - po ponad rocznym okresie stosowania - nowych rozwiązań prawnych w zakresie zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (12.03.2013 r.) wyjaśnił, że obowiązujące rozwiązania prawne w zakresie wykonania kary grzywny przewidują szereg form wykonania tej kary na wypadek nieuiszczenia jej w terminie, bez potrzeby uciekania się do najdotkliwszej z nich – zastępczej kary pozbawienia wolności. Dostępne dane statystyczne nie pozwalają na wyciągnięcie kategoriycznych wniosków dotyczących wprowadzonych rozwiązań, z uwagi na stosunkowo krótki okres od wprowadzenia nowelizacji, jak również ze względu na fakt, że równoległe wykonywane są także kary grzywny w oparciu o uprzednio obowiązujące przepisy. Sądy dokonując ustaleń i ocen w zakresie stosowania przesłanek związanych z wykonaniem kary grzywny uznają formę jej wykonania w postaci zastępczej kary pozbawienia wolności za ostateczność. Tym samym pomimo zmiany zasad jej orzekania w dalszym ciągu przyznają prymat regule ograniczenia liczby orzekanych kar zastępczych.

Opisywana w mediach sprawa nie może stanowić uzasadnienia dla zakwestionowania obowiązujących rozwiązań. Po pierwsze, wprowadzone zmiany

wymogów potrzebnych do zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności nie dotyczą orzeczeń, które – jak w przedmiotowej sprawie - uprawomocniły się przed 1 stycznia 2012 r. Po drugie zaś, czynności podejmowane przez sąd przebiegały z zachowaniem przyjętej w Kodeksie karnym wykonawczym kolejności poszczególnych form wykonania kary grzywny. Skazana, mimo iż sąd przekazywał informacje o możliwości rozłożenia grzywny na raty, a także o możliwości wykonania w zamian za grzywnę zastępczej kary w postaci prac społecznie użytecznych, nie informowała sądu o zmianie miejsca zamieszkania, ani o swej sytuacji rodzinnej i materialnej. Czas trwania postępowania wykonawczego był na tyle długi, że umożliwiał podjęcie działań w celu uregulowania grzywny bez potrzeby wykonania jej w formie zastępczej kary pozbawienia wolności.

25. Prokuratora Generalnego (RPO-669980-II/11) z dnia 13 lutego 2013 r. - w sprawie praktyki polegającej na wyłączeniu możliwości wnoszenia zażalenia na zarządzenie prokuratora o odmowie wydania uwierzytelnionego odpisu orzeczenia w postępowaniu przygotowawczym.

W toku badania sprawy indywidualnej, związanej z realizacją wynikającego z art. 157 § 1 k.p.k. uprawnienia oskarżonego do otrzymania bezpłatnie uwierzytelnionego odpisu każdego orzeczenia, Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpiła do Prokuratury Generalnej z wnioskiem o zajęcie stanowiska m.in. w sprawie dopuszczalności zażalenia na zarządzenie prokuratora w przedmiocie odmowy wydania odpisu orzeczenia w postępowaniu przygotowawczym. W udzielonej odpowiedzi zostało zaprezentowane stanowisko, zgodnie z którym na zarządzenie w przedmiocie odmowy wydania odpisu orzeczenia w postępowaniu przygotowawczym zażalenie nie przysługuje, ponieważ nie ma tu zastosowania art. 159 k.p.k. dotyczący wyłącznie odmowy udostępnienia akt. W ocenie Rzecznika przedstawiona wykładnia przepisów budzi wątpliwości. Przekazanie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia stanowi formę udostępnienia akt postępowania w rozumieniu art. 159 k.p.k., który w razie negatywnego dla oskarżonego rozstrzygnięcia powinien znaleźć zastosowanie. Mając na uwadze fakt, że praktyka prokuratorska stosowania art. 159 k.p.k., wyłączająca możliwość wnoszenia zażalenia na zarządzenie o odmowie wydania bezpłatnie jednego uwierzytelnionego odpisu każdego orzeczenia może stanowić naruszenie prawa do obrony, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przeanalizowanie problemu wykładni tego przepisu w omówionym zakresie oraz poinformowanie o zajęтым stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

Prokurator Generalny (18.03.2013 r.) wyraził stanowisko, zgodnie z którym na zarządzenie prokuratora w przedmiocie odmowy wydania odpisu orzeczenia w postępowaniu przygotowawczym, wydanym na gruncie art. 157 § 1 k.p.k., zażalenie nie przysługuje. Interpretacja tego przepisu pozwala bowiem na stwierdzenie, że organ procesowy nie może odmówić żądaniu podejrzanego i nie wydać mu nieodpłatnie jednego uwierzytelnionego odpisu orzeczenia. W konsekwencji za bezprzedmiotowe należy uznać rozważania w przedmiocie zaskarżalności tego rodzaju rozstrzygnięcia.

26. Ministra Sprawiedliwości (RPO-691996-IV/11) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie opinii wydawanych przez rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich kierowane są skargi na działalność rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych w kwestii stosowania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych oraz upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia takiej treści. W opinii skarżących upoważnienie do wydania rozporządzenia zawarte w art. 84 § 3 ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich może dotyczyć jedynie spraw rozpatrywanych w trybie tej ustawy. Tymczasem powszechną praktyką jest powoływanie opinii rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych w sprawach rozwodowych, o ograniczenie czy pozbawienie władzy rodzicielskiej, a także w sprawach o kontakty. Wprawdzie podstawą do takiego działania może być § 14 omawianego rozporządzenia, który w punkcie 1 statuuje, że do zadań ośrodka należy przeprowadzanie badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich oraz wydawanie na ich podstawie opinii na zlecenie sądu lub prokuratora, jednak wątpliwe jest, by zamiarem prawodawcy było uregulowanie tym punktem badań innych niż dla celów postępowania w sprawach nieletnich. Ponadto nie do końca sprecyzowany jest status opinii rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych - czy jest to opinia łączna stałych biegłych w rozumieniu art. 283 k.p.c., czy też traktuje się ją jako opinię instytutu naukowego czy naukowo-badawczego w rozumieniu art. 290 k.p.c. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o stanowisku zajęтым w podniesionej kwestii oraz rozważenie zasadności podjęcia inicjatywy prawodawczej w postaci zmiany rozporządzenia bądź rozszerzenia upoważnienia ustawowego, sankcjonującego powszechną praktykę stosowaną w sądach powszechnych.

Minister Sprawiedliwości (06.03.2013 r.) poinformował, że za kierowaniem do rodzinnych ośrodków diagnostycznokonsultacyjnych poza sprawami nieletnich także innych spraw rodzinnych przemawia wykładnia celowościowa przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostycznokonsultacyjnych. W 2011 r. wydano ogółem ponad 24 tys. opinii, przy czym najwięcej opinii sporządzono w sprawach opiekuńczych, następnie w sprawach nieletnich, w sprawach o rozwód, o separację, a także w sprawach cywilnych i w sprawach karnych dorosłych. Biorąc jednak pod uwagę zastrzeżenia formułowane pod adresem funkcjonowania rodzinnych ośrodków diagnostycznokonsultacyjnych, w tym co do sprzeczności zakresu uregulowań objętych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostycznokonsultacyjnych z upoważnieniem ustawowym wynikającym z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, w związku ze zmianą modelu nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości nad podległymi mu jednostkami organizacyjnymi, planowane jest wprowadzenie regulacji dotyczącej rodzinnych ośrodków diagnostycznokonsultacyjnych w ustawie - Prawo o ustroju sądów powszechnych. W tej sytuacji niezbędne będą również zmiany rozporządzenia, względnie wydanie aktu wykonawczego na podstawie nowego

upoważnienia zawartego w ustawie ustrojowej. Rozwiązanie to pozwoli na całkowite usunięcie wątpliwości sygnalizowanych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

27. Ministra Sprawiedliwości (RPO-603017-II/08) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie zapewnienia jawności postępowania dyscyplinarnego wobec prokuratorów.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich analiza przepisów regulujących tryb postępowania dyscyplinarnego wobec osób wykonujących zawody o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania państwa - w szczególności przedstawicieli zawodów prawniczych - pozwala stwierdzić, że pomiędzy tymi trybami zachodzą istotne różnice w aspekcie jawności. Postępowania dyscyplinarne jawne w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym prowadzone są m.in. wobec sędziów, sędziów Sądu Najwyższego, adwokatów, radców prawnych, a także notariuszy. Ograniczoną jawnością zewnętrzną polegającą na wyłączeniu obecności na rozprawie osób innych niż członkowie danej korporacji - przy jednoczesnej jawności wewnętrznej - charakteryzują się natomiast postępowania dyscyplinarne prowadzone w stosunku do prokuratorów. W postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec prokuratorów w dalszym ciągu obowiązuje przepis stanowiący, że na rozprawie mogą być obecni prokuratorzy i asesory pełniący funkcje prokuratorskie. Prawomocne orzeczenie dyscyplinarne można podać do publicznej wiadomości wyłącznie na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego w tym przedmiocie. Zdaniem Rzecznika utrzymywanie w przepisach dotyczących prokuratorów zasady niejawnosci postępowania dyscyplinarnego należy oceniać jako anachroniczne i sprzeczne z obowiązującą w demokratycznym państwie prawa zasadą jawności życia publicznego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań mających na celu zapewnienie jawności postępowania dyscyplinarnego prowadzonego na podstawie przepisów ustawy o prokuraturze.

Minister Sprawiedliwości (21.02.2013 r.) poinformował, że w projekcie ustawy - Prawo o prokuraturze, w wersji skierowanej pod obrady Komitetu Rady Ministrów w dniu 31 stycznia 2013 r., wprowadzono zasadę jawności postępowań dyscyplinarnych. Aktualna wersja projektu ustawy jako zasadę przyjmuje jawność postępowań dyscyplinarnych wobec prokuratorów, przewidując jednocześnie możliwe ograniczenia tej zasady, ukształtowane w sposób zapewniający ochronę innych istotnych dóbr i wartości, w sposób odpowiadający rozwiązaniom przyjętym na gruncie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, z modyfikacją uwzględniającą specyfikę służby prokuratorskiej (konieczność zapewnienia poufności informacji z toczącego się postępowania przygotowawczego).

28. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-717405-V/12) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie ograniczania przywileju przyznanego zmotoryzowanym osobom niepełnosprawnym niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju.

Rzecznik otrzymuje skargi od zmotoryzowanych osób niepełnosprawnych, legitymujących się kartą parkingową, w sprawie ograniczania przywileju niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju. Skarżący zwracają uwagę, że organy zarządzające ruchem na drogach coraz częściej zatwierdzają projekty organizacji ruchu, które przewidują, że pod określonymi znakami zakazu umieszczone zostaną tabliczki z napisem „Dotyczy także niepełnosprawnych”. Możliwość instalowania takich tabliczek wynika z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach.

Upoważnienie zawarte w ustawie – Prawo o ruchu drogowym nie zawierało kompetencji normodawczych do wyłączenia lub ograniczenia w drodze rozporządzenia przywileju niestosowania się przez zmotoryzowane osoby niepełnosprawne do niektórych znaków drogowych ustanawiających zakaz ruchu i postoju. Przepisy wspomnianego rozporządzenia przewidujące możliwość objęcia osób niepełnosprawnych zakazami wynikającymi ze znaków B-1, B-3, B-3a, B-4, B-10, B-35, B-37, B-38 i B-39, uznać należy za wydane z przekroczeniem upoważnienia ustawowego, a także sprzeczne z ustawą, ponieważ zawierają postanowienia modyfikujące treść art. 8 ust. 1 Prawa o ruchu drogowym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu oraz rozważenie zasadności uchylenia kwestionowanych przepisów rozporządzenia.

29. Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej (RPO-696816-V/12) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie przepisów regulujących system dopłat do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego na rynku telekomunikacyjnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich, w związku z otrzymywanymi skargami, powzięła wątpliwości co do precyzyjności przepisów ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne, dotyczących dopłat do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego na rynku telekomunikacyjnym. Zgodnie z przepisami, dopłata może obejmować wszystkich przedsiębiorców telekomunikacyjnych, bez względu na to czy świadczą usługi wchodzące w skład usługi powszechnej czy też działają na rynku niezwiązanym z tym segmentem działalności telekomunikacyjnej. Kryterium nałożenia obowiązku pokrycia udziału w dopłacie jest przychód z jakiegokolwiek rodzaju działalności telekomunikacyjnej. Taki model dopłaty wydaje się odbiegać od założeń partycypacji uczestników rynku w koszcie netto usługi powszechnej, a więc równoważenia skutków przewagi konkurencyjnej przedsiębiorców, którzy nie są obciążeni obowiązkiem świadczenia usługi powszechnej, nad przedsiębiorcą wyznaczonym, dla którego wypełnienie tego obowiązku może oznaczać działalność nierentowną. Należałoby także rozważyć uściślenie regulacji zawartych w art. 98 ust. 2 oraz art. 99 Prawa telekomunikacyjnego. W ocenie Rzecznika przepisy regulujące publicznoprawny obowiązek nałożony na

przedsiębiorców telekomunikacyjnych, udziału w finansowaniu kosztu netto usługi powszechnej, powinny cechować się kompletnością, precyzją i jednoznacznością, pozwalającą na literalną wykładnię i stosowanie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska co do wskazanych wątpliwości oraz potrzeby przeprowadzenia w tym zakresie zmian legislacyjnych.

30. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-683517-V/11) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie braku nowej ustawy o wykonywaniu zawodu psychologa.

Rzecznik powraca do kwestii zaniechania realizacji obowiązującej od 1 stycznia 2006 r. ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. Brak powołania samorządu zawodowego psychologów powoduje, że psycholodzy nie mogą uzyskać potwierdzenia prawa do wykonywania zawodu. Bezprecedensowe zaniechanie wprowadzenia w życie przepisów omawianej ustawy stanowi o ciężkim naruszeniu przez kolejne rady ministrów konstytucyjnego obowiązku zapewnienia wykonania ustaw. W ocenie Rzecznika obecna decyzja o przedstawieniu Sejmowi projektu ustawy uchylającej ustawę o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów przed przygotowaniem nowego projektu ustawy stanowi powrót do koncepcji ocenionej negatywnie przez Stały Komitet Rady Ministrów. Z odpowiedzi Ministra Pracy i Polityki Społecznej udzielonej Rzecznikowi w grudniu 2009 r. wynikało, że Komitet przyjął projekt ustawy o uchyleniu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym, jednocześnie zobowiązując Ministra Pracy i Polityki Społecznej do opracowania projektu założeń do projektu ustawy normującej zasady i warunki wykonywania zawodu psychologa, zgodnego z prawem unijnym i uzgodnionego ze środowiskiem psychologów oraz do łącznego przedłożenia obu projektów pod obrady Rady Ministrów. Zarówno obecna sytuacja, jak i sytuacja powstała w przypadku uchylenia ustawy naraża pacjentów na prowadzenie terapii przez osoby, których kwalifikacje nie podlegają ocenie kompetentnego organu i które nie odbyły odpowiedniego stażu. Pacjenci nie mają również możliwości skierowania skargi na jakość świadczonych usług, pozostaje im wyłącznie droga sądowa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (06.06.2013 r.) poinformował, że obowiązująca od 19 stycznia 2013 r. ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami reguluje kwestie wykonywania badań psychologicznych w zakresie psychologii transportu. Z treści ustawy wynika, że badania te są wykonywane przez uprawnionego psychologa, który został wpisany do ewidencji prowadzonej przez marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce zamieszkania. Warunki niezbędne do uzyskania wpisu zostały wymienione w ustawie o kierujących pojazdami. Minister nie zgodził się z zarzutem braku możliwości skierowania przez pacjentów skargi dotyczącej jakości usług świadczonych przez psychologów na drogę inną niż sądowa. Rzecznik Praw Pacjenta jest właściwy do rozpatrywania skarg w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych przez osoby wykonujące zawód psychologa, które jednocześnie spełniają kryterium „podmiotu udzielającego

świadczeń zdrowotnych”, tj. prowadzą działalność leczniczą w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej lub są zatrudnione w podmiocie leczniczym.

Minister poinformował jednocześnie, że Decyzją Zespołu do spraw Programowania Prac Rządu, projekt ustawy o uchyleniu przepisów ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, został wpisany do Planu Prac Rządu. W maju 2012 r. projekt ustawy skierowany został do uzgodnień międzyresortowych, a we wrześniu 2012 r. do konsultacji społecznych. Na skutek zgłoszonych uwag Minister Pracy i Polityki Społecznej podjął decyzję, że procedowanie nad przedmiotowym projektem będzie prowadzone jednocześnie z pracami nad nową regulacją zawodu psychologa. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem założeń do projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, które będą konsultowane z przedstawicielami tego środowiska. Minister Pracy i Polityki Społecznej zaprosił Rzecznika Praw Obywatelskich do włączenia się w prowadzone prace.

31. Ministra Rozwoju Regionalnego (RPO-637707-I/10) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie zapewnienia pełniejszej ochrony prawnej osobom ubiegającym się o dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie zgadza się z argumentacją przedstawioną w odpowiedzi Ministra Rozwoju Regionalnego na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika dotyczące problemów związanych z udziałem osób fizycznych w konkursach organizowanych w ramach Działania 6.2 oraz Poddziałania 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki ze środków pomocy publicznej de minimis. Kwestie dotyczące statusu osób fizycznych biorących udział w konkursach, a także przebiegu postępowania oraz procedury weryfikacyjnej powinny być uregulowane w aktach prawa powszechnie obowiązującego. Uregulowanie w Zaleceniach Instytucji Zarządzającej możliwości „odwołania się” uczestnika projektu od oceny jego biznesplanu budzi uzasadnione wątpliwości natury konstytucyjnej co do zapewnienia tym osobom skutecznej ochrony prawnej.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 12 grudnia 2011 r., sygn. akt P 1/11 uznał, że art. 5 pkt 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju przez to, że dopuszcza uregulowanie praw i obowiązków wnioskodawców w trakcie naboru projektów finansowanych z programu operacyjnego poza systemem źródeł powszechnie obowiązującego prawa, jest niezgodny z art. 87 Konstytucji RP. Przy rozpoznawaniu tej sprawy Trybunał wyraźnie zaznaczył, że ani jednolita praktyka organów, ani orzecznictwo sądów administracyjnych nie mogą zastąpić bezpośredniego uregulowania formy prawnej systemów realizacji. Pominięcie tej kwestii w ustawie może być oceniane, jak zauważył Trybunał Konstytucyjny, przez pryzmat zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, a w dalszej kolejności także zasady prawidłowej legislacji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ponowne przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Rozwoju Regionalnego (20.03.2013 r.) poinformowała, że wydanie przez Instytucję Zarządzającą Zaleceń w zakresie prawidłowości procedur przyznawania środków na rozwój przedsiębiorczości na rzecz uczestników projektów w ramach Działania 6.2 oraz Poddziałania 8.1.2 PO KL, było konsekwencją realizacji przepisów wspólnotowych i krajowych określających obowiązki Instytucji Zarządzającej w zakresie dostarczenia potencjalnym beneficjentom jasnych i szczegółowych informacji dotyczących zasad przyznawania dofinansowania. Odnosząc się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzono w odpowiedzi, że kwestie podnoszone w orzeczeniu znalazły odzwierciedlenie w nowelizacji ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w odniesieniu do obecnego okresu programowania. Z konieczności nowelizacja została ograniczona do niezbędnego minimum mającego na celu wdrożenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Kwestie zawarte w tezach wyroku Trybunału Konstytucyjnego zostały uwzględnione również w regulacjach dotyczących procedury odwoławczej tworzonej w ustawie mającej obowiązywać w kolejnym okresie programowania. Prawa i obowiązki wnioskodawców oraz kwestie dotyczące środków odwoławczych muszą być uregulowane w ustawie, jednolicie dla wszystkich programów operacyjnych.

32. Ministra Spraw Wewnętrznych, do wiadomości Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Dialogu Międzynarodowego (RPO-707583-I/12) z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie działań podejmowanych w celu zwalczania przestępstw motywowanych rasizmem, ksenofobią i nietolerancją.

Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, implementująca antydyskryminacyjne przepisy unijne, powierzyła Rzecznikowi Praw Obywatelskich, jako organowi niezależnemu, wykonywanie zadań dotyczących realizacji zasady równego traktowania. W raporcie „Przeciwdziałanie przemocy motywowanej rasą, pochodzeniem etnicznym i narodowością” Rzecznik przedstawił zalecenia, które mają na celu ograniczenie wszelkich form dyskryminacji rasowej, nietolerancji i ksenofobii. Rzecznik postuluje m.in. stworzenie jednolitej bazy rejestrującej przestępstwa dyskryminacyjne z użyciem przemocy, przeprowadzenie badań przybliżających rzeczywistą skalę zjawiska przemocy na tle rasowym, kontynuowanie szkoleń funkcjonariuszy służb państwowych, w szczególności Policji, w zakresie odpowiedniej reakcji na incydenty o charakterze rasistowskim, a także podjęcie działań upowszechniających wiedzę o przestępstwach dyskryminacyjnych. Organy państwa - w szczególności sądy, prokuratura oraz Policja - powinny kreować i realizować taką politykę społeczną, która zapewni wszystkim mieszkańcom kraju, niezależnie od ich narodowości czy pochodzenia etnicznego, przestrzeganie praw człowieka, w tym ochronę przed przemocą. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o działaniach podejmowanych przez Ministerstwo w celu zwalczania przestępstw motywowanych rasizmem, ksenofobią i nietolerancją.

Minister Spraw Wewnętrznych (14.03.2013 r.) poinformował, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podejmuje szereg działań mających na celu przeciwdziałanie

przestępstwom na tle nienawiści. W strukturze Ministerstwa w Departamencie Kontroli, Skarg i Wniosków funkcjonuje Zespół do Spraw Ochrony Praw Człowieka. Zespół prowadzi monitoring spraw dotyczących przestępstw z nienawiści; koordynuje działania edukacyjne prowadzone w Policji, mające na celu zapewnienie efektywnego zwalczania przestępstw z nienawiści; współpracuje z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się ochroną praw człowieka oraz zwalczaniem i przeciwdziałaniem przestępstwom z nienawiści; podejmuje działania zamierzające do zapewnienia należytego poziomu ochrony praw człowieka podczas realizacji zadań przez jednostki podległe lub nadzorowane przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Zespół do Spraw Ochrony Praw Człowieka rozpoczął prace mające na celu rozszerzenie działań analitycznych w ramach monitoringu przypadków przestępstw z nienawiści, jak również przypadków niewłaściwych zachowań funkcjonariuszy Policji. Ponadto w MSW toczą się obecnie prace nad zmianami w modelu przekazywania informacji skargowych i pozaskargowych przez Policję i Straż Graniczną Rzecznikowi Praw Obywatelskich jako Niezależnej Instytucji Badającej Niewłaściwe Zachowania Policji i Straży Granicznej.

33. Ministra Sprawiedliwości (RPO-712911-IV/12) z dnia 18 lutego 2013 r. - w sprawie sposobu realizacji obowiązków informacyjnych sądu, przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Na tle skarg napływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pojawiła się kwestia sposobu realizacji obowiązków informacyjnych sądu, przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego. Pouczenia o uprawnieniach do podejmowania konkretnych czynności procesowych powinny być wyczerpujące i jednocześnie nie powinny budzić wątpliwości interpretacyjnych. Pouczenia stosowane na podstawie aktów wykonawczych do Kodeksu postępowania cywilnego są sformułowane w sposób jasny i szczegółowy. W pozostałych przypadkach treść, zakres oraz forma pouczeń uzależniona jest od praktyki przyjętej w danym sądzie. Największe rozbieżności w praktyce dotyczą pouczeń o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia. W ocenie Rzecznika, ochrona stron postępowania, które postąpiły zgodnie z błędnym bądź niepełnym pouczeniem, nie jest obecnie wystarczająca. Stosownie do treści art. 169 § 1 k.p.c., wniosek o przywrócenie terminu wnosi się w terminie tygodnia od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu. Analiza wpływających skarg prowadzi do wniosku, że działania mające na celu przywrócenie terminu podejmowane są zbyt późno. Pozbawia to stronę możliwości dokonania instancyjnej kontroli orzeczenia wydanego co do istoty sprawy przez sąd I instancji. Zdaniem Rzecznika uzasadnione byłoby podjęcie działań mających na celu uregulowanie i ujednoczenie treści pouczeń udzielanych na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Pozwoli to na ograniczenie sytuacji, w których strona, wyłącznie ze względu na brak dostatecznej znajomości przepisów, pozbawiona zostaje rzeczywistej możliwości zainicjowania instancyjnej kontroli wydanego orzeczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Sprawiedliwości (28.03.2013 r.) podziela pogląd, wyrażony w wystąpieniu Rzecznika, że pouczenia, by mogły spełniać swoją funkcję i pozostawać w zgodzie ze swym konstytucyjnym umocowaniem, winny być prawidłowe, wyczerpujące i jednoznaczne. Osiągnięcie tego stanu jest możliwe już w chwili obecnej bez dokonywania zmian w obowiązującym stanie prawnym, o ile ograny stosujące prawo (w tym głównie sądy) podejść w sposób właściwy do realizacji nałożonych na nie obowiązków informacyjnych. Minister Sprawiedliwości, w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów, wskazał prezesom sądów apelacyjnych na zasygnalizowane w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich wątpliwości oraz potrzebę ujednoczenia podnoszonych kwestii pouczeń - w ramach obowiązującego prawa.

34. Ministra Finansów (RPO-715153-V/12) z dnia 18 lutego 2013 r. - w sprawie braku możliwości skorzystania przez wiernych niektórych wyznań z ulgi podatkowej na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą.

W Biurze Rzecznika przeanalizowano kwestię braku możliwości skorzystania z ulgi podatkowej na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą przez wiernych niektórych wyznań. Większość ustaw o stosunku Państwa do określonych wyznań przyznaje wiernym możliwość odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków na taką działalność. Podobnych regulacji nie zawiera natomiast rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o stosunku Państwa do Wschodniego Kościoła Staroobrzędowego, nie posiadającego hierarchii duchownej, ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych regulują możliwość obniżenia podstawy opodatkowania tylko w przypadku kwot darowizn na cele kultu religijnego. W ocenie Rzecznika, obecny stan prawny budzi wątpliwość co do zgodności z art. 25 ust. 1 Konstytucji RP stanowiącym, że kościoły i związki wyznaniowe są równouprawnione. Ponadto zasady dotyczące ulgi podatkowej związanej z odliczeniem wydatków na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą są uregulowane w wielu aktach prawnych, co nie sprzyja pogłębianiu konstytucyjnej zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie, a w szczególności o rozważenie możliwości odpowiedniej zmiany przepisów.

Minister Finansów (19.03.2013 r.) poinformował, że zmiana przepisów w zakresie umożliwienia skorzystania z ulgi podatkowej na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą przez wiernych wszystkich wyznań wymaga przede wszystkim dokonania zmian w ustawach o stosunku państwa do poszczególnych kościołów, co pozostaje w wyłącznej gestii Rady Ministrów i przedstawicieli kościołów. Zmiany w przepisach

ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych mogą być jedynie ich konsekwencją.

35. Ministra Zdrowia (RPO-713802-V/12) z dnia 18 lutego 2013 r. - w sprawie braku podstaw prawnych do zobowiązania szpitala wpisanego na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia staży podyplomowych, do zawarcia umowy z lekarzem skierowanym do odbycia stażu przez okręgową radę lekarską.

Problem przedstawiony w wystąpieniu ujawnił się w toku badania sprawy indywidualnej dotyczącej odmowy przyjęcia na staż podyplomowy lekarza skierowanego przez okręgową radę lekarską. W myśl przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty dysponentem miejsc stażowych dla lekarzy jest samorząd lekarski, który w porozumieniu z marszałkiem województwa kieruje lekarza do odbycia stażu w konkretnym podmiocie leczniczym. Szpital znajdujący się na liście podmiotów uprawnionych do prowadzenia staży podyplomowych nie może dowolnie dysponować przyznanymi miejscami stażowymi. Jedynym powodem odmowy zawarcia umowy może być brak miejsc dla stażystów w podmiocie uprawnionym do prowadzenia staży podyplomowych. Wówczas jednak ma zastosowanie przepis rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 września 2012 r. w sprawie stażu podyplomowego lekarza i lekarza dentysty, zgodnie z którym okręgowa rada lekarska kierując lekarza, lekarza dentystę do odbycia stażu, uwzględnia w kolejności lekarzy i lekarzy dentystów, którzy mają stałe miejsce zamieszkania na obszarze działania okręgowej rady lekarskiej i ukończyli studia z kolejno najwyższą średnią oceną. Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty nie zawiera natomiast wyraźnej normy prawnej, na podstawie której możliwe byłoby skuteczne zobowiązanie podmiotu wpisanego na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia staży podyplomowych, do zawarcia umowy z lekarzem skierowanym do odbycia stażu podyplomowego przez okręgową radę lekarską. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz rozważenie potrzeby stosownego doprecyzowania przepisów ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

Minister Zdrowia (13.03.2013 r.) potwierdził, że zgodnie z obowiązującymi przepisami przyjęcie danej osoby posiadającej skierowanie na staż podyplomowy lekarza jest obowiązkiem podmiotu wpisanego na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia stażu podyplomowego prowadzoną przez marszałka województwa. Jednocześnie zapewnił, że kwestia podnoszona w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich będzie rozważana przy najbliższej nowelizacji ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

36. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-682905-II/11) z 20 lutego 2013 r. - w sprawie zapewnienia osobom odbywającym karę pozbawienia wolności w celach jednoosobowych właściwych warunków korzystania z urządzeń sanitarnych.

Wizytacje prowadzone w jednostkach penitencjarnych oraz wnioski wpływające do Rzecznika od osób pozbawionych wolności pokazują, że problem niekłępującego korzystania z urządzeń sanitarnych w celach jednoosobowych dotyczy znacznej liczby

osadzonych. W większości zakładów karnych i aresztów śledczych kąciki sanitarne w celach jednoosobowych nie posiadają nawet częściowej zabudowy. W opinii Rzecznika stan ten narusza prawo osadzonego do humanitarnego traktowania i poszanowania godności osobistej. W celach jednoosobowych urządzenia sanitarne powinny być osłonięte co najmniej w taki sposób, aby nie było możliwe zobaczenie osadzonego wykonującego czynności intymne w kąciku sanitarnym ani bezpośrednio przez osoby wchodzące do celi, ani przez wizjer. Natomiast w celach wieloosobowych tylko pełna i trwała zabudowa kącika sanitarnego, tj. od podłogi do sufitu, z zapewnieniem niezbędnej wentylacji grawitacyjnej oraz oświetlenia, oddzielnych dla węzła sanitarnego i celi mieszkalnej, daje gwarancję niekrępującego użytkowania urządzeń sanitarnych i jest zgodna z ideą humanitarnego wykonywania kary. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o podjęcie działań w celu zapewnienia osobom umieszczonym w celach jednoosobowych właściwych warunków korzystania ze znajdujących się w celi mieszkalnej urządzeń sanitarnych, w myśl obowiązujących przepisów.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (26.03.2013 r.) zapewnił, że problematyka dotycząca poprawy warunków bytowych w zakładach karnych i aresztach śledczych jest jednym z obszarów stałej kontroli i zainteresowania Służby Więziennej. Administracje zakładów karnych i aresztów śledczych podejmują szereg działań zmierzających do wprowadzenia rozwiązań, które w sposób komplementarny pozwolą godzić obowiązek zapewnienia przeciwdziałania występowaniu wypadków nadzwyczajnych, w tym zapewnienia bezpieczeństwa osobistego osobom przebywającym w jednostkach penitencjarnych, z koniecznością zagwarantowania intymności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych, uwzględniając również możliwości finansowe i uwarunkowania architektoniczne jednostek penitencjarnych.

37. Komendanta Głównego Policji (RPO-715421-II/12) z 21 lutego 2013 r. - w sprawie przepisu Zarządzenia Komendanta Głównego Policji dotyczącego odstąpienia od doprowadzenia do aresztu śledczego w celu odbycia zastępczej kary pozbawienia wolności osoby zatrzymanej, mającej na wyłącznym utrzymaniu dziecko do lat 18.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął czynności w sprawie zatrzymania przez funkcjonariuszy Policji w godzinach wieczornych matki samotnie wychowującej dwoje kilkuletnich dzieci w celu doprowadzenia jej do aresztu śledczego do odbycia zastępczej kary pozbawienia wolności za niespłaconą grzywnę. Realizacja przez funkcjonariuszy polecenia sądu wiązała się z przewiezieniem dzieci do rodziny zastępczej. Funkcjonariusze Policji wykonywali czynności na podstawie obowiązujących przepisów, w tym zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń. Z przepisów zarządzenia wynika, że należy odstąpić od doprowadzenia między innymi, jeżeli osoba podlegająca doprowadzeniu przedstawi zaświadczenie organu samorządowego, że posiada na swoim wyłącznym utrzymaniu dziecko w wieku do 18 lat. Brak zaświadczenia uniemożliwia odstąpienie od doprowadzenia. Zdaniem Rzecznika równie istotnym czynnikiem przemawiającym za odstąpieniem od

doprowadzenia powinno być, oprócz wyłącznego utrzymywania, także sprawowanie faktycznej pieczy nad dziećmi. Rozważania wymaga zmiana zarządzenia, tak aby wprowadzić inną możliwość potwierdzenia, że dana osoba sprawuje faktyczną opiekę nad małoletnimi dziećmi i jest ich jedynym opiekunem, bowiem uzyskanie stosownego zaświadczenia nie jest możliwe w godzinach wieczornych i nocnych, a także w dni wolne od pracy. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Komendant Główny Policji (18.03.2013 r.) wyjaśnił, że w październiku 2012 r. decyzją Komendanta Głównego Policji powołano zespół do opracowania projektu zmiany zarządzenia nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeni, w takim zakresie, aby regulacje prawne zapewniały skuteczną realizację działań, do których zobowiązują Policję przepisy ustawowe, przy jednoczesnym uwzględnieniu „wyższego dobra”, jakim jest zabezpieczenie interesów dziecka. Zwrócono się z wnioskiem do Ministra Sprawiedliwości oraz Prokuratora Generalnego o zajęcie stanowiska wobec kierunku zmian proponowanego przez Policję. Przygotowany projekt zarządzenia zmieniającego zarządzenie nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r., w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń, zostanie poddany dalszym pracom legislacyjnym.

Ponadto w grudniu 2012 r. skierowano pismo do komendantów wojewódzkich/Komendanta Stołecznego Policji, w którym zwrócono uwagę, aby w sytuacji wystąpienia zdarzeń z udziałem dzieci, uzasadniających wszczęcie postępowania z urzędu, organy Policji wypełniały obowiązek zawiadamiania o nich sądu opiekuńczego. Wydano także polecenie Komendantom KWP/KSP objęcia osobistym nadzorem działań z obszaru realizacji doprowadzeń osób, tak aby w okolicznościach zbliżonych do sytuacji analizowanej w wystąpieniu Rzecznika, sprawą nadrzędną było szeroko rozumiane dobro dziecka.

38. Ministra Sprawiedliwości (RPO-681171-II/11) z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie stanu przestrzegania praw „osadzonych niebezpiecznych”.

Pracownicy Biura RPO przeprowadzili w 2011 r. badania 11 dużych zakładów karnych i aresztów śledczych dotyczące traktowania osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej („osadzonych niebezpiecznych”). W ocenie Rzecznika zmian legislacyjnych wymaga sposób weryfikacji decyzji o umieszczeniu w oddziale lub celi dla osadzonych niebezpiecznych. W obowiązującym systemie prawnym brakuje przepisu, który wyraźnie nakazywałby obligatoryjne przeprowadzenie badań psychologicznych przed weryfikacją decyzji o przedłużeniu statusu niebezpiecznego. Należałoby również rozważyć możliwość obowiązkowego sporządzania opinii o osadzonym przez wychowawcę. Wprowadzone zmiany obligowałyby do rzetelnego zbadania występowania przesłanek kwalifikujących osadzonego do dalszego pobytu w oddziale lub celi dla niebezpiecznych. W przeważającej większości osadzeni niebezpieczni nie są poddawani wzmożonym oddziaływaniom penitencjarnym przez

naukę, pracę czy terapię, służącym w szczególności zmniejszaniu napięć emocjonalnych, ograniczaniu tendencji do zachowań agresywnych i samoagresywnych. Istotnym problemem jest również forma udzielania widzeń osadzonym niebezpiecznym z osobami bliskimi. Praktyka w tym zakresie jest niejednolita, natomiast obowiązujące przepisy wyraźnie stanowią, że widzenia mogą być udzielane w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi, jeżeli zachodzi poważne zagrożenie bezpieczeństwa osób odwiedzających. W pozostałych przypadkach realizacja widzeń powinna przebiegać przy oddzielnym stoliku, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z odwiedzającym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska i rozważenie możliwości podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.03.2013 r.) stwierdził, że nie ma obecnie potrzeby podejmowania działań legislacyjnych w celu zmiany przepisów zawartych w aktach prawnych rangi ustawy czy rozporządzenia. Uwagi zawarte w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczą w zasadzie jedynie nie do końca prawidłowej praktyki stosowanej w konkretnych jednostkach penitencjarnych. Mając na uwadze fakt, że niedopuszczalne są sytuacje, które wskazują na odmienną praktykę w różnych jednostkach penitencjarnych, zwrócono się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej o jej ujednolicenie, z uwzględnieniem uwag zawartych w wystąpieniu Rzecznika.

39. Ministra Edukacji Narodowej, do wiadomości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-709471-I/12) z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie systemu informacji oświatowej.

W Systemie Informacji Oświatowej gromadzone są zbiory danych o szkołach i placówkach oświatowych, uczniach, słuchaczach, wychowankach oraz absolwentach, a także nauczycielach, wychowawcach i innych pracownikach oświaty. Ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej wprowadzono reformę SIO polegającą na odejściu od zbierania danych zbiorczych i oparciu systemu na danych jednostkowych dotyczących uczniów i nauczycieli, czyli danych osobowych w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych. Pełną funkcjonalność nowy system osiągnie w kwietniu 2013 r. Nowa ustawa o SIO wzbudziła wiele kontrowersji. Zgodnie z przepisami wprowadzonymi na mocy nowelizacji ustawy, do bazy danych SIO nie będą przekazywane dane powiązane z imieniem i nazwiskiem oraz numerem PESEL ucznia, dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W bazie danych będą gromadzone wyłącznie dane o liczbie uczniów objętych taką pomocą. W ocenie Rzecznika jednak konstytucyjność ustawy o systemie informacji oświatowej w dalszym ciągu budzi wątpliwości dotyczące przede wszystkim zbyt szerokiego katalogu danych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz poinformowanie, czy Minister Edukacji Narodowej rozważy ponowną ocenę przyjętych rozwiązań. W szczególności Rzecznik prosi o udzielenie informacji na temat przeprowadzonego na etapie prac legislacyjnych testu

proporcjonalności wprowadzonych w ustawie ograniczeń prywatności i autonomii informacyjnej jednostki.

40. Ministra Sprawiedliwości (RPO-695861-I/12) z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie danych umieszczanych na wokandach sądowych.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich analizowana jest problematyka sporządzania wokand sądowych. Obowiązek sporządzenia wokandy i umieszczenia jej przed salą sądową dotyczy każdej sprawy, niezależnie od tego, czy sąd zdecydował się na wyłączenie jawności. W konsekwencji, mimo że sąd wyłączył jawność posiedzenia, informacja o przedmiocie sprawy oraz osobach biorących w niej udział będzie dostępna dla innych osób. Umieszczanie na wokandach danych osobowych stron postępowania, świadków, czy oskarżonych, jest przetwarzaniem danych osobowych w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. W niektórych sprawach sądowych występują istotne racje dla ograniczenia jawności wokand z uwagi na konieczność ochrony prywatności osób fizycznych. W przypadku spraw cywilnych, taka konieczność zachodzi w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz ochrony zdrowia psychicznego. W przypadku spraw karnych, zasadne jest rozważenie anonimizacji wokand w sprawach dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, w celu ochrony ofiar przestępstwa przed wtórną wiktymizacją. Treść i sposób udostępniania wokand sądowych reguluje zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej. Zdaniem Rzecznika, przepis zarządzenia, nie mający rangi przepisu prawa powszechnie obowiązującego, nie może zostać uznany za umożliwiający przetwarzanie danych osobowych zgodnie z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych. Powyższa materia powinna zostać uregulowana w ustawie lub akcie wykonawczym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz podjęcie działań w celu wprowadzenia odpowiednich zmian przepisów.

Minister Sprawiedliwości (25.03.2013 r.) poinformował, że problem przedstawiony w wystąpieniu Rzecznika jest znany Ministerstwu Sprawiedliwości. Obecnie w Ministerstwie trwają prace nad nowym rozporządzeniem - Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Zakłada się, że co do zasady na wokandach powinny być wskazywane strony postępowania, świadkowie oraz biegli, jak również przedmiot sprawy, przy czym możliwe będzie w niektórych kategoriach spraw odstępnie od konieczności zamieszczenia części tych danych, aby zapobiegać m. in. niekorzystnym ze społecznego punktu widzenia zjawiskom powtórnej wiktymizacji. Podjęte prace mają na celu wypracowanie rozwiązania, które wyważy z jednej strony konieczność respektowania wynikającej z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP zasady jawności postępowania, a z drugiej - obowiązek respektowania prawa do ochrony prywatności, który reguluje ustawa o ochronie danych osobowych.

41. Ministra Sprawiedliwości (RPO-711438-I/12) z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie zasad wynagradzania biegłych sądowych.

Rzecznik otrzymuje skargi na zasady wynagradzania biegłych sądowych, zwłaszcza z zakresu medycyny, wynikające z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym. W świetle przepisów tego rozporządzenia, podstawowym sposobem obliczania wynagrodzenia biegłego jest system oparty na stawkach godzinowych uwzględniających rzeczywisty nakład pracy biegłego, konieczny do sporządzenia opinii. Wyjątkiem jest wynagrodzenie biegłych z zakresu medycyny, które bez względu na poświęcony czas na przygotowanie opinii, ma ustaloną nieprzekraczalną górną granicę. W ocenie samorządu zawodowego lekarzy, pisemne uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie SK 24/11 wskazuje na to, że model wynagradzania biegłych z zakresu medycyny, przyjęty w obowiązujących przepisach, narusza konstytucyjne standardy równości. Również zdaniem Rzecznika konieczne jest wprowadzenie jasnych zasad wynagradzania biegłych sądowych. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie o stanie prac legislacyjnych mających na celu wydanie nowych przepisów wykonawczych regulujących omawianą kwestię.

Minister Sprawiedliwości (07.03.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości został opracowany projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym oraz projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym. W projektach rozporządzeń, skierowanych obecnie do konsultacji społecznych i uzgodnień międzyresortowych, wprowadzono możliwość wyboru przez biegłego z zakresu medycyny metody obliczenia jego wynagrodzenia. Jeżeli biegły złoży wniosek o przyznanie wynagrodzenia według taryfy zryczałtowanej, sąd będzie związany wnioskiem biegłego co do wybranego przez niego sposobu rozliczenia wynagrodzenia i powinien przyznać wynagrodzenie według taryfy. Brak wniosku biegłego skutkować będzie przyznaniem wynagrodzenia na zasadach ogólnych.

42. Prezesa Rządowego Centrum Legislacji (RPO-724528-I/13) z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie obowiązku udostępnienia tekstu Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych w formie odpowiedniej dla osób z niepełnosprawnościami.

W dniu 25 października 2012 r. została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, że wbrew postanowieniom Konwencji, których wdrożenie powinno być jednym z celów polityki rządu, treść tego dokumentu nie jest udostępniona w formie odpowiedniej dla osób z niepełnosprawnościami. Brak działań instytucji publicznych polegających na zapewnieniu odpowiednich informacji o prawach przysługujących

osobom z niepełnosprawnościami może być przejawem dyskryminacji tych osób w rozumieniu ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. W ocenie Rzecznika należy niezwłocznie rozpocząć dostosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych formatów aktów prawnych publikowanych na stronie internetowej Dzienników Urzędowych, w szczególności tekstu Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska i poinformowanie o planowanych działaniach w omawianym zakresie.

43. Ministra Sprawiedliwości (RPO-702353-IV/12) z dnia 4 marca 2013 r. - w sprawie ustawowego ograniczenia dziedziczenia roszczenia o zachowek.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia w wystąpieniu zagadnienie z zakresu regulacji prawa spadkowego, dotyczące ustawowego ograniczenia dziedziczenia roszczenia o zachowek. Zgodnie z art. 1002 Kodeksu cywilnego zasadą jest, że roszczenie z tytułu zachowku przechodzi na spadkobiercę osoby uprawnionej do zachowku tylko wtedy, gdy spadkobierca ten należy do osób uprawnionych do zachowku po pierwszym spadkodawcy, w przeciwnym razie roszczenie o zachowek po pierwszym spadkodawcy wygasa, a wartość tego roszczenia niejako „wraca” do spadku pozostawionego przez pierwszego spadkodawcę. Norma ta modyfikuje zasadę jedności spadku, obowiązującą w polskim prawie spadkowym, w świetle której spadkobiercy dziedziczą ogół praw i obowiązków spadkowych – z wyjątkiem praw i obowiązków zmarłego ściśle związanych z jego osobą, jak również praw, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Ustawodawca poprzez regulację art. 1002 k.c. wzmocnił pozycję spadkobierców pierwszego spadkodawcy. W omawianej regulacji można jednak dostrzec niekonsekwencję ustawodawcy: po pierwsze, istnieje możliwość „ominięcia” art. 1002 k.c. poprzez przelew wierzytelności przez uprawnionego do zachowku, po drugie, pozycja spadkobierców uprawnionego do zachowku jest zróżnicowana w zależności od tego, czy uprawniony został wyposażony w zachowek w postaci powołania do spadku, zapisu, czy też przypadła mu wierzytelność. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy w pracach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego rozważane były skutki prawne art. 1002 k.c. dla sytuacji prawnej poszczególnych grup spadkobierców, a w szczególności, czy - w ocenie Ministra Sprawiedliwości - istnieje potrzeba odmiennego ukształtowania zasad dziedziczenia roszczenia o zachowek.

44. Ministra Sprawiedliwości (RPO-704452-II/12) z dnia 4 marca 2013 r. - w sprawie przepisów dotyczących kary umieszczenia w celi izolacyjnej.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski od osób pozbawionych wolności dotyczące przepisów regulujących karę umieszczenia w celi izolacyjnej. Zgodnie z ogólną zasadą zawartą w Kodeksie karnym wykonawczym, za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W katalogu kar dyscyplinarnych występuje, jako kara samoistna, pozbawienie możliwości otrzymania

paczek żywnościowych, na okres do 3 miesięcy. Autorzy wniosków uważają, że w przypadku wymierzenia im kary umieszczenia w celi izolacyjnej na okres do 28 dni, której jednym z elementów jest pozbawienie możliwości otrzymania paczki żywnościowej w kwartale następującym bezpośrednio po kwartale, w którym kara została wymierzona - karani są dwoma karami za jedno przekroczenie dyscyplinarne. Również w ocenie Rzecznika rozwiązanie przyjęte w Kodeksie karnym wykonawczym jest niespójne. Jeżeli przyjąć, że ukaranego karą umieszczenia w celi izolacyjnej należy pozbawić także prawa otrzymania paczki żywnościowej, to zakaz ten powinien dotyczyć przede wszystkim okresu, na który wymierzona jest kara umieszczenia w celi izolacyjnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych w celu zmiany kwestionowanych przepisów.

Minister Sprawiedliwości (29.03.2013 r.) podzielił stanowisko wyrażone w wystąpieniu Rzecznika i poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości zostaną podjęte prace zmierzające do zmiany kwestionowanego rozwiązania przewidzianego w przepisie art. 143 § 3 pkt 6 k.k.w. Nowelizacja powinna sprowadzać się do powiązania zakazu otrzymania paczki żywnościowej z okresem wykonywania kary umieszczenia w celi izolacyjnej.

45. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-723319-III/13) z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie zmiany warunków nabywania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Do Rzecznika wpływają skargi dotyczące utraty dotychczasowych uprawnień do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego, a także nowych warunków nabywania uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego. Większość skarżących nabyła prawo do świadczenia pielęgnacyjnego bezterminowo. Tymczasem nowe przepisy stanowią, że osoby uprawnione do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują prawo do tego świadczenia w dotychczasowej wysokości do 30 czerwca 2013 r., a wydane na podstawie przepisów dotychczasowych decyzje o przyznaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasają z mocy prawa po upływie tego terminu. Powyższa regulacja nasuwa zasadnicze wątpliwości w świetle konstytucyjnych standardów zasady zaufania do państwa i prawa oraz ochrony praw nabytych. Skarżący wskazują na trudności życiowe związane z brakiem możliwości kontynuowania przez nich opieki nad osobami z orzeczeniem niepełnosprawności na czas nieokreślony. Osoby sprawujące taką opiekę często zmuszone były zrezygnować z zatrudnienia. W przypadku niespełniania warunków uprawniających do nowych świadczeń osoby takie znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Dla wielu osób, zwłaszcza w starszym wieku, podjęcie zatrudnienia, przy obecnych realiach rynku pracy, może okazać się całkowicie nierealne. Ustawa, znacząco zawężając krąg osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego, poza wprowadzeniem okresu dostosowawczego nie przewiduje żadnych działań wspomagających osoby tracące dotychczasowe uprawnienia. Będą one zmuszone

korzystać ze wsparcia gwarantowanego bezrobotnym lub ze świadczeń pomocy społecznej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (29.03.2013 r.) wyjaśnił, że przyjęte rozwiązania, w szczególności wysokość świadczeń i wprowadzenie kryterium dochodowego przy specjalnym zasiłku opiekuńczym, wynikają z ograniczonych możliwości budżetowych. Konstytucyjna zasada ochrony praw nabytych nie ma charakteru absolutnego i nie wyklucza stanowienia regulacji ograniczających lub znoszących prawa podmiotowe. Zakazane jest wyłącznie arbitralne i nieproporcjonalne ograniczanie praw nabytych, mogą one natomiast być uszczuplane „w szczególnych okolicznościach” nie tylko z uwagi na wartości konstytucyjne, ale i pewne okoliczności gospodarczo-społeczne, m. in. równowagę finansową państwa czy kryzys gospodarczy.

Możliwość otrzymania nowego świadczenia, specjalnego zasiłku opiekuńczego w wysokości 520 zł, została uzależniona od spełnienia kryterium dochodowego. Bez kryterium dochodowego pozostawiono, jako osoby uprawnione do świadczenia pielęgnacyjnego rodziców, opiekunów faktycznych dziecka (osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem, które wystąpiły do sądu o jego przysposobienie), osoby będące rodzinami zastępczymi spokrewnionymi z dzieckiem oraz inne osoby zobowiązane do alimentacji na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Ponadto zmiany polegają m.in. na wprowadzeniu niezbędnych procedur umożliwiających organom właściwym w sprawach świadczeń rodzinnych weryfikację przyznanego prawa do świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego. Uwzględniona została możliwość lub obowiązek (w zależności od przesłanek) przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego.

46. Ministra Obrony Narodowej (RPO-725537-III/13) z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie regulacji zawartej w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i członków ich rodzin, nieprzewidującej możliwości wypłaty świadczenia emerytalnego za okresy wsteczne w warunkach, gdy emerytura nie mogła być doręczona z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 lutego 2013 r. w sprawie P 14/11 stwierdził niezgodność przepisu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin z art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim wypłata emerytury jest wznawiana od miesiąca, w którym ustała przyczyna powodująca wstrzymanie jej wypłaty, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu, w warunkach, gdy emerytura nie mogła być doręczona z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego. Z ustnego uzasadnienia wyroku wynika, że ustawodawca, przy normowaniu zasad wypłaty emerytur, nie uwzględnił standardów konstytucyjnych, w

szczegółności wymogów proporcjonalności ograniczenia danego prawa oraz zasadności ingerencji w konstytucyjne prawa podmiotowe i zasady sprawiedliwości społecznej. Regulacja o podobnej treści, nieprzewidująca możliwości wypłaty świadczenia za okresy wsteczne w warunkach, gdy emerytura nie mogła być doręczona z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego, zawarta jest w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i członków ich rodzin. Zdaniem Rzecznika regulacja ta narusza standardy konstytucyjne powołane w sprawie P 14/11. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o podjęcie stosownych zmian prawodawczych, związanych z usunięciem niekonstytucyjnej regulacji prawnej.

47. Ministra Sprawiedliwości (RPO-726171-V/13) z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie uregulowań dotyczących wykonywania środków zabezpieczających związanych z umieszczeniem w zamkniętym zakładzie leczniczym.

W wystąpieniu Rzecznik porusza problem dotyczący praktyki udzielania czasowego zwolnienia z zakładu psychiatrycznego osobom umieszczonym w zakładzie na podstawie art. 94 k.k., a więc sprawcom czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości, którzy dopuścili się tego czynu w stanie niepoczytalności i zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że ponownie popełnią taki czyn. W toku przeprowadzonych przez pracowników Biura RPO wizytacji szpitali psychiatrycznych, zarówno lekarze, jak również internowani, zwrócili uwagę na nieprecyzyjność uregulowań dotyczących możliwości czasowego zwolnienia internowanego z zakładu. Zdaniem Rzecznika za niedopuszczalną należy uznać sytuację, w której na podstawie regulaminów organizacyjno-porządkowych poszczególnych zakładów o podstawowym zabezpieczeniu rozstrzyga się o prawach i obowiązkach internowanych. Prowadzić to może do nieuzasadnionego różnicowania praw i obowiązków internowanych w poszczególnych zakładach. Środki zabezpieczające o charakterze leczniczym, jako najdalej ingerujące w sferę praw i wolności obywatelskich, wymagają odpowiednich gwarancji prawnych zabezpieczających pozycję internowanego. Regulamin nie może normować materii nie uregulowanej w ustawie, takiej jak kwestia dotycząca czasowych zwolnień dla internowanych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych w kierunku zmiany krytykowanego stanu prawnego.

48. Ministra Zdrowia (RPO-582015-V/08) z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie procedury potwierdzania skierowań na leczenie uzdrowiskowe.

Rzecznik Praw Obywatelskich powraca w wystąpieniu do kwestii procedury potwierdzania skierowań na leczenie uzdrowiskowe. Wątpliwości Rzecznika wzbudziła treść pouczeń znajdujących się w pismach Narodowego Funduszu Zdrowia, informujących o odmowie potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Pouczenia te nie zawierały informacji o prawie osób ubiegających się o leczenie uzdrowiskowe do złożenia skargi do sądu administracyjnego. Pomimo zapowiedzi zmiany przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze

środków publicznych, w celu wskazania świadczeniobiorcom uprawnienia do złożenia skargi do sądu administracyjnego, przedstawiony przez Rzecznika problem jest nadal aktualny. Zarówno bowiem przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jak i rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową nie wskazują wprost na możliwość poddania kontroli sądoadministracyjnej czynności odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe, ani nie statuuje obowiązku pouczenia świadczeniobiorcy o takiej możliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań legislacyjnych w kierunku zmiany procedury potwierdzania skierowań na leczenie uzdrowiskowe.

49. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-723180-III/13) z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie zmienionych zasad ustalania wysokości emerytury przyznawanej osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., pobierającym dotychczas tzw. wcześniejszą emeryturę.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi dotyczące zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej przyznawanej osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., które pobierały dotychczas tzw. wcześniejszą emeryturę. Osoba, która pobiera taką emeryturę może w świetle przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po osiągnięciu wieku emerytalnego, wystąpić o emeryturę powszechną. Z dniem 1 stycznia 2013 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, które zmodyfikowały zasady obliczania wysokości emerytury powszechnej. Zgodnie z nowymi regulacjami podstawa obliczenia kolejnej emerytury ma być pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur, przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. W ocenie skarżących wprowadzone rozwiązania naruszają szereg konstytucyjnych zasad, w tym zasadę zaufania do państwa i prawa, zasadę ochrony praw nabytych oraz zasadę równości. W ich odczuciu prawo do ustalania wysokości świadczenia na starych zasadach powinno być zachowane wobec całej grupy uprawnionych do wcześniejszej emerytury. Trzeba bowiem wziąć pod uwagę fakt, że nie wszyscy emeryci, którzy ukończyli powszechny wiek emerytalny, zdążyli wystąpić ze stosowym wnioskiem do końca 2012 r., czyli przed datą wejścia w życie tej zmiany regulacji. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (13.03.2013 r.) nie podzielił zastrzeżeń co do zakresu stosowania przepisu art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z ww. przepisem, podstawa obliczenia emerytury przyznanej z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego i obliczonej według nowych zasad, czyli zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest pomniejszana o kwotę stanowiącą sumę wszystkich wcześniej pobieranych emerytur (w wysokości brutto), przyznanych przed

osiągnięciem wieku emerytalnego. Przepis ten - dodany ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw - obowiązuje od dnia 1 stycznia 2013 r. i ma zastosowanie do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu 31 grudnia 2012 r. Ustawa zmieniająca z dnia 11 maja 2012 r. została ogłoszona w Dzienniku Ustaw z dnia 6 czerwca 2012 r., tak więc osoby zainteresowane miały wystarczająco dużo czasu na zgłoszenie do końca 2012 r. wniosku o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Jednocześnie Minister poinformował, że osoba, której przyznano emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego nie traci prawa do wcześniej przyznanej emerytury. Pobierać może wyższe z przysługujących świadczeń.

50. Ministra Zdrowia (RPO-563259-V/07) z dnia 7 marca 2013 r. - w sprawie zlecenia zaopatrzenia ubezpieczonych w wyroby medyczne.

Rzecznik Praw Obywatelskich nawiązując do wystąpienia z dnia 6 lutego 2012 r., powraca do problemu nierespektowania obowiązujących przepisów ustawowych w zakresie zlecenia zaopatrzenia ubezpieczonych w wyroby medyczne. Z informacji dostępnych Rzecznikowi wynika, że oddziały NFZ potwierdzają zlecenia na wyroby medyczne kierując się wykazem specjalności zawartych w załącznikach do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze, pomimo że kwestię wystawiania zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne rozstrzygają obecnie przepisy ustawowe. Zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zaopatrzenie w wyroby medyczne przysługuje świadczeniobiorcom na zlecenie lekarza lub felczera ubezpieczenia zdrowotnego, na zasadach określonych w ustawie o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych. Ustawa o refundacji upoważnia Ministra Zdrowia do określenia, w drodze rozporządzenia, wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie osoby uprawnionej oraz pielęgniarki i położnej. Powołana ustawa nie upoważnia do określenia w rozporządzeniu lekarzy upoważnionych do wystawiania zleceń na wyroby medyczne. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o przewidywanym sposobie rozwiązania opisanego problemu.

51. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-716190-IV/12) z dnia 11 marca 2013 r. - w sprawie braku odrębnego uregulowania kwestii odległości wież elektrowni wiatrowych od innych budowli.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracają się organizacje społeczne, które wskazują szereg nieprawidłowości związanych z budową tzw. farm wiatrowych. Jednym z sygnalizowanych problemów jest brak odrębnego uregulowania kwestii odległości wież elektrowni wiatrowych od innych budowli, w szczególności tych przeznaczonych na pobyt ludzi. Brak ścisłych norm technicznych w tym zakresie powoduje, że możliwe jest lokalizowanie tzw. farm wiatrowych, w tym o dużej mocy, w bezpośrednim sąsiedztwie domów mieszkalnych. W obecnym stanie prawnym

odległość farm wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej wyznaczają pośrednio regulacje ochrony środowiska. Także regulacje ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w tym zakresie mają charakter ogólny. Precyzyjne wskazanie, np. w przepisach planistycznych, odległości usytuowania farm wiatrowych umożliwiłoby zniwelowanie negatywnego wpływu działania elektrowni wiatrowych na zdrowie i życie człowieka. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie, w szczególności zaś o udzielenie informacji, czy w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej prowadzone są prace legislacyjne, których celem byłoby opracowanie i uporządkowanie norm technicznych zapewniających należyty poziom ochrony zdrowia ludzi - mieszkańców terenów przyległych do farm wiatrowych.

52. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (RPO-720364-V/12) z dnia 11 marca 2013 r. - w sprawie wątpliwości dotyczących konstytucyjności przepisu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sądowoadministracyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich, po zapoznaniu się ze skargą obywatela, powzięła wątpliwości dotyczące konstytucyjności jednego z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sądowoadministracyjnych. Przepis ten, wydany na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, ustala wysokość opłaty kancelaryjnej za wydanie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem, doręczonego na skutek wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, zgłoszonego w terminie siedmiu dni od ogłoszenia orzeczenia oraz za doręczenie odpisu sentencji orzeczenia na kwotę 100 złotych. Wątpliwości Rzecznika dotyczą ustalenia w rozporządzeniu opłaty za wydanie orzeczenia z uzasadnieniem jako opłaty stałej, podczas gdy treść upoważnienia wyraźnie stanowi, że określając wysokość opłat kancelaryjnych Rada Ministrów winna uwzględnić to, że pobiera się ją za każdą stronę wydanego dokumentu. Wobec konstrukcji omawianej opłaty przewidzianej w przepisach ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (opłata kancelaryjna za wydanie dokumentu, opłacana w chwili składania wniosku, gdy dokument, który ma zostać wydany jeszcze fizycznie nie istnieje) ustalenie opłaty innej niż opłata stała jest problematyczne. Tym niemniej, rozwiązanie takie trudno uznać za zgodne z upoważnieniem ustawowym, co rodzi uzasadnione wątpliwości co do jego zgodności z Konstytucją RP. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

53. Ministra Finansów (RPO-673013-V/11) z dnia 12 marca 2013 r. - w sprawie sytuacji podatkowej spadkobierców papierów wartościowych i udziałów w spółkach kapitałowych.

We wniosku skierowanym do Rzecznika podniesiono zarzut dotyczący niekonstytucyjności przepisu art. 22 ust. 1d ustawy o podatku dochodowym od osób

fizycznych, z uwagi na zróżnicowanie zasad ustalania kosztów uzyskania przychodu. Wątpliwości Rzecznika co do zgodności ze standardami konstytucyjnymi, w tym z zasadą równości, budzi niestosowanie dla przychodów z odkupienia jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych, z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, pochodnych instrumentów finansowych lub udziałów w spółkach mających osobowość prawną - nabytych w drodze dziedziczenia lub darowizny - zasad ustalania kosztów uzyskania przychodu określonych w art. 22 ust. 1d ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przepis ten daje możliwość uznania za koszt uzyskania przychodów z odpłatnego zbycia również takiej wartości, której podatnik nie wydatkował w związku z nieodpłatnym nabyciem rzeczy lub praw, ale która stanowiła przychód do opodatkowania z tytułu nieodpłatnie nabytych świadczeń (praw). Rozwiązanie przyjęte w omawianym przepisie ma na celu uniknięcie podwójnego opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych tej samej podstawy opodatkowania: po raz pierwszy w momencie nabycia nieodpłatnych rzeczy (praw), a po raz drugi w momencie ich zbycia. W opinii Rzecznika fakt, że nabycie jednostek uczestnictwa, certyfikatów inwestycyjnych, papierów wartościowych, pochodnych instrumentów finansowych lub udziałów w spółkach mających osobowość prawną w drodze dziedziczenia i darowizny podlega podatkowi od spadków i darowizn, nie uzasadnia odmiennego traktowania w systemie podatku dochodowego od osób fizycznych przychodu z ich odpłatnego zbycia w zakresie jego kosztów uzyskania. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie wystąpienia z inicjatywą ustawodawczą mającą za przedmiot nowelizację omawianego przepisu.

54. Ministra Spraw Wewnętrznych, do wiadomości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-647548-I/10) z dnia 12 marca 2013 r. - w sprawie braku odpowiednich przepisów regulujących kwestię stosowania monitoringu wizyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich niejednokrotnie sygnalizował poszczególnym ministrom problemy związane z brakiem odpowiedniej regulacji monitoringu wizyjnego. Ze względu na fakt, że zagadnienie monitoringu dotyka różnych sfer działalności państwa, w ocenie Rzecznika konieczna jest sprawna międzyresortowa koordynacja prac w tym zakresie. Nadal bowiem istnieje wiele obszarów, w których monitoring jest instalowany bez podstawy ustawowej. Zdaniem Rzecznika, zwłaszcza w wypadku przestrzeni publicznych, taka sytuacja jest niedopuszczalna. Za niezwykle istotne Rzecznik uznaje także przeprowadzenie konsultacji społecznych w toku procesu legislacyjnego oraz zapewnienie jawności i transparentności funkcjonowania monitoringu i zaangażowanie wspólnot lokalnych w ocenę potrzeby jego instalacji. Znaleźcie równowagi między bezpieczeństwem a ochroną prywatności obywateli w dobie rozwoju nowoczesnych technologii jest jednym z największych wyzwań przed jakimi stoją obecnie władze publiczne. Podczas seminarium zorganizowanego w październiku 2012 r. w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych poinformował o prowadzonych pracach

konceptyjnych nad przygotowaniem założeń ustawy, która miałaby uregulować całościowo kwestię monitoringu wizyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie aktualnego stanu prac nad ustawą o monitoringu oraz kalendarza planowanych w tej sprawie działań.

Minister Spraw Wewnętrznych (15.03.2013 r.) poinformował, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystąpiło do podmiotów administracji publicznej odpowiedzialnych za kwestie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa oraz ogólnopolskich organizacji przedstawicielskich, reprezentujących zrzeszenia, organizacje pracodawców i fundacje, w zainteresowaniu których pozostają sprawy dotyczące praktycznego stosowania monitoringu wizyjnego i ochrony danych osobowych, o przesłanie propozycji zagadnień, które z punktu widzenia właściwości ww. podmiotów, powinny zostać objęte regulacją ustawową. Przeprowadzone konsultacje pozwoliły pozyskać szerokie spectrum opinii i stanowisk w przedmiocie przyszłej regulacji. Wnioski z analizy nadesłanych materiałów uzupełniono o zagadnienia tematyczne przyszłej regulacji zaproponowane przez Generalnego Inspektora Danych Osobowych. Prace nad ww. regulacją mają obecnie charakter analityczno-konsultacyjny, trudno zatem wskazać precyzyjny termin ich zakończenia. W marcu 2013 r. planowane jest spotkanie z udziałem wszystkich podmiotów uczestniczących w konsultacjach, w celu przedstawienia i omówienia dotychczasowych wyników prac analitycznych.

55. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-703974-IV/12) z dnia 13 marca 2013 r. – w sprawie systemu przyznawania i wypłaty dodatków mieszkaniowych.

Obowiązujący system wypłaty dodatków mieszkaniowych ma na celu zapewnienie, że wypłacane środki zostaną wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich konieczna jest jednak zmiana przepisów regulujących przyznawanie i wypłatę dodatków mieszkaniowych w sposób, który pozwoli na ochronę konstytucyjnego prawa do prywatności beneficjentów dodatków mieszkaniowych i wyeliminuje problemy, z jakimi spotykają się obecnie najemcy lokali w prywatnych kamienicach zamierzający złożyć wniosek o wypłatę dodatku mieszkaniowego. W obowiązującym stanie prawnym udział właściciela bądź zarządcy nieruchomości na etapie wypełniania wniosku o wypłatę dodatku mieszkaniowego, jak też jego podpis na wniosku jest niezbędny do uzyskania dodatku mieszkaniowego. Wypłata dodatku mieszkaniowego nie następuje do rąk osoby uprawnionej do świadczenia. Dodatek mieszkaniowy przekazywany jest zarządcy domu lub osobie uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny. Właściciele nieruchomości w różny sposób wykorzystują informację o trudnej sytuacji finansowej najemców, np. uniemożliwiają najemcom korzystanie z dodatków mieszkaniowych, aby następnie wypowiedzieć najem i zażądać zwolnienia lokalu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (27.03.2013 r.) poinformował, że nie przewiduje podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do

zmiany obowiązujących przepisów dotyczących dodatków mieszkaniowych. Obowiązujące przepisy w sposób wystarczający zapewniają bezpieczeństwo informacji o życiu prywatnym osób wnioskujących o wypłatę dodatku mieszkaniowego. Sporadyczne przypadki niewłaściwego, bezprawnego zachowania zarządców (wynajmujących) nie powinny być podstawą do zmiany sprawnie funkcjonującego już od 1994 r. systemu dodatków mieszkaniowych. Udział zarządców budynków jest w miarę możliwości ograniczony do minimum - w stopniu zapewniającym bezpieczeństwo systemu dodatków mieszkaniowych. Jedynym skutecznym sposobem na zapewnienie wiarygodności danych o warunkach mieszkaniowych wnioskodawcy jest obowiązek ich potwierdzenia przez osobę zarządzającą budynkiem – w większości przypadków będzie to licencjonowany zarządca nieruchomości, który ma obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej obejmującej wszelkie informacje związane z zarządzaniem nieruchomościami, które mogłyby w jakikolwiek sposób naruszyć interesy mieszkańców. W przypadku niedochowania tajemnicy zawodowej licencjonowany zarządca podlega odpowiedzialności zawodowej. Niezależnie od powyższego standardy postępowania z informacjami osobowymi określa ustawa o ochronie danych osobowych, która dotyczy także danych mieszkańców budynków będących w posiadaniu ich zarządców (zarządców i zarządów wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, właścicieli wynajmowanych lokali).

56. Ministra Sprawiedliwości (RPO-687675-IV/11) z dnia 18 marca 2013 r. - w sprawie stosowania instytucji wyłączenia sędziego w cywilnym postępowaniu egzekucyjnym.

Na tle jednego z wniosków, zgłoszonego Rzecznikowi Praw Obywatelskich, ujawnił się problem stosowania instytucji wyłączenia sędziego wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu zapada na posiedzeniu niejawnym. Sytuacja taka jest w zasadzie standardem w cywilnym postępowaniu egzekucyjnym. W praktyce strona postępowania egzekucyjnego uzyskuje informację o składzie rozpoznającym wniesiony przez nią środek zaskarżenia już po wydaniu rozstrzygnięcia, przy doręczeniu postanowienia. Wtedy jest już za późno na złożenie wniosku o wyłączenie sędziego. We wniosku skierowanym do Rzecznika wskazywano na niemożność złożenia wniosku o wyłączenie sędziego rozpoznającego skargę na czynności komornika. W konkretnej sytuacji procesowej - według oceny skarżącej - istniały ewidentne podstawy do wyłączenia sędziego. Jednak z uwagi na okoliczność, że skarga na czynności komornika została rozpoznana na posiedzeniu niejawnym, a strony nie były wcześniej informowane o składzie rozpoznającym sprawę, skarżąca nie miała możliwości złożenia wniosku o wyłączenie sędziego. W opinii Rzecznika, należy rozważyć takie rozwiązania proceduralne, które umożliwiłyby stronie postępowania egzekucyjnego uzyskanie informacji o składzie sądu rozpoznającego skargę na czynności komornika – jeszcze przed wydaniem rozstrzygnięcia. Wydaje się bowiem, że stworzenia takich gwarancji wymaga zasada sprawiedliwości

proceduralnej, wynikająca z konstytucyjnego prawa do sądu. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie stanowiska w sprawie.

57. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-715580-V/12) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie nowych egzaminów na prawo jazdy.

Rzecznik otrzymuje skargi dotyczące zasad uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami, wprowadzonych z dniem 19 stycznia 2013 r. na mocy ustawy o kierujących pojazdami. Zarzuty dotyczą głównie braku odpowiednich przepisów przejściowych, które w sposób wystarczający zabezpieczyłyby obywateli przed poniesieniem niekorzystnych skutków wprowadzonych zmian. Zgodnie z nową ustawą, szkolenie osób ubiegających się o wydanie prawa jazdy prowadzone w dniu wejścia przepisów, jest kontynuowane na podstawie dotychczasowych przepisów. Niski odsetek zdających może świadczyć o tym, iż szkolenia prowadzone na podstawie przepisów Prawa o ruchu drogowym w rzeczywistości nie przygotowywały w sposób wystarczający do zdania egzaminu według nowych reguł. Kolejna grupa skarg dotyczy kwestii związanych ze zmianą wieku uprawniającego do otrzymania danej kategorii prawa jazdy. Dotyczy to zwłaszcza osób ubiegających się na podstawie dotychczasowych przepisów o prawo jazdy kategorii C, C+E, D, D+E, które nie mogą uzyskać uprawnień ze względu na podniesienie granic wiekowych. Rzecznik otrzymuje też skargi od osób ubiegających się o prawo jazdy kategorii A. Podniesienie granic wiekowych z 18 do 20 lat dla osób, które co najmniej 2 lata posiadały prawo jazdy kat. A2 lub do 24 lat, jeżeli nie posiadały prawa jazdy kat. A2 spowodowało, że dość liczna grupa osób niespełniających kryterium wieku pozostała bez możliwości uzyskania uprawnień. Krytycznie należy ocenić przygotowanie podmiotów zaangażowanych w proces egzaminowania kandydatów na kierowców. Wskutek braku współpracy ośrodków ruchu drogowego ze starostami, część osób, które zdały w całości egzamin państwowy nie może otrzymać dokumentu prawa jazdy i musi czekać do momentu spełnienia warunku dotyczącego kryterium wieku. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w zasygnalizowanych sprawach.

58. Ministra Zdrowia (RPO-726654-V/13) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie utrudnień w dostępie do pediatrycznej opieki zdrowotnej.

Ostatnio środki masowego przekazu informowały o dramatycznych wydarzeniach świadczących o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu ratownictwa medycznego oraz nocnej i świątecznej opieki medycznej, a także pediatrycznej opieki zdrowotnej. Niewydolność systemu, pogarszający się dostęp do opieki zdrowotnej oraz brak koordynacji pomocy medycznej, procedur postępowania i właściwego nadzoru, stanowi zagrożenie bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli i praw pacjentów. Główne zastrzeżenia w zakresie opieki pediatrycznej dotyczą niedostatecznej (zaniżonej) wyceny procedur pediatrycznych, rozproszenia świadczeń pomiędzy liczne niewielkie jednostki, braku pediatrów w podstawowej opiece zdrowotnej i lekarzy specjalistów w wąskich dziedzinach pediatrycznych, co skutkuje ograniczaniem dotychczasowego

zakresu świadczeń, likwidacją specjalistycznych poradni i oddziałów szpitalnych o profilu pediatrycznym. Fatalna kondycja finansowa części instytutów medycznych zagraża ich dalszemu funkcjonowaniu, prowadząc do ograniczania dotychczasowej działalności leczniczej (np. Centrum Zdrowia Dziecka, Centrum Zdrowia Matki Polki). System opieki zdrowotnej wymaga gruntownych i przemyślanych zmian, uwzględniających uwagi i postulaty zgłaszane przez organizacje reprezentujące pacjentów oraz środowisko medyczne. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o działaniach resortu zdrowia w sprawie rozwiązania sygnalizowanych problemów.

59. Ministra Sprawiedliwości (RPO-537470-IV/06) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie kwestii związanych z postępowaniem egzekucyjnym.

W poprzednich latach Rzecznik Praw Obywatelskich kierował wystąpienia do Ministra Sprawiedliwości w wielu kwestiach dotyczących postępowania egzekucyjnego. Minister Sprawiedliwości niejednokrotnie zgadzał się z poglądami Rzecznika, zapowiadając wprowadzenie nowych regulacji. Jednakże, pomimo tych zapewnień, nie wszystkie z zaakceptowanych przez Ministerstwo postulatów Rzecznika zostały zrealizowane. Do nadal nierozwiązanych problemów należą: zwolnienie strony od kosztów postępowania egzekucyjnego, egzekucja należności Skarbu Państwa, ochrona osób trzecich w postępowaniu egzekucyjnym, obniżenie opłaty egzekucyjnej przy dobrowolnej spłacie zadłużenia, wysokość opłat za egzekucję świadczeń niepieniężnych, ochrona dłużników osiągających dochód z umowy zlecenia czy umowy o dzieło, egzekucja świadczeń pieniężnych wyrażonych w walutach obcych, status pokrzywdzonego w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko komornikowi. Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w dalszym ciągu wpływa znaczna liczba skarg w przedstawionych wyżej sprawach. Rzecznik podziela przekonanie obywateli, iż może tu dochodzić do naruszenia konstytucyjnie zagwarantowanych praw takich jak: prawo do sądu, prawo do ochrony praw majątkowych, a w sytuacjach dotyczących zapewnienia dłużnikowi ochrony przed egzekucją - także ludzkiej godności. Istniejące obecnie rozwiązania nie są wystarczające dla ochrony praw uczestników postępowania egzekucyjnego, przeciwnie, można je ocenić jako nadmiernie restrykcyjne czy wręcz niesprawiedliwe. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o udzielenie odpowiedzi, czy przedstawione kwestie stanowią przedmiot aktualnych prac legislacyjnych oraz czy wyrażone wcześniej stanowisko resortu nie uległo zmianie.

60. Ministra Sprawiedliwości (RPO-678199-IV/11) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie sytuacji prawnej osoby ubezwłasnowolnionej w zakresie kontaktów z rodziną bądź innymi osobami bliskimi.

W toku analizy sprawy indywidualnej, Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wątpliwość co do prawidłowości ukształtowania sytuacji prawnej osoby ubezwłasnowolnionej - w zakresie kontaktów z członkami rodziny bądź innymi osobami bliskimi. W sytuacji, gdy osoba ubezwłasnowolniona jest osobą

niepełnosprawną umysłowo, pełnoletnią i sąd ustanawia dla niej opiekuna, brak jest trybu, w jakim członkowie rodziny (bądź inne osoby bliskie) mogliby formalnie zapewnić utrzymywanie kontaktów z osobą ubezwłasnowolnioną. Zdaniem Rzecznika, aktualny stan prawny zawiera lukę ustawową, która prowadzi do naruszania konstytucyjnej zasady ochrony rodziny. Na opiekuna prawnego osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej wyznacza się, jeżeli dobro ubezwłasnowolnionego nie stoi temu na przeszkodzie, najczęściej osobę bliską - przeważnie jest to jedno z rodziców. Problem pojawia się wtedy, gdy rodzice nie pozostają ze sobą w związku małżeńskim i są skonfliktowani. Jeżeli opiekunem prawnym osoby ubezwłasnowolnionej zostaje jedno z rodziców, drugi rodzic, nawet jeżeli wcześniej miał uregulowane sądowo kontakty z dzieckiem, nie ma prawnej możliwości wyegzekwowania spotkań z dzieckiem ubezwłasnowolnionym, jeżeli nie uzyska zgody opiekuna. Nieuwzględnienie potrzeby kontaktu ubezwłasnowolnionego z osobami trzecimi może prowadzić pośrednio do izolacji ubezwłasnowolnionego z życia społecznego i zakłócać integrację tej osoby ze środowiskiem. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia stosownych działań mających na celu realizację zmian ustawowych w postulowanym kierunku.

61. Ministra Zdrowia (RPO-710608-V/12) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie trudnej sytuacji finansowej instytutów medycznych.

Jesienią 2012 r. w środkach masowego przekazu pojawiły się alarmujące informacje o pogarszającej się sytuacji finansowej instytutów medycznych. Fatalna kondycja finansowa części z nich zagrażała ich dalszemu funkcjonowaniu, prowadząc do ograniczania dotychczasowej działalności leczniczej (np. Centrum Zdrowia Dziecka, Centrum Zdrowia Matki Polki, Instytutu Reumatologii). W opublikowanej przez Najwyższą Izbę Kontroli we wrześniu 2012 r. „Informacji o wynikach kontroli funkcjonowania wybranych instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministra Zdrowia”, negatywnie oceniono funkcjonowanie skontrolowanych instytutów. Kontrola wykazała niską aktywność w prowadzeniu prac badawczo – rozwojowych, złą kondycję finansową większości kontrolowanych jednostek, a także towarzyszącą jej nieefektywność i nieskuteczność działań naprawczych i przedsięwzięć restrukturyzacyjnych. Ponadto Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła działalność Ministra Zdrowia w zakresie nadzoru sprawowanego nad instytutami badawczymi. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o działaniach resortu zdrowia w sprawie rozwiązania sygnalizowanych problemów oraz wypracowania podstaw prawnych usprawniających funkcjonowanie instytutów medycznych i szpitali klinicznych.

62. Ministra Finansów (RPO-677932-IV/11) z dnia 21 marca 2013 r. – w sprawie braku regulacji prawnej umożliwiającej zwolnienie stron postępowania cywilnego od kosztów przeprowadzonej mediacji.

Rzecznik przedstawia w wystąpieniu kwestię braku regulacji prawnej umożliwiającej zwolnienie strony postępowania cywilnego, znajdującej się w trudnej

sytuacji materialnej, od kosztów mediacji. Kosztów mediacji nie zalicza się do wydatków sądowych, nie ma więc podstaw do ich pokrywania przez Skarb Państwa za stronę zwolnioną od kosztów sądowych. Takie usytuowanie kosztów mediacji powoduje, że nawet osoby najuboższe muszą ponosić we własnym zakresie koszty skierowaniu sporu na drogę mediacji. Jest to jeden z powodów, dla których mediacja nie upowszechniła się w Polsce. Minister Sprawiedliwości, w prowadzonej z Rzecznikiem korespondencji dotyczącej omawianego problemu, chociaż początkowo podzielił argumentację Rzecznika, to jednak ostatecznie poinformował, że obecna trudna sytuacja finansowa kraju uniemożliwia wprowadzenie jakichkolwiek zmian w postulowanym zakresie. W ocenie Rzecznika zagadnienie to nie może być rozważane wyłącznie z punktu widzenia wydatków, jakie generuje dla budżetu państwa. Konieczne jest spojrzenie szersze, uwzględniające korzyści płynące z tej formy rozwiązywania sporów - w tym korzyści w postaci skrócenia postępowań sądowych, odciążenia sądów i w efekcie zmniejszenia ogólnych kosztów wymiaru sprawiedliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przeanalizowanie przedstawionej argumentacji w kontekście zasadności wygosparowania stosownych środków z budżetu państwa na ewentualną nowelizację przepisów postępowania cywilnego, tak aby możliwe było zwolnienie od kosztów mediacji osób najuboższych lub ewentualnie określonych kategorii spraw sądowych.

63. Ministra Skarbu Państwa, do wiadomości Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania (RPO-712795-I/12) z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie działań na rzecz wyrównywania szans kobiet na rynku pracy.

Brak równowagi w obsadzaniu wyższych stanowisk w przedsiębiorstwach ze względu na płeć jest obecnie wielkim wyzwaniem we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. W polskim biznesie kobiety mające wpływ na najpoważniejsze decyzje gospodarcze i finansowe są obecne. Na pewno jednak ich liczba jest znacznie niższa niż mężczyzn. Załedwie sześciu na stu prezesów polskich firm to kobiety, zaś tylko 12 procent członków zarządów spółek giełdowych to kobiety. W 400 dużych polskich firmach jest załedwie 6,8 procent kobiet prezesów. Promowanie równego traktowania kobiet i mężczyzn na rynku pracy jest jednym z elementów polityki Komisji Europejskiej, która w obliczu niekorzystnej sytuacji w tym obszarze zachęca do zwiększenia obecności kobiet m.in. w zarządach europejskich spółek giełdowych. W 2015 r. w całej Unii ma to być 30 procent, a w 2020 r. już 40 procent. Wzrost zatrudnienia kobiet jest ponadto jednym z celów strategii „Europa 2020”. Poprawę sytuacji utrudnia niekorzystny wzorzec społeczny nakazujący akceptację drugoplanowej pozycji kobiet w firmie. Istotne jest wprowadzanie i utrzymywanie przez państwo ułatwień dla pracujących matek i sprzyjanie dzieleniu obowiązków rodzicielskich. Zmiany zmierzające do zapewnienia faktycznej równości płci powinny być stopniowe, poprzez promowanie dobrych praktyk. Tam, gdzie miękkie rozwiązania nie zdają rezultatu konieczne jest wprowadzanie także zmian legislacyjnych. Wprowadzenie ustawowych regulacji

dotyczących składu zarządów i rad nadzorczych spółek publicznych jest środkiem prawnym, który polski parlament powinien rozważyć. Z pewnością w pierwszej kolejności rozwiązania takie powinny dotyczyć spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz spółek komunalnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o podjętych działaniach w przedstawionej sprawie.

64. Komendanta Głównego Policji (RPO-690709-II/11) z dnia 22 marca 2013 r.
- w sprawie przypadków zgonów osób doprowadzonych do wytrzeźwienia do pomieszczeń dla osób zatrzymanych.

Przypadki zgonów osób doprowadzonych do wytrzeźwienia do Pomieszczeń dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji stanowią przedmiot zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich już od dłuższego czasu. Wobec likwidowania kolejnych izb wytrzeźwień oraz odmawiania przyjmowania osób nietrzeźwych przez szpitale, na Policję przerzuca się ciężar odpowiedzialności za osoby doprowadzone do wytrzeźwienia. W ocenie Rzecznika osoba, której stan nietrzeźwości jest niedookreślony powinna zostać umieszczona w izbie wytrzeźwień. Tylko tam ma bowiem zapewnioną odpowiednią opiekę medyczną. Badanie lekarskie przeprowadzane przed umieszczeniem nietrzeźwego w Pomieszczeniu dla osób zatrzymanych jest zwykle pobieżne. Z analizy spraw prowadzonych w Biurze RPO wynika, że system nadzoru funkcjonariuszy Policji nad osobami umieszczonymi w Pomieszczeniach dla osób zatrzymanych jest niewystarczający. Zdaniem Rzecznika system ten powinien odpowiadać standardom zbliżonym do tych, jakie zostały przyjęte w izbach wytrzeźwień. Tam personel wykonuje bezpośredni nadzór nad nietrzeźwymi, co jest niezbędne, aby ocenić, czy wymagają oni pomocy medycznej. Na miejscu dyżur pełni również lekarz. Poprzestanie wyłącznie na śledzeniu zapisu z monitoringu, czy zaglądaniu do celi przez wizjer (co ma w praktyce często miejsce w Pomieszczeniach dla osób zatrzymanych), jest niewystarczające. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i rozważenie potrzeby wprowadzenia określonych zasad postępowania z osobami nietrzeźwymi, które są umieszczane w Pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, tak aby zminimalizować zagrożenie zgonem takiej osoby w czasie jej pobytu w jednostce Policji.

65. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-700317-II/12) z dnia 25 marca 2013 r. - w sprawie zapewnienia możliwości korzystania z urządzeń sanitarnych w jednostkach penitencjarnych z poszanowaniem godności osadzonych.

W toku wyjaśniania sprawy indywidualnej ustalono, że wytyczne Nr 3/2011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 4 października 2011 r. w sprawie wymagań technicznych i ochronnych dla pawilonów zakwaterowania osadzonych przewidują możliwość instalowania w celach mieszkalnych wizjerów, umożliwiających wgląd z korytarza do kąpika sanitarnego. W opinii Rzecznika prowadzenie obserwacji skazanego korzystającego z kąpika sanitarnego przez wizjer narusza jego prawo do humanitarnego traktowania i poszanowania godności osobistej.

Z tego względu stosowanie takiej formy kontroli zachowania osadzonego powinno być zaniechane. Obowiązujące przepisy dopuszczają sytuację, w której obserwację zachowania skazanego można prowadzić w czasie, gdy znajduje się on w kąciku sanitarnym. Ma to miejsce wówczas, gdy osadzony umieszczony jest w celi mieszkalnej wyposażonej w monitoring obejmujący kącik sanitarny. W takiej sytuacji przepisy nakładają obowiązek wyposażenia kamery telewizji przemysłowej w funkcję maskowania stref intymnych, w celu zachowania minimum ochrony prywatności. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o zmianę kwestionowanego przepisu wytycznych Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz spowodowanie likwidacji w jednostkach penitencjarnych wizjerów umożliwiających wgląd do kącika sanitarnego.

66. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-701427-VII/12) z dnia 26 marca 2013 r. - w sprawie zasad przeprowadzania widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym jest jednym z najważniejszych elementów oddziaływania na skazanych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, dni, godziny, miejsce i porządek przeprowadzania widzeń określone są przez dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych. Analiza porządków wewnętrznych obowiązujących skazanych i tymczasowo aresztowanych w wizytowanych w 2012 roku przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji działającego w imieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, zakładach karnych i aresztach śledczych, ujawniła, że część dyrektorów tych placówek określiła zasady przeprowadzania widzeń w sposób mogący utrudniać niektórym osadzonym spotkania z rodzinami i osobami bliskimi. Zgodnie z treścią tych regulacji, z reguły widzenia można realizować w wybrane dwa dni w tygodniu, w ramach określonego przepisami Kodeksu karnego wykonawczego limitu liczby dni w miesiącu dla określonego typu zakładu karnego. Nadto w części placówek udziela się widzeń w niektóre ustawowo wolne od pracy dni, w tym przede wszystkim w wybrane i ważne dla obrządku rzymskokatolickiego dni świąteczne. Reguła ta nie jest jednak powszechną zasadą, o czym świadczą zapisy części porządków wewnętrznych o nieudzielaniu widzeń w czasie jakichkolwiek ustawowo wolnych od pracy dni. Są też placówki, w których nie udziela się widzeń zarówno w takie dni, jak również we wszystkie soboty i niedziele, a w pozostałe dni tygodnia można odwiedzać swoich bliskich tylko do godz. 16.00. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie celowości wprowadzenia zasad ujednocwiających praktykę udzielania widzeń w jednostkach penitencjarnych w sposób gwarantujący poszanowanie prawa osadzonych do utrzymania w tej formie kontaktów z rodziną i bliskimi.

67. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-727680-III/13) z dnia 26 marca 2013 r. - w sprawie prawa osób prowadzących gospodarstwo rolne do świadczenia pielęgnacyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od opiekunów i rodziców dzieci niepełnosprawnych, którzy z racji posiadania gospodarstwa rolnego napotykać na utrudnienia w dostępie do świadczenia pielęgnacyjnego przyznawanego na podstawie przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz dodatku do tego świadczenia wynikającego z rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Wątpliwości wynikają z interpretacji przepisu ustawy o świadczeniach rodzinnych zawierającego definicję pojęcia zatrudnienie i inna praca zarobkowa. Organy decyzyjne w swych rozstrzygnięciach odwołują się do stanowiska wyrażonego przez Naczelny Sąd Administracyjny odnośnie prawa rolnika do świadczenia pielęgnacyjnego. NSA w uchwale siedmiu sędziów z dnia 11 grudnia 2012 r. sygn. akt I OPS 5/12 rozstrzygnął, że prowadzenie gospodarstwa rolnego przez rolnika stanowi negatywną przesłankę przyznania tej osobie świadczenia pielęgnacyjnego. Wydaje się jednak, że stanowisko zaprezentowane w uchwale nie jest podzielane przez resort pracy i polityki społecznej. Świadczyć może o tym opinia wyrażona w tej kwestii w Komunikacie na stronie www.mpips.gov.pl. Konieczne zatem wydaje się rozważenie możliwości wprowadzenia wyraźnej regulacji prawnej wskazującej, że prowadzenie gospodarstwa przez rolnika nie stanowi przeszkody do nabycia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego i świadczeń pochodnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przeanalizowanie przedstawionego problemu, a także rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do wyeliminowania wątpliwości dotyczących prawa rolnika do świadczenia pielęgnacyjnego.

68. Ministra Obrony Narodowej (RPO-719142-III/12) z dnia 27 marca 2013 r.
- w sprawie zasad udzielania zwolnień od zajęć służbowych żołnierzom oddającym honorowo krew.

Na tle skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich pojawił się problem braku odpowiednich regulacji prawnych, umożliwiających żołnierzowi oddającemu honorowo krew uzyskanie zwolnienia od zajęć służbowych na czas oznaczony przez stację krwiodawstwa w celu oddania krwi oraz na czas niezbędny do przeprowadzenia zleconych przez stację krwiodawstwa okresowych badań lekarskich, jeżeli nie mogą one być wykonane w czasie wolnym od służby. Powoduje to, że żołnierze w takich sytuacjach zmuszeni są do korzystania z instytucji urlopów okolicznościowych. Zasady zwalniania od zajęć służbowych krwiodawców przewidują przepisy niektórych pragmatyk służbowych (np. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 września 2002 r. w sprawie szczegółowych praw i obowiązków oraz przebiegu służby policjantów, rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zakresu obowiązków oraz podstaw, zakresu i trybu udzielania zwolnień od zajęć służbowych funkcjonariuszy Straży Granicznej). Wprowadzenie w odniesieniu do żołnierzy zawodowych podobnych rozwiązań prawnych stanowiłoby wyraz wsparcia idei honorowego krwiodawstwa, mającego w środowisku żołnierzy zawodowych wieloletnią tradycję. Rzecznik Praw

Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w kwestii uregulowania omawianego problemu.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-668389-II/11 z dnia 14 stycznia 2013 r. - kasacja na rzecz N. S. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w W., utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji, rozpoznając apelację obrońcy, zaniechał wyjścia poza granice zaskarżenia i nie dokonał z urzędu korekty wyroku sądu pierwszej instancji w zakresie zaliczenia na poczet kary łącznej okresu pozbawienia wolności orzeczonego w dwóch innych sprawach, który to wyrok w tej części wydano z naruszeniem art. 82 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania), gdyż zaliczono na poczet kary łącznej jedynie okres faktycznego pozbawienia wolności skazanego w obu tych sprawach, zamiast uznać karę łączną 4 lat pozbawienia wolności za wykonaną w całości, ponieważ w chwili wyrokowania przez sąd odwoławczy pomyślnie upłynął już okres próby w związku z warunkowym zwolnieniem skazanego w obu tych sprawach i dalsze 6 miesięcy. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu II instancji w zaskarżonym zakresie i przekazanie mu tej sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym.

RPO-698899-II/12 z dnia 12 lutego 2013 r. - kasacja na rzecz K. F. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 92 k.p.k. i art. 97 k.p.k. oraz art. 575 § 1 k.p.k., polegające na zaniechaniu dokonania ustaleń i sprawdzenia istotnych okoliczności faktycznych niezbędnych dla prawidłowego orzekania, co skutkowało przedwczesnym wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, wobec stwierdzenia określonej w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. ujemnej przesłanki procesowej, pomimo że po wydaniu wyroku łącznego przez Sąd Rejonowy w K., zaszła istotna zmiana w sytuacji faktyczno-prawnej skazanego, skutkująca potrzebą wydania nowego wyroku łącznego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w K. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt II KK 42/13).

RPO-702321-II/12 z dnia 12 lutego 2013 r. - kasacja na rzecz M. K. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Ł.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 479 § 1 k.p.k. w zw. z art. 133 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 139 § 1 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. polegające na rozpoznaniu sprawy przez Sąd pod nieobecność oskarżonego i na wydaniu wyroku zaocznego, w sytuacji, gdy M. K., będąc pozbawiony wolności, nie był prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, co w rezultacie doprowadziło do naruszenia jego prawa do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Ł. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-698433-II/12 z dnia 13 marca 2013 r. - kasacja na rzecz J. B. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 64 § 2 k.k., polegające na zastosowaniu tego przepisu, mimo braku ustawowych przesłanek do przyjęcia, że oskarżony popełnił przypisany mu czyn w warunkach powrotu do przestępstwa, określonych w tym przepisie. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

RPO-704531-II/12 z dnia 14 marca 2013 r. - kasacja na rzecz K. M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 454 § 1 k.p.k., poprzez zmianę wyroku Sądu Rejonowego i uzupełnienie opisu przypisanego oskarżonemu czynu ciągłego o zachowania, które zostały z tego opisu wyeliminowane przez Sąd I instancji. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi II instancji w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

RPO-724262-II/12 z dnia 18 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E. D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 291 § 1 k.k., poprzez błędne przyjęcie, że udział w dalszym obrocie towarami oznaczonymi podrobionymi znakami towarowymi wyczerpuje znamię „rzecz uzyskana za pomocą czynu zabronionego”. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od popełnienia przypisanego jej czynu.

RPO-694065-II/12 z dnia 20 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E. D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2007 r., poprzez błędne przyjęcie, że udział w dalszym (następczym) obrocie towarami oznaczonymi podrobionymi znakami towarowymi wyczerpuje znamię „wprowadzenie do obrotu”, o którym mowa we wskazanym wyżej przepisie. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w B. i uniewinnienie skazanej od popełnienia przypisanego jej czynu.

RPO-719891-II/12 z dnia 20 marca 2013 r. - kasacja na niekorzyść W. Z. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 190 § 1 k.k., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu prawnego, w myśl którego dla bytu przestępstwa opisanego w tym przepisie konieczne jest, aby pokrzywdzony nie tylko traktował kierowaną wobec niego groźbę popełnienia przestępstwa poważnie, ale nadto uznawał jej spełnienie za pewne. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-686366-II/11 z dnia 22 marca 2013 r. - kasacja na rzecz S. M. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w N.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, to jest art. 93 § 2 k.p.w., wskutek bezzasadnego uznania, iż okoliczności czynów przypisanych ukaranemu i jego wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina, jak i okoliczności czynów zarzucanych obwinionemu budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w N. i umorzenie postępowania przeciwko obwinionemu z powodu ustania karalności zarzucanych mu wykroczeń.

RPO-710674-II/12 z dnia 25 marca 2013 r. - kasacja na rzecz H. J. - K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, to jest art. 93 § 2 k.p.w., wskutek bezzasadnego uznania, iż okoliczności czynu przypisanego ukaranej i jej

wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Z. i umorzenie postępowania, z uwagi na przedawnienie karalności zarzucanego wykroczenia.

RPO-576988-II/07 z dnia 25 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E.M. od prawomocnego wyroku b. Sądu Wojewódzkiego w R. z 1960 r. (represje wobec Świadków Jehowy).

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia, naruszenie prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, polegające na uznaniu E. M. za winnego popełnienia przypisanego mu czynu, pomimo braku w jego zachowaniu znamion przestępstwa określonego tym przepisem. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku b. Sądu Wojewódzkiego w R. i uniewinnienie E. M. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-705186-II/12 z dnia 26 marca 2013 r. - kasacja na rzecz B.T. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z 1960 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 163 k.k. z 1932 r., polegające na przypisaniu B. T. popełnienia zarzucanego mu czynu, pomimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie B. T. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-667281-II/11 z dnia 28 marca 2013 r. - kasacja na rzecz R. S. od prawomocnego orzeczenia Delegatury Komisji Specjalnej Do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w L. z 1953 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie prawa materialnego, to jest art. 22 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, polegające na uznaniu R. S. za winnego przypisanego mu czynu, pomimo braku w jego zachowaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-586662-II/08 z dnia 27 marca 2012 r. - kasacja na rzecz Sebastiana L. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w P.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt II KK 72/12).

RPO-691765-II/11 z dnia 12 czerwca 2012 r. - kasacja na rzecz Andrzeja K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 30 stycznia 2013 r., sygn. akt III KK 213/12).

RPO-691395-II/11 z dnia 9 października 2012 r. - kasacja na rzecz Tadeusza W. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt V KK 378/12).

RPO-677098-II/11 z dnia 21 listopada 2012 r. - kasacja na rzecz Marka S. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P. w zakresie, w jakim zobowiązano oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 13 grudnia 2013 r., sygn. akt IV KK 364/12).

RPO-700794-II/12 z dnia 23 listopada 2012 r. - kasacja na rzecz Zbigniewa P. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w O.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 9 stycznia 2013 r., sygn. akt III 412/12).

RPO-713955-II/12 z dnia 5 grudnia 2012 r. - kasacja na rzecz Pawła K. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 czerwca 2012 r., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w O. z dnia 2 kwietnia 2012 r.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt IV KK 387/12).

RPO-716889-II/12 z dnia 5 grudnia 2012 r. - kasacja na rzecz Pawła K. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 maja 2012 r., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w O. z dnia 2 kwietnia 2012 r.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 14 marca 2013 r., sygn. akt IV KK 386/12).

RPO-712866-II/12 z dnia 12 grudnia 2012 r. - kasacja na rzecz Jana B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B., uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Ż.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt IV KK 404/12).

RPO-707384-II/12 z dnia 18 grudnia 2012 r. - kasacja na rzecz Dawida W. od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w L., zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w Z. w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. akt III KK 444/12).

RPO-708773-II/12 z dnia 19 grudnia 2012 r. - kasacja na rzecz oskarżonych od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ł.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. akt III KK 445/12).

Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich o uznanie za nieważne orzeczenia wydanego wobec osoby represjonowanej za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego:

RPO-688577-II/11 z dnia 23 stycznia 2013 r. - wniosek do Sądu Okręgowego w K. o uznanie za nieważny wyrok b. Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z 1951 r., wydany wobec ks. Piotra O. i ks. Zbigniewa G.

W niniejszej sprawie, Sąd uznał oskarżonych księży za winnych udzielania porad oraz wskazówek w sprawach organizacyjnych i swego poparcia moralnego w przestępczej działalności nielegalnej organizacji Armia Podziemna. W świetle faktów historycznych bezspornym jest, że po 1944 r. w Polsce działało szereg organizacji o różnym zasięgu terytorialnym działania i liczebności oraz różnym stopniu sformalizowania, które nie godząc się z nową rzeczywistością polityczną w kraju, podjęły aktywną działalność na rzecz przywrócenia Polsce prawdziwie niepodległego bytu. W tej sytuacji wszelkie działania przybierające postać współpracy, udzielania wsparcia czy pomocy tej organizacji, również uzyskują powyższy charakter. Nagłośnienie tego procesu było wynikiem nasilającej się propagandy skierowanej przeciwko Kościołowi i chęcią zburzenia autorytetu kleru, w którym ówczesne władze upatrywały zagrożenie dla realizacji systemu komunistycznego PRL.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowań sądowych:

RPO-716073-I/12 z dnia 21 lutego 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w sprawie zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego

oddalające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego.

RPO-724995-I/13 z dnia 11 marca 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w sprawie dotyczącej opłaty za czynności przewodu doktorskiego pobierane przez uczelnię wyższą od kandydatów do stopnia naukowego doktora.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz do Sądu Najwyższego:

RPO-719159-IV/12 z dnia 4 stycznia 2013 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących dopuszczalności stosowania konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego do oceny skutków upływu terminu zawitego, o którym mowa w art. 568 par. 1 Kodeksu cywilnego przewidującym czasowe ograniczenie realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży rzeczy.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie uchwały wyjaśniającej ujawniającej się w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych rozbieżności w wykładni art. 5 i art. 568 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, zawierającej odpowiedź na pytanie: Czy jest dopuszczalne pominięcie skutków upływu terminu zawitego przewidzianego w art. 568 § 1 k.c. poprzez odwołanie się do konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.) ?

Zgodnie z art. 5 k.c. nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony takie działanie lub zaniechanie uprawnionego, które jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem danego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Z kolei przepis art. 568 § 1 k.c. przewiduje czasowe ograniczenie realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży rzeczy.

Pogląd przyjmujący możliwość zniweczenia (złagodzenia) skutków prawnych upływu terminu, ustanowionego w ramach art. 568 § 1 k.c., poprzez zastosowanie w realiach sprawy dyspozycji art. 5 k.c. został zaprezentowany w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1993 r. (sygn. akt III CZP 8/93, OSNC 1993/9/153). Odmienne stanowisko zostało zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2004 r. (sygn. akt II CK 270/03, LEX nr 479336). Zapatrywanie wskazujące na niedopuszczalność wykorzystania konstrukcji nadużycia prawa przy uwzględnianiu skutków upływu terminów zawitych znalazło odzwierciedlenie w orzeczeniach sądów powszechnych. Zarysowana w orzecznictwie rozbieżność w wykładni art. 5 k.c. pozostaje aktualna także w nauce prawa. Jednak większość wypowiedzi doktryny sprzeciwia się możliwości nieuwzględnienia upływu terminu zawitego z powołaniem się na konstrukcję nadużycia prawa. Zdaniem Rzecznika brak jest wystarczającego uzasadnienia normatywnego do stosowania art. 5 k.c. celem pominięcia skutków upływu terminu z art. 568 § 1 k.c. Rzecznik dostrzega argumenty, które przyświecają zapatrywaniom uznającym możliwość korygowania w sądowym procesie stosowania prawa skutków upływu terminów zawitych. W pewnych sytuacjach uwzględnienie skutków upływu terminu zawitego z art. 568 § 1 k.c. może budzić sprzeciw z punktu widzenia wymogów sprawiedliwościowych. Jednak wykładnia art. 5 k.c. przy

uwzględnieniu potrzeb bezpieczeństwa obrotu jako istotnej wartości systemu prawa, nie pozwala na objęcie dyspozycją tegoż przepisu prawa sytuacji prawnej wytworzonej wskutek upływu terminu zawitego z art. 568 § 1 k.c. Jednoznaczne stanowisko Sądu Najwyższego może przyczynić się do urzeczywistnienia zasady pewności obrotu.

RPO-725171-IV/13 z dnia 20 lutego 2013 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczących trybu zaskarżenia przez stronę postępowania bezpodstawnego pozostawienia podania bez rozpoznania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: Czy nieuprawnione pozostawienie podania bez rozpoznania (art. 64 § 2 k.p.a.) jest inną czynnością z zakresu administracji publicznej, o której mowa w art. 3 § 2 pkt 4 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (p.p.s.a) czy też stanowi beczynność, na którą służy skarga stosownie do treści art. 3 § 2 pkt 8 tej ustawy?

W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego występują rozbieżności co do trybu, w jakim strona postępowania powinna podejmować obronę swoich słusznych interesów przed bezpodstawnym pozostawieniem podania bez rozpoznania. Źródłem tych rozbieżności są kontrowersje wokół charakteru czynności z art. 64 § 2 k.p.a. i możliwości zaliczenia jej do czynności podlegających zaskarżeniu do sądu administracyjnego na podstawie art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a. W ocenie Rzecznika, pozostawienie podania bez rozpoznania nie stanowi czynności zaskarżalnej do sądu administracyjnego na podstawie powyższego przepisu. Prawo do zakwestionowania legalności pozostawienia podania bez rozpoznania może być natomiast realizowane w trybie art. 37 § 1 k.p.a., czyli w drodze złożenia zażalenia do organu wyższego stopnia, a następnie – w razie nieuwzględnienia zażalenia - w drodze skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego na beczynność, na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a. Zdaniem Rzecznika powyższy tryb jest bardziej korzystny dla skarżących i lepiej zabezpiecza ich interesy. Przede wszystkim, sprawa pozostawienia podania bez rozpoznania może zostać załatwiona już na poziomie wewnątrzadministracyjnym. Ponadto skarga na beczynność nie jest limitowana żadnym terminem.

RPO-696122-IV/12 z dnia 21 lutego 2013 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w wykładni przepisów określających zasady realizacji prawa członka spółdzielni mieszkaniowej do wglądu w umowy zawierane przez spółdzielnię z osobami trzecimi.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: Czy osoba zatrudniona w spółdzielni mieszkaniowej jest osobą trzecią w rozumieniu art. 8 (1) ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w związku z art. 18 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, także wówczas, gdy pozostaje z tą spółdzielnią w stosunku członkostwa?

Na tle wpływających skarg, Rzecznik dostrzegł rozbieżność stanowisk sądów powszechnych w kwestii uznania osoby zatrudnionej w spółdzielni za osobą trzecią w stosunku do spółdzielni, w szczególności w sytuacji, gdy pracownik ten jest członkiem spółdzielni. Przepisy art. 18 § 2 pkt 3 Prawa spółdzielczego oraz art. 8(1) ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych statuuje prawo członka do wglądu (uzyskania kopii) wyłącznie umów z osobami trzecimi. W konsekwencji, jeżeli osoba zawierająca umowę nie jest „osobą trzecią”, to członek spółdzielni nie ma ustawowo zagwarantowanego prawa wglądu w umowę. Nie może zatem skutecznie żądać, aby sąd rejestrowy zobowiązał spółdzielnię do udostępnienia umowy na podstawie art. 18 § 3 Prawa spółdzielczego. Zdaniem Rzecznika, pracownik spółdzielni, niezależnie od tego, czy jest członkiem spółdzielni, działając w charakterze jej pracownika i w tym charakterze zawierając umowy ze spółdzielnią, jest „osobą trzecią”. Wykładnia przepisów pozwala na uznanie za „osobę trzecią” każdą osobę, która zawarła ze spółdzielnią umowę o pracę lub inną umowę dotyczącą zatrudnienia. Celem omawianych przepisów było bowiem zapewnienie realnej ochrony członkom spółdzielni mieszkaniowych poprzez przyznanie im skutecznych środków kontroli działalności spółdzielni.

W sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich do Sądu Najwyższego:

RPO-705488-IV/12 z 3 października 2012 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczących możliwości uznania za warunek, w rozumieniu art. 89 Kodeksu cywilnego, zastrzeżenia uzależniającego skutki czynności prawnej od zdarzenia stanowiącego spełnienie świadczenia (wykonanie zobowiązania).

Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2013 r., sygn. III CZP 85/12).

Sąd Najwyższy rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-714575-III/12 z dnia 24 października 2012 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczących dopuszczalności złożenia przez zakładową organizację związkową po upływie terminu przewidzianego w art. 25 (1) ust. 2 ustawy o związkach zawodowych, informacji o łącznej liczbie członków zrzeszonych w tej organizacji.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt III PZP 7/12). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Nieprzedstawienie przez zakładową organizację związkową informacji, o której mowa w art. 25(1) ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) powoduje, że nie są wadliwe czynności podjęte przez pracodawcę bez wymaganego współdziałania z tą organizacją, aż do dnia przedstawienia tej informacji.

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-714255-IV/12 z dnia 16 stycznia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję o przyznaniu dodatku mieszkaniowego wydaną przez Kierownika Działu Świadczeń Socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji naruszenie art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych oraz art. 7 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. i wnosi o jej uchylenie w całości. Mimo wydania decyzji uwzględniającej żądanie strony, organ dokonał w tej sprawie błędnej wykładni art. 3 ust. 3 ustawy o dodatkach mieszkaniowych, poprzez wadliwe określenie dochodu strony, na skutek zaliczenia do tego dochodu świadczenia w postaci dodatku pielęgnacyjnego. W konsekwencji niezgodnego z przepisami prawa obliczenia dochodu strony została również niewłaściwie naliczona wysokość przyznanego dodatku mieszkaniowego. Zaskarżona decyzja, poprzez błędną wykładnię przepisu ustawy, narusza także art. 7 Konstytucji RP stanowiący, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

RPO-677538-IV/11 z dnia 18 stycznia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre przepisy uchwały Rady Miejskiej w K. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy K.

Rzecznik zaskarża § 6 ust. 1 pkt 3 uchwały, który wyłącza prawo mieszkańców gminy nieposiadających zameldowania na terenie gminy przez okres co najmniej 5 lat przed dniem złożenia wniosku o najem lokalu, do ubiegania się o zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych w ramach mieszkaniowego zasobu gminy. Ustawa o ochronie praw lokatorów nie wiąże możliwości uzyskania mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy z przesłanką zameldowania na terenie gminy. Również uregulowanie zawarte w § 7 uchwały, zgodnie z którym wnioskodawcy ubiegający się o lokale mieszkalne, zamieszkujący w lokalach socjalnych stanowiących mieszkaniowy zasób gminy, nie mogą posiadać zaległości w opłatach za czynsz za zajmowany lokal, narusza powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Ponadto Rzecznik zaskarża § 6 ust. 1 uchwały w zakresie, w jakim stanowi, że gmina wynajmuje lokale komunalne osobom nieposiadającym tytułu prawnego do innego lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego. Samo posiadanie tytułu prawnego do lokalu (budynku) mieszkalnego nie może być utożsamiane z faktem istnienia zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych. Samodzielne wprowadzanie innych kryteriów niż ustawowe, prowadzi do wyłączenia określonych grup mieszkańców gminy z możliwości ubiegania się o pomoc

mieszkańców, co stanowi naruszenie zasady równości wynikającej z art. 32 Konstytucji RP. Uchwała w zaskarżonym zakresie jest niezgodna także z wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP zasadą legalizmu, w myśl której organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

RPO-670399-I/11 z dnia 21 stycznia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, utrzymującą w mocy decyzję Dyrektora Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji Kierownika Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, wstrzymującej płatność dla gospodarstwa niskotowarowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na nierozpoznanie i nieustosunkowaniu się do całości argumentacji Rzecznika Praw Obywatelskich podniesionej w odwołaniu z dnia 12 listopada 2012 r., która była istotna z punktu widzenia oceny, czy kwestionowana decyzja Kierownika Biura Powiatowego ARiMR z dnia 12 kwietnia 2011 r. w sposób rażąco naruszyła prawo. Rzecznik wnosi o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji Prezesa ARiMR z dnia z oraz decyzji Dyrektora Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i przekazanie sprawy do organu celem jej ponownego rozpoznania.

RPO-653259-IV/10 z dnia 25 marca 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego uchylającą decyzję Starosty.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez bezpodstawne uznanie, że sp. z o.o. nie ma interesu prawnego w postępowaniu w przedmiocie uchylenia zmiany w ewidencji gruntów dotyczącej działki ewidencyjnej, a w konsekwencji bezpodstawne uznanie, że spółka ta nie jest stroną tego postępowania administracyjnego, bezpodstawne umorzenie postępowania administracyjnego po uchyleniu decyzji Starosty, nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy organ pierwszej instancji zaniechał dokonania istotnych ustaleń faktycznych, a przez to rażąco naruszył przepisy postępowania administracyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uwzględnienie skargi i uchylenie zaskarżonej decyzji w całości.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-723230-III/13 z dnia 30 stycznia 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w związku ze skierowanym

przez Prokuratora Generalnego wnioskiem o podjęcie uchwały wyjaśniającej, czy od decyzji ostatecznej ZUS w przedmiocie nieważności decyzji, w tym odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności, nie przysługuje skarga do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Od decyzji ostatecznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organu rentowego), wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji, w tym odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności, nie przysługuje skarga do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

W myśl art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych decyzje ostateczne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Problem dopuszczalności drogi sądowej w tej materii jest niejednolicie rozstrzygany w orzecznictwie sądów administracyjnych oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, wywoływał także rozbieżności w judykaturze Sądu Najwyższego. Rzecznik podziela wykładnię tego przepisu przedstawioną w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/11, której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z tezą tej uchwały, od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organu rentowego) wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

RPO-698702-IV/12 z dnia 25 marca 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu ze skargi kasacyjnej W. M. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalającego skargę na decyzję Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego, utrzymującą w mocy decyzję Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w przedmiocie umorzenia postępowania z wniosku skarżącego o udzielenie pozwolenia na użytkowanie budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczej.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich zaskarżony skargą kasacyjną wyrok Sądu I instancji został wydany z naruszeniem ustawy – Prawo budowlane poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na niezasadnym odmówieniu skarżącemu uznania go za podmiot legitymowany do bycia stroną w postępowaniu w przedmiocie udzielenia pozwolenia na użytkowanie obiektu budowlanego, w sytuacji gdy skarżącemu przysługiwał interes prawny w uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie budynku wobec uzyskania tytułu prawnego do nieruchomości, objętej pozwoleniem na budowę, na mocy wyroku Sądu Rejonowego. W ocenie Rzecznika nie do zaakceptowania jest sytuacja, w jakiej znalazł się skarżący, w której na gruncie ustawy – Prawo budowlane nie dysponuje on jakimkolwiek środkiem prawnym, za pomocą którego mógłby doprowadzić do uzyskania pozwolenia na użytkowanie, przy braku zgody inwestora.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia w sprawie ze skarg Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-692564-IV/11 z dnia 15 maja 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre postanowienia uchwały Rady Miasta G. z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta G. na lata 2009-2013.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 23 stycznia 2013 r., sygn. akt III SA/Gd 33/12).

RPO-691201-V/11 z dnia 27 lipca 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre przepisy uchwały Rady Powiatu w Ś. z dnia 9 czerwca 2011 r. w sprawie likwidacji Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpital w Ś.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 30 stycznia 2013 r., sygn. akt IV SA/Po 951/12).

RPO-704474-I/12 z dnia 7 sierpnia 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w sprawie rozstrzygnięcia Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa odmawiającego przyznania pomocy wnioskodawcy w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 18 grudnia 2012 r., sygn. akt V SA/Wa 2021/12).

RPO-701722-V/12 z dnia 24 września 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w sprawie niektórych postanowień załącznika do uchwały Rady Miasta W. w sprawie regulaminu parkingów działających w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) w W.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., sygn. akt VII SA/Wa 2570/12).

RPO-707398-IV/12 z dnia 23 października 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Wojewody w przedmiocie potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami państwa polskiego.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 8 stycznia 2013 r., sygn. akt II SA/Kr 1605/12).

RPO-686191-III/11 z dnia 5 listopada 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Prezesa Rady Ministrów odmawiającą przyznania wnioskodawczyni rodzinnej renty specjalnej po mężu.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 4 lutego 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 2190/12).

RPO-709653-V/12 z dnia 22 listopada 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre postanowienia uchwały Rady Miasta K. w sprawie ustalenia stref płatnego parkowania oraz opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych na terenie Gminy Miasto K. oraz sposobu ich pobierania.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 6 lutego 2013 r., sygn. akt II SA/Sz 1329/12).

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-713684-II/12 z dnia 15 stycznia 2013 r. - w sprawie niezgodności z Konstytucją upoważnienia ustawowego zawartego w Prawie o ruchu drogowym, na podstawie którego Inspekcja Transportu Drogowego gromadzi, przetwarza, udostępnia i usuwa dane i obrazy pojazdów naruszających przepisy ruchu drogowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od kierowców kwestionujących to, iż Inspekcja Transportu Drogowego prowadząc postępowania w sprawach naruszenia przepisów ruchu drogowego poprzez przekroczenie dopuszczalnej prędkości nie udostępnia im zdjęć wykonanych przy pomocy fotoradarów. Na tle skarg ujawnił się problem natury konstytucyjnej dotyczący upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie – Prawo o ruchu drogowym.

Na podstawie art. 129g ust. 4 Prawa o ruchu drogowym minister właściwy do spraw transportu został upoważniony do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu, trybu oraz warunków technicznych gromadzenia, przetwarzania, udostępniania i usuwania przez Głównego Inspektora Transportu Drogowego utrwalonych obrazów i danych, uwzględniając dokumentację i zakres czynności niezbędnych do przeprowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia, o których mowa w art. 129g ust. 1, oraz konieczność ochrony zarejestrowanych danych przed nieuprawnioną ingerencją i ujawnieniem. Dotychczas, chociaż wskazane upoważnienie ustawowe ma charakter obligatoryjny, nie zostało ono wykonane. Omawiane upoważnienie ustawowe przekazuje do uregulowania w rozporządzeniu materię, które nie jest uregulowana w ustawie - Prawo o ruchu drogowym, co jest niezgodne z Konstytucją RP. Ponadto ustawodawca nie może przekazać do uregulowania w drodze rozporządzenia zasad i trybu gromadzenia i udostępniania informacji o jednostce, ponieważ jest to materia ustawowa.

RPO-674986-IV/11 z dnia 30 stycznia 2013 r. - w sprawie regulacji zawartej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych, nakładającej na sąd obowiązek zawieszenia postępowania w przypadku skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zawisłej przed tym sądem, a także wówczas gdy inny sąd skierował pytanie prawne w analogicznej sprawie.

Na tle kierowanych skarg Rzecznik analizował zagadnienie zawieszania postępowania sądowych w przypadku skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego. Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym, sąd może

przedstawić Trybunałowi pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Jako podstawa prawna do zawieszania postępowania sądowego wskazywany jest § 106 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, wydanego na podstawie art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych. Kwestionowany przepis rozporządzenia, stanowiący o obowiązku sądu zawieszenia postępowania w przypadku skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, w sposób istotny wykracza poza zakres spraw przekazanych do uregulowania w rozporządzeniu, a tym samym jest niezgodny z art. 41 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych. Narusza także art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, określający wymogi dotyczące wydawania aktów wykonawczych. Zawieszenie postępowania sądowego wpływa w sposób istotny na realizację gwarantowanego w Konstytucji RP prawa do sądu, w tym także prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Instytucja ta odsuwa w czasie uzyskanie rozstrzygnięcia w sprawie, dlatego powinna być stosowana wyłącznie w oparciu o przesłanki jednoznacznie uregulowane w przepisach rangi ustawowej.

RPO-714908-I/12 z dnia 4 marca 2013 r. - w sprawie przepisów ustawy - Prawo o zgromadzeniach.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Trybunału Konstytucyjnego wnioski o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją i konwencjami międzynarodowymi przepisów ustawy Prawo o zgromadzeniach. W ocenie Rzecznika przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania naruszają wolności i prawa obywateli. Przede wszystkim w sposób arbitralny została określona liczba osób, których zgrupowanie traktowane jest jak zgromadzenie. Zgrupowania liczące mniej niż 15 osób nie podlegają ochronie prawnej, a nawet mogą być w określonych sytuacjach uznane za wykroczenie. Kolejny zarzut dotyczy przepisu uniemożliwiającego zorganizowanie zgromadzenia osobom nie mającym pełnej zdolności do czynności prawnych, czyli dwóm grupom osób – małoletnim i osobom ubezwłasnowolnionym. Zdaniem Rzecznika takie rozwiązanie prawne nie jest proporcjonalne i narusza istotę wolności zgromadzeń. Wątpliwości budzi także kwestia dotycząca organizacji dwóch lub większej liczby zgromadzeń w tym samym czasie i miejscu. Zaskarżone przepisy prowadzą do sytuacji, w której jedynym powodem wydania zakazu zgromadzenia może być nie to, że godzi ono w konstytucyjne wartości, lecz fakt, że organizator zgromadzenia zgłosił je później i nie zmienił czasu lub miejsca demonstracji. Przepisy nie określają przy tym, jaki moment powinien zostać przyjęty dla oceny, które zgromadzenie zostało zgłoszone „później”. Władza publiczna dostaje tym samym instrument umożliwiający zmuszanie organizatorów zgromadzeń do zmiany czasu lub miejsca demonstracji z uwagi na ocenę przesłanki, a decyzja ta nie podlega odpowiedniej weryfikacji przez organ wyższego stopnia. Przyjęta przez ustawodawcę procedura odwoławcza jest nieefektywna – nie gwarantuje organizatorom zgromadzenia uzyskania ostatecznej

decyzji administracyjnej przed datą demonstracji. Zastrzeżenia RPO budzą również przepisy, które nakładają na przewodniczącego zgromadzenia odpowiedzialność za czyny innych osób i potencjalną odpowiedzialność odszkodowawczą. Takie rozwiązanie może mieć zniechęcający wpływ na organizatorów demonstracji i w efekcie prowadzi do ograniczenia wolności zgromadzeń.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-628295-II/09 z dnia 4 sierpnia 2010 r. - w sprawie braku możliwości przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 8 stycznia 2013 r., sygn. akt K 18/10).

RPO-662364-II/10 z dnia 18 lipca 2011 r. - w sprawie zasad porozumiewania się podejrzanego tymczasowo aresztowanego ze swoim obrońcą.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 10 grudnia 2012 r., sygn. akt K 25/11).

RPO-665402-III/11 z dnia 28 lipca 2011 r. - w sprawie wysokości dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt K 28/11).

RPO-691183-II/11 z dnia 28 grudnia 2011 r. - w sprawie sposobu korzystania przez organ dokonujący zatrzymania z uprawnienia do obecności podczas rozmowy zatrzymanego z adwokatem.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. akt K 37/11).

RPO-690235-III/11 z dnia 13 lutego 2012 r. - w sprawie wprowadzonych w 2012 roku przepisów dotyczących tzw. waloryzacji kwotowej świadczeń emerytalno-rentowych.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 19 grudnia 2012 r., sygn. akt K 9/12).

RPO-654450-I/10 z dnia 14 września 2012 r. - w sprawie braku ustawowych regulacji odnoszących się do przeprowadzania rekrutacji do przedszkoli i szkół publicznych.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 8 stycznia 2013 r., sygn. akt K 38/12).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej:

RPO-722554-V/13 z dnia 11 marca 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej E. P. (sygn. akt SK 6/12).

W sprawie skarg konstytucyjnych:

RPO-712955-IV/12 z dnia 15 listopada 2012 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. J., dotyczącej wyłączenia dopuszczalności wznowienia postępowania cywilnego (sygn. akt SK 52/12).

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie, że art. 408 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. po upływie pięciu lat od uprawomocnienia orzeczenia, jest niezgodny z art. 190 ust. 4 w związku z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 oraz art. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 marca 2011 r. (sygn. akt P 7/05) stwierdził częściową niekonstytucyjność art. 95 ust. 1 Prawa bankowego, który zastosowano w sprawie Skarżącego. Skarżący domagał się wznowienia postępowania sądowego, jednak jego skarga została prawomocnie odrzucona. Przewidziana w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP możliwość domagania się przeprowadzenia ponownego postępowania w sprawie już zakończonej, w której rozstrzygnięcie oparto na normie niekonstytucyjnej, stanowi podmiotowe konstytucyjne prawo jednostki. Prawo to wiąże się z konstytucyjnym prawem od sądu.

W orzecznictwie na tle art. 190 ust. 4 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie przypominał, że zawarte w końcowej części tego przepisu odesłanie do ustaw zwykłych, które mają uregulować „zasady i tryb” wznowienia postępowania, nie daje ustawodawcy możliwości unormowania kwestii materialnoprawnych i proceduralnych w sposób całkowicie dowolny. Przeciwnie, owe „zasady i tryb” postępowania muszą służyć efektywnej realizacji konstytucyjnego prawa, stanowić środek prowadzący do wskazanego w samej Konstytucji celu, jakim jest doprowadzenie do ponownego rozpoznania sprawy, już według „sprawiedliwych” zasad, a więc z poszanowaniem materialnych i procesowych gwarancji praw jednostki.

W szeregu orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego jasno wskazuje się na całkowicie odmienny - bo znajdujący zakorzenienie w osobnej normie konstytucyjnej - charakter prawny wznowienia postępowania cywilnego po wyroku stwierdzającym niekonstytucyjność przepisu, na podstawie którego rozstrzygnięto sprawę jednostki. Zasadnicza różnica polega na tym, że – w przeciwieństwie do klasycznych podstaw wznowienia - ponowne rozpoznawanie rozstrzygniętej już sprawy nie wynika z tego, że postępowanie sądowe prowadzono z naruszeniem prawa (a zatem działanie organu władzy sądowniczej było niezgodne z prawem), ale ewentualnym źródłem naruszenia praw uczestników postępowania jest sam przepis stanowiący podstawę działania sądu.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawach skarg konstytucyjnych z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-624489-IV/09 z dnia 4 września 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Sp. z o.o., dotyczącej zasad zwrotu

uiszczonej opłaty od skargi na orzeczenie referendarza sądowego. **Skarga częściowo uwzględniona** (wyrok z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt SK 30/09).

RPO-654116-II/10 z dnia 25 października 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. S., dotyczącej wynagrodzenia adwokata za dyżur pełniony w postępowaniu przyspieszonym.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 8 stycznia 2013 r., sygn. akt SK 15/10).

RPO-675433-II/11 z dnia 8 lipca 2011 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej J. L., dotyczącej przedłużenia aresztu oraz zawiadamiania obrońcy osoby, wobec której ma być zastosowane tymczasowe aresztowanie, o terminie przesłuchania.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt SK 10/11).

RPO-680689-IV/11 z 23 września 2011 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. Z., dotyczącej wyłączenia możliwości zaskarżenia czynności opisu i oszacowania w terminie tygodniowym od doręczenia dłużnikowi protokołu z tej czynności (sygn. akt SK 18/11).

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 22 stycznia 2013 r., sygn. akt SK 18/11).

RPO-706283-IV/12 z dnia 1 sierpnia 2012 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej R. P.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt SK 36/12).

RPO-709488-IV/12 z dnia 17 września 2012 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej T. W. dotyczącej braku możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie przyznania od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 27 lutego 2013 r., sygn. akt SK 47/12).

VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

1. RPO-681800-II/11 z dnia 16 kwietnia 2012 r. - w sprawie nieprecyzyjnych przepisów odnoszących się do prawa użycia broni przez strażników leśnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (23.01.2013 r.) potwierdził, że ustawa o Policji określa niektóre przypadki użycia broni przez Policję bardziej restrykcyjnie niż przypadki użycia broni przez Straż Leśną, określone w ustawie o lasach. Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 17 maja 2012 r. (sygn. akt K 10/11) uznał art. 16 ust. 4 ustawy o Policji, upoważniający Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych przypadków oraz warunków i sposobów użycia środków przymusu bezpośredniego, za niezgodny z Konstytucją RP. Zdaniem Trybunału kwestie te powinny być uregulowane w ustawie, a nie rozporządzeniu. Orzeczenie to stało się impulsem do przygotowania projektu założeń projektu ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Celem projektowanej ustawy jest generalne i możliwie jednolite uregulowanie w jednym akcie normatywnym kwestii używania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez poszczególne służby, w tym przez Państwową Straż Łowiecką, Straż Leśną oraz Straż Parku. Projekt zakłada nowelizację ustawy o lasach, która miałaby m.in. polegać na rezygnacji z określenia przypadków użycia przymusu bezpośredniego i broni palnej przez strażników leśnych na rzecz odesłania do projektowanej ustawy, w wyniku czego zniesione zostałyby istniejące obecnie rozbieżności.

2. RPO-675716-IV/11 z dnia 25 czerwca 2012 r. - w sprawie uciążliwości związanych z realizowaniem inwestycji w zakresie dróg publicznych dla mieszkańców terenów przylegających do tych dróg.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (24.01.2013 r.) nie podzielił poglądu o konieczności podjęcia prac legislacyjnych w zakresie wskazanym przez Rzecznika. Konsekwencje lokalizowania inwestycji publicznych, w tym również drogowych, zostały uwzględnione przez ustawodawcę, który przewidział we właściwych aktach prawnych formy rekompensaty dla właścicieli nieruchomości sąsiadujących z inwestycjami publicznymi. Wobec powyższego należy uznać, że niezasadne byłoby zarówno kopiowanie obowiązujących już rozwiązań dotyczących tego samego kręgu adresatów, jak również umieszczanie ich w akcie prawnym, który reguluje jedynie wąski zakres zagadnień tj. przejmowanie nieruchomości pod realizację wybranego celu publicznego, pozostawiając zarówno kwestie planowania i zagospodarowania przestrzennego jak też ochrony środowiska i ewentualnych immisji do uregulowania w innych właściwych aktach prawnych.

3. RPO-577511-I/08 z dnia 7 sierpnia 2012 r. - w sprawie ratyfikacji Europejskiej Konwencji Bioetycznej.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania (22.03.2013 r.) wyjaśniła, że w 2012 r. zwróciła się do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o wyrażenie zgody na przedłożenie Radzie Ministrów wniosku o ratyfikację konwencji oraz Protokołu dodatkowego do Konwencji o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej w odniesieniu do zastosowań biologii i medycyny w sprawie zakazu klonowania. Prezes Rady Ministrów wyraził zgodę na podjęcie prac w zakresie ratyfikacji ww. umów międzynarodowych. W Biurze Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania został przygotowany projekt wniosku o ratyfikację konwencji oraz protokołu. Dokument ten został przesłany w październiku 2012 r. do konsultacji międzyresortowych. W wyniku przeprowadzonych konsultacji, zorganizowano w listopadzie 2012 r. konferencję uzgodnieniową, podczas której ustalono obszar polskiego prawa sprzeczny z postanowieniami konwencji, a także luki w polskim prawie w zakresie spraw uregulowanych w konwencji. W grudniu 2012 r., mając na uwadze poczynione ustalenia podczas konsultacji uzgodnieniowej oraz decyzję Prezesa Rady Ministrów w sprawie podjęcia przez resort sprawiedliwości oraz resort zdrowia działań legislacyjnych, których skutkiem byłoby zagwarantowanie korzystania z praw wynikających z przepisów konwencji, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania zwróciła się do Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Zdrowia o zainicjowanie powyższych prac. Po zakończeniu prac przez ww. resorty, zostaną podjęte dalsze działania w celu finalizacji prac związanych z ratyfikacją ww. umów międzynarodowych.

4. RPO-649338-I/10 z dnia 6 września 2012 r. - w sprawie nieprawidłowości w rozpatrywaniu wniosków o dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (29.01.2013 r.) wyjaśnił, że instytucja zarządzająca podjęła odpowiednie działania zapewniające otrzymanie pomocy finansowej przez osoby/podmioty uprawnione do rybactwa w zakresie akwakultury w ramach środka 2.2 „Działania wodno-środowiskowe”. Wielkość alokacji przyznanej na środek 2.2 została błędnie oszacowana na podstawie kwestionariuszy składanych do Instytutu Rybactwa Śródlądowego przez uprawnionych do rybactwa. Już w 2010 r., podczas rozpoczętego naboru wniosków o dofinansowanie, instytucja zarządzająca stwierdziła, że tylko ok. 25% uprawnionych do rybactwa przedkłada wymagane dokumenty do Instytutu i tym samym środki finansowe uwzględnione na środek 2.2 będą niewystarczające dla wszystkich wnioskodawców. W związku z niepokojami w sektorze rybackim, wywołanymi zawarciem umów o dofinansowanie w zakresie środka 2.2 tylko z ok. 20 % liczby wnioskodawców, instytucja zarządzająca uzyskała zgodę Ministra Finansów na nadkontraktację środków finansowych, które w późniejszym okresie zostaną realokowane z osi 1 Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej do środka 2.2. W celu uniknięcia błędów z ostatniego naboru dla środka 2.2 postanowiono, że wnioski o dofinansowanie zostaną złożone przez wnioskodawców w ramach dwóch konkursów, co zapewniło otrzymanie przez wszystkich uprawnionych

do rybactwa pomocy finansowej w ramach pakietu podstawowego, tj. w zakresie pierwszego ogłoszenia o naborze wniosków. Podczas kontroli systemowej zaplanowanej w OR ARiMR na rok 2013, instytucja zarządzająca zwróci szczególną uwagę na weryfikację wniosków o dofinansowanie i zawieranych umów o dofinansowanie w zakresie środka 2.2.

5. RPO-712556-V/12 z dnia 14 września 2012 r. - wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Minister Zdrowia (22.03.2013 r.) poinformował, że ze względu na sytuację budżetu państwa, środki finansowe przeznaczane na realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego są ograniczone, jednakże Ministerstwo Zdrowia dokłada wszelkich starań, by Program mógł być realizowany w jak najszerszym obszarze. Niemniej jednak skala podejmowanych działań musi być dostosowana do istniejących w tym zakresie możliwości finansowych. Jednym z istotnych zadań przewidzianych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego do realizacji przez Ministra Zdrowia jest stworzenie formuły „centrów zdrowia psychicznego”. Zadanie to wpisuje się w jeden z podstawowych celów programu, jakim jest zbudowanie i upowszechnienie modelu opieki środowiskowej w zakresie zdrowia psychicznego. Uwarunkowania natury ekonomicznej mają również niebagatelny wpływ na stworzenie modelu i efektywne powołanie struktury koordynującej Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. Mając na względzie wagę przedmiotowego zagadnienia oraz uwarunkowania ograniczające jego wdrożenie, w Ministerstwie Zdrowia prowadzona jest analiza tego problemu, zmierzająca do jak najszybszego i skutecznego jego rozwiązania. W odpowiedzi poinformowano również, że Ministerstwo Zdrowia dokłada starań, by wyniki przeprowadzonej w 2011 r. kontroli NIK dotyczącej przestrzegania praw pacjenta w lecznictwie psychiatrycznym zostały wykorzystane do wprowadzenia zmian w obrębie zbadanych przez NIK dziedzin, mających na celu polepszenie systemu opieki zdrowotnej nad osobami z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania. Ponadto Minister Zdrowia przekazał informację na temat sposobu realizacji poszczególnych wniosków pokontrolnych.

6. RPO-666015-V/11 z dnia 19 września 2012 r. - w sprawie monitorowania poziomu głośności reklam emitowanych w programach radiowych i telewizyjnych.

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (08.02.2013 r.) poinformował, że nowelizacja rozporządzenia KRRiT z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie sposobu prowadzenia w programach radiowych i telewizyjnych działalności reklamowej i telesprzedaży, która weszła w życie 25 stycznia 2013 r. wprowadza zasadę, że poziom głośności reklam i telesprzedaży emitowanych w trakcie audycji lub bezpośrednio po niej nie może przekroczyć poziomu głośności tej audycji. Jedynie w odniesieniu do reklam rozpowszechnianych w trakcie audycji emitowanych w czasie rzeczywistym, bądź z wykorzystaniem pętli opóźniającej lub bezpośrednio po tej audycji dopuszczalna różnica poziomu głośności między audycją a reklamą nie

większa niż 1, wyrażona w jednostce pomiarowej głośności (LU). Audycje realizowane na żywo wymagają zatem dodatkowego, bieżącego nadzoru, nie generując jednak po stronie nadawcy nadmiernych obciążeń. Intencją najnowszej nowelizacji jest, wzorem wielu krajów europejskich, implementacja do prawa polskiego zbioru zaleceń, dotyczących produkcji, realizacji i transmisji dźwięku, opracowanego przez organizację europejskich nadawców publicznych (EBU). Wprowadzenie sygnałów referencyjnych opracowanych przez EBU pozwoli zarówno KRRiT, jak i nadawcom na właściwą ocenę wskazań kontrolnych, uzyskanych w jasnej procedurze pomiarowej. Przewodniczący KRRiT wyraził nadzieję, że stosowanie przez nadawców przepisów zawartych w znowelizowanym rozporządzeniu pozwoli na wyeliminowanie uciążliwego dla odbiorcy zjawiska zmian poziomu głośności pomiędzy audycjami a reklamami. Zapowiedział również, że w ciągu najbliższych miesięcy będą prowadzone systematyczne kontrole głośności reklam w odniesieniu do głośności audycji.

7. RPO-583307-I/08 z dnia 8 października 2012 r. - w sprawie opóźnień w realizowaniu obligatoryjnych upoważnień ustawowych do wydania aktów wykonawczych.

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (24.01.2013 r.) poinformował, że Rządowe Centrum Legislacji na bieżąco monitoruje stan wykonywania upoważnień ustawowych a także systematycznie informuje właściwe organy o niezrealizowanych upoważnieniach. Wykonywanie upoważnień ustawowych jest również przedmiotem kontroli, którą sprawuje stały komitet Rady Ministrów. Zdarzają się przypadki przekroczenia ustawowego terminu wydania aktu wykonawczego, jednak nie zawsze brak przepisów wykonawczych uniemożliwia czy też poważnie utrudnia prawidłowe stosowanie przepisów ustawy. W znacznej części do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych obowiązują przepisy dotychczasowe, w konsekwencji czego nie dochodzi do naruszania konstytucyjnej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela. Zgodnie Regulaminem Sejmu RP, Rada Ministrów zobowiązana jest do przedłożenia wraz z uzasadnieniem do projektu ustawy kierowanej do Sejmu podstawowych aktów wykonawczych. Jeżeli projekt ustawy zakłada wykonanie prawa Unii Europejskiej, to załączeniu podlegają wszystkie projekty aktów wykonawczych. Obowiązek ten jest przestrzegany. W wyjątkowych przypadkach, związanych z wnioskiem Rady Ministrów o niezwłoczne podjęcie prac nad projektem ustawy, Marszałek Sejmu dopuszcza rozpoczęcie prac nad projektem ustawy, do którego projekty aktów wykonawczych zostaną załączone w toku prac parlamentarnych. Często zdarza się, że na etapie prac parlamentarnych dochodzi do zmiany merytorycznej rządowych projektów ustaw. Zmiany wprowadzone do rządowego projektu ustawy w konsekwencji powodują konieczność przygotowania nowego projektu aktu wykonawczego.

8. RPO-696665-V/12 z dnia 19 października 2012 r. - w sprawie odmowy wypłaty świadczeń przez ubezpieczyciela z tytułu umowy dodatkowego grupowego

ubezpieczenia na wypadek osierocenia dziecka, w sytuacji, gdy dziecko kształci się za granicą.

Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (30.01.2013 r.) zgodziła się ze stanowiskiem Rzecznika, iż ograniczenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń wyłącznie do osób (spełniających kryterium wieku) kształcących się na terytorium RP może naruszać dobre obyczaje i poprzez to zagraża również interesom konsumentów. Pobieranie nauki poza granicami RP nie zwiększa ryzyka zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, przedmiotem ubezpieczenia jest bowiem życie ubezpieczonego, czyli rodzica lub przysposabiającego osoby uprawnionej. Wyłączenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń w przypadku kształcenia osoby uprawnionej do świadczenia poza terytorium RP pozostaje zatem bez związku z przedmiotem umowy. Wobec powyższego Prezes UOKiK wszczęła postępowanie wyjaśniające w przedmiotowej sprawie.

9. RPO-707570-III/12 z dnia 26 października 2012 r. - w sprawie braku jednolitych kryteriów w zakresie przyjmowania kandydatów do Państwowej Straży Pożarnej, z uwzględnieniem zasady równego traktowania.

Minister Spraw Wewnętrznych (04.02.2013 r.) poinformował, że problematyka dotycząca pełnienia służby w Państwowej Straży Pożarnej została uregulowana w rozdziale 5. ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej. Stosownie do art. 28 ww. ustawy, służbę w PSP może pełnić obywatel polski, niekarany za przestępstwo lub za przestępstwo skarbowe, korzystający z pełni praw publicznych, posiadający co najmniej średnie wykształcenie oraz zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia tej służby. Powyższe wskazuje zatem, że możliwość ubiegania się o przyjęcie do służby w PSP przysługuje zarówno mężczyznom, jak i kobietom. Wspomniana ustawa - w przeciwieństwie do innych ustaw pragmatycznych dotyczących pozostałych służb porządku publicznego, takich jak ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej - nie zawiera regulacji określających zasady postępowania kwalifikacyjnego. Ponadto, w ustawie brak jest delegacji dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania przepisów wykonawczych regulujących w sposób szczegółowy m.in. tryb i sposób przeprowadzenia takiego postępowania. W praktyce kryteria sprawności fizycznej stosowane wobec kandydatów do służby w PSP są zróżnicowane ze względu na płeć kandydata, co wiąże się z niższymi normami wydolnościowymi dla kobiet. Jednocześnie Minister Spraw Wewnętrznych poinformował, że zwrócił się do Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z prośbą o przygotowanie projektu zmian ustawy o Państwowej Straży Pożarnej w kwestii postępowania kwalifikacyjnego oraz przekazanie projektu do MSW wraz z oceną skutków regulacji.

10. RPO-694163-V/12 z dnia 2 listopada 2012 r. - w sprawie doręczania przesyłek sądowych.

Minister Administracji i Cyfryzacji (04.01.2013 r.) wyjaśnił, że tryb doręczania pism sądowych jest wyłączony z ustawy - Prawo pocztowe. Na gruncie prawa pocztowego operator pocztowy wypełnia jedynie dyspozycję nadawcy, zaś doręczenie określonego rodzaju korespondencji w poszczególnych procedurach, w tym cywilnej, regulują odrębne przepisy. Przepisy o doręczeniach mają charakter obligatoryjny i wyłączają swobodę w tym zakresie, nie można więc uznać doręczenia za skutecznie dokonane, jeżeli nie nastąpiło według art. 131-147 k.p.c. W sytuacji zmiany miejsca zameldowania lub zamieszkania adresata przed doręczeniem pierwszego pisma w sprawie, pomocne może być skorzystanie przez adresata z możliwości udzielenia pełnomocnictwa pocztowego określonego w art. 38 ustawy - Prawo pocztowe. Przepis art. 139 § 1¹ k.p.c. dopuszcza możliwość odebrania pisma złożonego w placówce pocztowej przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych, w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe. Odnosząc się do propozycji wprowadzenia zmian polegających na zobowiązaniu operatora do przekazywania sądowi informacji o aktualnym adresie, jeśli taką informacją dysponuje, Minister poinformował, że nowelizacja przepisów w tym zakresie leży w gestii Ministerstwa Sprawiedliwości. W przypadku podjęcia inicjatywy zmiany tych przepisów, Minister Administracji i Cyfryzacji zadeklarował współdziałanie w tej sprawie.

11. RPO-686541-IV/11 z dnia 6 listopada 2012 r. - w sprawie problemu współwystępowania w obrocie prawnym kilku prawomocnych postanowień spadkowych po tym samym spadkodawcy.

Minister Sprawiedliwości (26.02.2013 r.) w nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji przedstawił stanowisko działającej przy Ministrze Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. W ocenie Komisji nie jest obecnie wskazane dokonywanie jakichkolwiek prób częściowych zmian regulacji wznowienia postępowania ani w odniesieniu do podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 2 in principio k.p.c., ani w odniesieniu do szczególnego przypadku kolizji prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy. Obecne rozwiązania pozwalają na wykładnię, która czyni zadość wymaganiom pewności prawa i respektowaniu w niezbędnym zakresie stabilności prawomocnych orzeczeń. Nie jest natomiast wykluczone poddanie podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 2 in principio k.p.c. reformie w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego.

12. RPO-678657-V/11 z dnia 13 listopada 2012 r. - w sprawie regulacji ustawy - Prawo farmaceutyczne, określającej granicę wieku dla pełnienia funkcji kierownika apteki.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (07.01.2013 r.) wyjaśnił, że kwestia oceny zdolności farmaceuty (w tym także farmaceuty sprawującego w aptece funkcję kierownika) do wykonywania zawodu, pozostaje w gestii aptekarskiego samorządu zawodowego. Jednocześnie poinformował, że zapis art. 88 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne, ograniczający maksymalny wiek

kierownika apteki, zostanie najprawdopodobniej zniesiony, bowiem Minister Pracy i Polityki Społecznej zawarł w procedowanym aktualnie projekcie ustawy o dostosowaniu niektórych ustaw do przepisów o podwyższonym wieku emerytalnym kobiet i mężczyzn modyfikację zmierzającą do całkowitego zniesienia omawianych ograniczeń wiekowych dla kierownika apteki.

13. RPO-706860-IV/12 z dnia 14 listopada 2012 r. - w sprawie procedury dokonywania wpisów do gminnej ewidencji zabytków.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (22.02.2013 r.) nie podzielił stanowiska zawartego w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i wyjaśnił, że ujęcie zabytku w gminnej ewidencji zabytków, niezależnie czy dotyczy zabytku uprzednio wpisanego do rejestru, nie ma cech władczej ingerencji w sferę praw jednostki. Ujęcie zabytku w gminnej ewidencji stanowi uznanie określonych faktów i nie tworzy nowej sytuacji prawnej z punktu widzenia właściciela zabytków, w tym znaczeniu, że nie wynikają z tego zdarzenia uprawnienia lub obowiązki właściciela zabytku. Sytuację prawną właściciela zabytku kształtują dopiero zaskarżalne w administracyjnym toku instancji decyzje w sprawie warunków zabudowy i pozwolenia na budowę oraz postanawiania wojewódzkiego konserwatora zabytków w sprawie uzgodnienia tych decyzji. W ocenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie ma potrzeby podejmowania pilnej interwencji legislacyjnej w zakresie regulacji dotyczącej gminnej ewidencji zabytków, ponieważ nie jest ona dotknięta niekonstytucyjnością. Jednocześnie Minister stwierdził, że kwestionowane przepisy traktowane były od początku jako rozwiązanie tymczasowe. W ciągu bieżącego roku opracowane zostaną założenia nowego systemu ochrony zabytków w Polsce. Jedną z zasadniczych kwestii projektu będzie ograniczenie znaczenia gminnej ewidencji zabytków.

14. RPO-696507-V/12 z dnia 19 listopada 2012 r. - w sprawie problemu z dostępem do dokumentacji medycznej powstałej w zakładach opieki zdrowotnej utworzonych przez Ministra Obrony Narodowej.

Minister Obrony Narodowej (28.01.2013 r.) stwierdził, że przepis § 58 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej utworzonych przez Ministra Obrony Narodowej oraz sposobu jej przetwarzania, tylko pozornie ogranicza podmiotom uprawnionym, w tym pacjentom, dostęp do dokumentacji medycznej. Regulacja ta ma na celu – w związku z ustawową ochroną danych zawartych w dokumentacji medycznej, które są tzw. danymi wrażliwymi – określenie osoby odpowiedzialnej za to, aby dokumentacja ta była udostępniana wyłącznie podmiotom upoważnionym w zakresie określonym przez art. 26 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

15. RPO-716816-II/12 z dnia 20 listopada 2012 r. - w sprawie konstytucyjności przepisów regulujących dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukiwania pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych.

Minister Spraw Wewnętrznych (13.03.2013 r.) poinformował, że z uwagi na wieloaspektowość problematyki poruszonej w wystąpieniu, przedmiotowa sprawa jest analizowana w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Kwestie związane z dokonywaniem kontroli osobistej oraz przeszukaniem pojazdów dotyczą szeregu służb i formacji, w tym m.in.: Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Biura Ochrony Rządu oraz straży gminnych i miejskich. Dotychczasowe ustalenia wykazały, że akty normatywne regulujące działanie ww. formacji i służb w odmienny sposób określają uprawnienia funkcjonariuszy oraz strażników gminnych i miejskich do podejmowania wspomnianych czynności, a tym samym zasadnym jest podjęcie szerszych konsultacji, które pozwolą na szczegółowe ustosunkowanie się do podnoszonych problemów. Rzecznik zostanie poinformowany o wynikach tychże działań oraz zapadłych ustaleniach.

16. RPO-717174-III/12 z dnia 27 listopada 2012 r. - w sprawie wymogów dotyczących dokumentowania uprawnień przysługujących wdowom lub wdowcom po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych (03.01.2013 r.) podjął decyzję o uproszczeniu postępowania administracyjnego, którego przedmiotem jest wydanie decyzji przyznającej uprawnienia wdów/wdowców pozostałych po kombatantach, poprzez rezygnację z żądania od strony przedstawienia odpisu skróconego aktu małżeństwa, kopii zaświadczenia o uprawnieniach zmarłego małżonka bądź jego legitymacji kombatanckiej, a także uproszczenie wzoru kwestionariusza składanego przez wnioskodawców i zmniejszenie liczby żądanych zdjęć. Obowiązek przedstawienia przez wnioskodawcę rekomendacji stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji wynika z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o kombatantach. W związku z treścią art. 20 ust. 3 ustawy strona musi przedstawić również dowolny dokument potwierdzający bycie emerytem, rencistą, czy pobieranie określonych w tym przepisie świadczeń. Wnioskodawca może przedstawić uwierzytelnione kopie tych dokumentów. Z praktyki Urzędu wynika, że stowarzyszenia kombatanckie często pośredniczą pomiędzy wnioskodawcą a organem administracji. Często też znajduje zastosowanie art. 33 § 4 k.p.a., normujący występowanie w imieniu wnioskodawcy członka jego najbliższej rodziny. W przypadku, gdy złożony wniosek został opatrzony podpisem osoby najbliższej dla wnioskodawcy wraz z adnotacją o niemożności prowadzenia swych spraw przez beneficjenta, wniosek jest rozpatrywany merytorycznie bez badania zakresu i ważności pełnomocnictwa dla osoby najbliższej wnioskodawcy.

17. RPO-712996-II/12 z dnia 30 listopada 2012 r. - w sprawie problemów z wezwaniami kierowanymi do właścicieli lub posiadaczy pojazdów w związku z przekroczeniem prędkości.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (18.01.2013 r.) stwierdził, że umożliwienie dostępu do akt sprawy o wykroczenie, w tym fotografii, na etapie czynności wyjaśniających, nie rozwiąże wszystkich problemów, o których wspomina Rzecznik. Na znacznej części fotografii wykonanych przez urzędnika rejestrujące twarz kierującego jest bowiem niewidoczna. Żaden przepis nie nakłada wprost na właściciela lub posiadacza pojazdu prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu, jeżeli chodzi o pojazdy osobowe osób prywatnych). Nie oznacza to jednak, że właściciel (posiadacz) pojazdu, który jest użytkowany przez większą ilość osób (np. pojazdu firmowego) nie będzie musiał w praktyce takiej ewidencji prowadzić. Wydaje się, że istota zagadnienia tkwi w braku normy, która stanowiłaby wyraźnie obowiązek prowadzenia ewidencji dla pojazdów użytkowanych przez większą liczbę osób. Zasadne wydaje się więc rozważenie nowelizacji art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Podstawowym przepisem, na podstawie którego odbywa się gromadzenie, przetwarzanie, udostępnianie i usuwanie przez Głównego Inspektora Transportu Drogowego utrwalonych obrazów i danych jest art. 129g ust. 2 ustawy – Prawo o ruchu drogowym. Obowiązek wskazania osoby, której powierzyło się pojazd do korzystania wynika wprost z przepisu ustawy. Zaakceptowanie koncepcji, według której art. 183 k.p.k. miałby stanowić podstawę odmowy wskazania osoby najbliższej, której powierzono pojazd powodowałoby, że osoby te zawsze pozostaną bezkarne. Sekretarz Stanu przedstawił ponadto obszernie uzasadnienie stanowiska, iż Głównemu Inspektorowi Transportu Drogowego przysługuje przymiot oskarżyciela publicznego w sprawach dotyczących wykroczenia z art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń.

18. RPO-714827-V/12 z 7 grudnia 2012 r. - w sprawie przepisów dopuszczających stosowanie detencji wobec cudzoziemców oraz warunków pobytowych panujących w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców.

Minister Spraw Wewnętrznych (14.02.2013 r.) wyjaśnił, że zdecydowana większość osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy nie jest poddawana detencji. W wyniku przeprowadzonych konsultacji, w przepisach projektu nowej ustawy o cudzoziemcach znacząco poszerzono możliwość stosowania środków alternatywnych wobec detencji. Odnosząc się do wątpliwości związanych z przyjętymi w projekcie zasadami przedłużania okresu stosowania detencji, Minister wyjaśnił, że projektowane rozwiązanie, zgodnie z którym, do maksymalnego dwunastomiesięcznego okresu pobytu w placówce detencyjnej nie wlicza się pobytu związanego ze złożonym przez cudzoziemca wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, wynika z konieczności zapobieżenia instrumentalnemu wykorzystywaniu przez cudzoziemców procedury uchodźczej w celu utrudniania wykonania decyzji o zobowiązaniu do powrotu. Jednocześnie poinformował, że maksymalny okres pobytu w strzeżonym ośrodku w związku z procedurą uchodźczą nie będzie mógł przekroczyć

pół roku. W Ministerstwie zostały podjęte działania na rzecz realizacji rozwiązań niewymagających zmian w ustawie o cudzoziemcach, będących wynikiem kontroli prowadzonych w ośrodkach strzeżonych w 2012 roku. Do działań tych należy m.in.: umieszczanie dzieci wyłącznie w specjalnie do tego celu przystosowanych ośrodkach, przegląd treści wewnętrznych regulaminów poszczególnych ośrodków w celu ich modyfikacji i ujednoczenia, stworzenie systemu identyfikacji ofiar przemocy, których umieszczanie w strzeżonym ośrodku w ramach procedury uchodźczej jest zabronione, powierzenie wyspecjalizowanym firmom sprzątanía pomieszczeń sanitarnych w strzeżonych ośrodkach, dodatkowe szkolenia dla funkcjonariuszy, jak również nawiązanie współpracy z Ministrem Sprawiedliwości w celu objęcia systemem szkoleń sędziów orzekających w sprawach związanych ze stosowaniem środków detencyjnych.

19. RPO-695531-V/12 z dnia 12 grudnia 2012 r. - w sprawie stosowania detencji wobec małoletnich cudzoziemców.

Minister Spraw Wewnętrznych (14.02.2013 r.) wyraził pogląd, że całkowite zniesienie stosowania detencji wobec małoletnich cudzoziemców nie jest możliwe. Istnieje bowiem niebezpieczeństwo posługiwania się dziećmi w sposób instrumentalny. Należy mieć także na uwadze zobowiązania wynikające z konieczności ochrony zewnętrznej granicy Unii Europejskiej oraz strukturę imigracji do Polski. Aktualne statystyki potwierdzają jednak znaczący spadek liczby dzieci umieszczanych w ostatnich latach w ośrodkach strzeżonych.

Jak przewidują przepisy projektu nowej ustawy o cudzoziemcach, w strzeżonym ośrodku nie będzie mógł zostać umieszczony małoletni cudzoziemiec przebywający na terytorium RP bez opieki, który nie ukończył 15 roku życia. Ponadto, rozważane jest dodanie przepisu stanowiącego, że sąd decydując o skierowaniu do ośrodka strzeżonego małoletniego bez opieki lub rodziny z dzieckiem musi każdorazowo uwzględniać interes dziecka. Proponowane zmiany umożliwią stosowanie w szerokim zakresie środków alternatywnych wobec detencji, takich jak: zgłaszanie się do stosownego organu, wpłata zabezpieczenia pieniężnego, przekazanie dokumentu podróży do depozytu, przebywanie w wyznaczonym miejscu, co powinno przyczynić się do dalszego ograniczania stosowania detencji wobec małoletnich. Planowane w projekcie ustawy powierzenie organom Straży Granicznej wydawania decyzji w sprawie zobowiązania do powrotu pozwoli na usprawnienie procedur prowadzonych wobec cudzoziemców, a tym samym skróci czas pobytu w ośrodku strzeżonym. Projekt ustawy przewiduje także wprowadzenie możliwości swobodnego przemieszczania się cudzoziemców po terenie ośrodka strzeżonego z wyjątkiem miejsc, do których administracja ośrodka wydała zakaz wstępu. Oznacza to, że ośrodki strzeżone utracą w dużej mierze swój „więzienny” charakter.

20. RPO-559956-I/07 z dnia 13 grudnia 2012 r. - w sprawie organizowania zgromadzeń na terenie uczelni przez pracowników, doktorantów oraz studentów.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego (18.02.2013 r.) zapewniła, że obowiązujące przepisy art. 230 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym dotyczące zgromadzeń stanowią wypracowany wspólnie ze środowiskiem akademickim i oparty na długoletniej tradycji konsensus uwzględniający z jednej strony autonomię uczelni - przy równoczesnej konieczności zapewnienia bezpieczeństwa na jej terenie, z drugiej zaś prawo pracowników uczelni, doktorantów i studentów do organizowania zgromadzeń. Autonomia uczelni oznacza, że wniosek o wyrażenie zgody na zorganizowanie zgromadzenia składany jest do rektora uczelni jedynie, gdy ma być ono zorganizowane w lokalu uczelni. W pozostałych sytuacjach, na organizatorach zgromadzenia spoczywa jedynie obowiązek powiadomienia o zamiarze jego zorganizowania, co najmniej 24 godziny przed rozpoczęciem zgromadzenia. W sytuacjach uzasadnionych nagłością sprawy rektor może przyjąć zawiadomienie złożone w krótszym terminie. Zatem zgromadzenia organizowane na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób, nie wymagają uprzedniego zawiadomienia organu gminy właściwego ze względu na miejsce zgromadzenia.

21. RPO-719226-I/12 z dnia 19 grudnia 2012 r. - w sprawie składu Polskiej Rady Języka Migowego.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (27.02.2013 r.) poinformował, że w odpowiedzi na ogłoszenie z dnia 9 maja 2012 r. o naborze na członków Polskiej Rady Języka Migowego, zamieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, do Ministerstwa wpłynęło 29 zgłoszeń, z czego 5 nie spełniało wymogów formalnych (brak oświadczeń lub zgłoszeń zainteresowanych środowisk, organizacji, stowarzyszeń lub instytucji). Wśród pozostałych 24 kandydatów na członków Rady jedynie dwie osoby były osobami niesłyszącymi. Przy ocenie kandydatów brane było pod uwagę doświadczenie kandydata przydatne w pracach Rady. Z oceny dokumentów nadesłanych przez kandydatów, którzy zaznaczyli, że są osobami niesłyszącymi, nie wynikało, iż posiadają one takie doświadczenie. W skład Rady weszły natomiast osoby ze znacznym dorobkiem działań na rzecz osób głuchych, w tym słyszące dziecko niesłyszących rodziców, rodzeństwo osoby niesłyszącej, a także osoba niedosłysząca.

W związku z rezygnacją dwóch członków Rady, Minister odwołał ze składu Rady osoby, które zgłosiły taki wniosek. W związku z koniecznością uzupełnienia składu Rady, w dniu 21 grudnia 2012 r. na stronie internetowej resortu pracy oraz na stronie Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (również w języku migowym) zostało umieszczone ogłoszenie o możliwości zgłaszania przez zainteresowane środowiska, organizacje i stowarzyszenia kandydatów na członków Rady, w terminie do 10 stycznia 2013 r. W odpowiedzi na ogłoszenie wpłynęło 8 zgłoszeń, w większości od osób niesłyszących. Po dokonaniu oceny kandydatów, zgodnie z wymogami ustawowymi, Minister powołał do składu Rady dwóch członków, będących osobami niesłyszącymi. Rada zebrała się dotychczas na dwóch posiedzeniach, wybrano także Przewodniczącego Polskiej Rady Języka Migowego.

22. RPO-668198-II/11 z dnia 19 grudnia 2012 r. - w sprawie dopuszczalności stosowania przepisów ustawy o dokumentach paszportowych, określających podstawy odmowy wydania oraz unieważnienia dokumentu paszportowego we wnioskowym trybie administracyjnym w przypadku, gdy w toku postępowania przygotowawczego nie został zastosowany środek zapobiegawczy w postaci zakazu opuszczania kraju.

Prokurator Generalny (12.03.2013 r.) podzielił pogląd, że decyzja organu administracji publicznej o odmowie wydania paszportu lub o jego unieważnieniu wydana w następstwie wniosku organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze nie opartego o uprzednio wydane w toku tego postępowania postanowienie o zastosowaniu zakazu opuszczania kraju, narusza standardy konstytucyjne. Decyzja organu paszportowego o odmowie wydania paszportu lub o jego unieważnieniu, wydana w następstwie wniosku prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze jest równoznaczna z zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju. Odmienne jednak niż w procesie decydowania o zastosowaniu środka zapobiegawczego, w którym konieczne jest ustalenie wymaganych przez przepisy procedury karnej przesłanek faktycznych i prawnych oraz wydanie postanowienia w tym przedmiocie, które jest doręczane podejrzanemu z pouczeniem o sposobie i trybie jego zaskarżenia, tryb wnioskowy pomija wymienione elementy. Prowadzi to naruszenia prawa podejrzanego do obrony. Stanowisko Prokuratora Generalnego dotyczące wykładni przepisów ustawy o dokumentach paszportowych zostanie przekazane do wiadomości prokuratorów, jednak jej urzeczywistnienie zależy przede wszystkim od praktyki stosowania prawa przez właściwe organy administracji publicznej, a także od orzecznictwa sądów administracyjnych, które w omawianym zakresie nie jest jednolite. W tym kontekście należy rozważyć potrzebę stosownej nowelizacji przepisów ustawy o dokumentach paszportowych. Właściwym adresatem tego postulatu powinien być Minister Spraw Wewnętrznych.

23. RPO-713982-XVIII/12 z dnia 27 grudnia 2012 r. - w sprawie problemu dotyczącego stwierdzenia zgonu przez lekarza w razie śmierci osoby poza jej miejscem zamieszkania, gdy nie można ustalić lekarza rodzinnego, poza zakładem opieki zdrowotnej bądź śmierci, która nie nastąpiła w wyniku wypadku lub przestępstwa.

Minister Zdrowia (23.01.2013 r.) poinformował, że przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 sierpnia 1961 r. w sprawie stwierdzenia zgonu i jego przyczyny regulujące procedurę wydawania karty zgonu oraz regulacje zawarte w ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych wymagają nowych rozwiązań prawnych odpowiadających rzeczywistości społecznej, gospodarczej i administracyjnej. Opracowanie nowych regulacji w przedmiotowym zakresie wymaga zaangażowania wielu organów administracji i przeprowadzenia szerokich konsultacji społecznych. Obecnie w Ministerstwie Zdrowia jest dokonywana analiza zgłaszanych problemów związanych ze stosowaniem powyższych przepisów.

Minister Zdrowia polecił Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu przygotowanie projektu ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych i prowadzenie związanych z tym prac legislacyjnych. Wniesione uwagi i zaproponowane rozwiązania kwestii budzących dotychczasowe wątpliwości interpretacyjne zostaną zgłoszone w toku prac nad projektami przedmiotowych aktów normatywnych.

24. RPO-563259-V/07 z dnia 30 grudnia 2012 r. - w sprawie dostępu ubezpieczonych do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Minister Zdrowia (06.02.2013 r.) poinformował, że przygotowany projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 38 ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia oraz wyrobów medycznych. Projektowany akt zastępuje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze. Przepisy ww. rozporządzenia zachowują moc do dnia wejścia w życie nowego aktu wykonawczego, nie dłużej jednak niż przez okres 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy refundacyjnej, czyli do dnia 1 stycznia 2014 r.

Zapisy zawarte w projekcie rozporządzenia mają na celu zwiększenie i uproszczenie dostępu dla osób ubezpieczonych do zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środkami pomocniczymi. W projekcie rozporządzenia wprowadzono zmiany mające na celu wyeliminowanie niejasności niektórych obecnie obowiązujących zapisów. Proponowane zmiany legislacyjne spowodują zwiększenie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej dla świadczeniobiorców, poprzez rozszerzenie kręgu osób uprawnionych do refundacji wyrobów medycznych - w granicach utrzymania poziomu jakości świadczeń i zachowania bezpieczeństwa dla ich realizacji. Jednocześnie mają one na celu poszerzenie grona lekarzy uprawnionych do wystawiania zleceń. Projekt rozporządzenia będzie kierowany m.in. do szerokiej konsultacji społecznej w celu zgłaszania uwag.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ II

RPO-675588-II/11

Do Rzecznika zwrócił się Pan Adam Ł., który zalił się na sposób wydawania osadzonym posiłków w Zakładzie Karnym w W. Wskazywał, że osadzeni otrzymują posiłki przez okienko podawcze w drzwiach celi mieszkalnej, co nosi cechy niehumanitarnego traktowania.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w P., który na prośbę Rzecznika zbadał skargę osadzonego, powiadomił Rzecznika, iż istotnie w Zakładzie Karnym w W. była stosowana zasada wydawania osadzonym posiłków przez okienka podawcze. Miało to usprawnić proces wydawania posiłków i przeciwdziałać ich przestudzeniu. Obecnie zrezygnowano z wydawania posiłków w ten sposób, zarówno w Zakładzie Karnym w W., jak i pozostałych jednostkach penitencjarnych tego okręgu.

RPO-695007-II/11

Rzecznik, prowadząc postępowania wyjaśniające w sprawach dotyczących zdarzeń nadzwyczajnych w jednostkach penitencjarnych, zwrócił uwagę na przypadki umieszczania w jednej celi mieszkalnej skazanych skierowanych do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego z osobami odbywającymi karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego. Takie rozmieszczenie skazanych wewnątrz zakładu karnego - zdaniem Rzecznika - jest działaniem nieprawidłowym.

Zgodnie z art. 100 § 1 k.k.w. skazany odbywa karę we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie w zakładzie karnym. Wyłącznie „z ważnych powodów skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu otwartego może przebywać w zakładzie typu półotwartego lub zamkniętego, a skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie typu półotwartego – w zakładzie typu zamkniętego”, o czym stanowi § 58 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Przepis ten dotyczy kierowania skazanych do zakładów karnych odpowiedniego typu, a nie rozmieszczenia skazanych wewnątrz zakładu karnego. Rozmieszczenie skazanych wewnątrz zakładu pozostaje w istotnym stopniu zdeterminowane treścią decyzji klasyfikacyjnej, o czym stanowi art. 110 § 4 k.k.w. – „przy rozmieszczeniu

skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności decyzję klasyfikacyjną (...).” Dokonując klasyfikacji skazanych najistotniejsze są przesłanki zawarte w art. 82 § 1 k.k.w. i one winny być decydujące również przy podejmowaniu decyzji o rozmieszczeniu.

Niektórzy Dyrektorzy Okręgowi Służby Więziennej, w pismach kierowanych do Rzecznika, wyrażali stanowisko, iż w przypadku skazanych zakwalifikowanych do odbywania kary w różnych typach zakładów karnych przebywających w tej samej jednostce z uzasadnionych przyczyn, umieszczenie ich w jednej celi nie stoi w sprzeczności z obowiązującymi przepisami.

Rzecznik skierował w tej sprawie wystąpienie do Centralnego Zarządu Służby Więziennej. W odpowiedzi Dyrektor Generalny Służby Więziennej podzielił stanowisko Rzecznika i wskazał, że przypadki, osadzania w jednej celi mieszkalnej skazanych skierowanych do odbywania kary pozbawienia wolności w różnych typach zakładu karnego, należy uznać za nieprawidłowe. Ponadto, zapewnił, że prawidłowe rozmieszczenie skazanych będzie objęte wzmożonym nadzorem, zarówno w trakcie planowanych i doraźnych kontroli oraz stale monitorowane przez właściwe komórki merytoryczne.

RPO-707799-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Zdzisław K., który zalił się na warunki transportowania go z Aresztu Śledczego w K. do Zakładu Karnego w T. Ustalenia poczynione w toku podjętego postępowania wyjaśniającego wykazały, że w dniu wyjazdu z Aresztu Śledczego w K. osadzony otrzymał wyżywienie na cały dzień w postaci suchego prowiantu (śniadanie, obiad, kolacja).

Zgodnie z art. 109 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany otrzymuje co najmniej jeden gorący posiłek w ciągu dnia. Zebrane w sprawie informacje wykazały, że w dniu transportowania osadzonemu nie zapewniono takiego posiłku, otrzymał jedynie suchy prowiant. Tym samym doszło do naruszenia przysługującego osadzonemu prawa, określonego w art. 109 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. o podjęcie stosownych czynności w celu zapobieżenia wystąpieniu w przyszłości podobnych nieprawidłowości w podległych mu jednostkach.

RPO-712673-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Damian B., przebywający w Zakładzie Karnym w W., podniósł zarzut nieprawidłowej decyzji Klasyfikacyjnej Komisji Penitencjarnej i zwrócił się o „przywrócenie” mu podgrupy klasyfikacyjnej R-2. Zgodnie z ustawą zadaniem Rzecznika jest badanie, czy nie nastąpiło naruszenie określonego prawa przysługującego obywatelom.

Obowiązujące przepisy nie dają skazanemu prawa do odbywania kary w zakładzie karnym określonego typu, co uniemożliwia Rzecznikowi podjęcie interwencji w tym zakresie. Wnioskodawca został zatem poinformowany, że organami

właściwymi są sąd penitencjarny oraz Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej albo Dyrektor Generalny Służby Więziennej, o czym jednoznacznie stanowi art. 76 k.k.w.:

§ 2. Jeżeli decyzja komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji jest sprzeczna z prawem, o jej zmianie lub uchyleniu orzeka sąd penitencjarny; art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 decyzję komisji penitencjarnej może także uchylić Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej albo Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

Mając powyższe na uwadze, sprawa decyzji komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji, została przekazana według właściwości do Sądu Penitencjarnego w W. Zarzut znalazł potwierdzenie w ustaleniach Sądu. Sąd Penitencjarny ocenił bowiem, że zmiana sytuacji prawnej skazanego i zmiana końca kary nie może mieć istotnego wpływu na klasyfikację skazanego i przywrócił mu podgrupę klasyfikacyjną R-2.

Dlatego też skargę uznano za zasadną.

RPO-663513-II/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Mariusz P., przebywający w Zakładzie Karnym w W., podnosząc szereg zarzutów dotyczących m.in. warunków bytowych panujących w jednostce, kwestii złego usytuowania miejsc do palenia tytoniu.

W sprawie tej korespondencję Rzecznik prowadził z właściwym Dyrektorem Okręgowym Służby Więziennej. Analiza przesłanych informacji spowodowała uznanie skargi osadzonego w pewnych fragmentach za zasadną.

Z uzyskanych wyjaśnień wynika, iż palenie wyrobów tytoniowych odbywa się co do zasady na wolnym powietrzu, a w czasie zamknięcia pawilonów palenie odbywa się na korytarzu w miejscu zapewniającym wentylację i dopływ świeżego powietrza. Takie rozwiązanie nie odpowiada jednak wymogom rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób. Miejsca wyznaczone do używania wyrobów tytoniowych, o których mowa w § 2 ust. 2, § 3 ust. 2, § 4 ust. 2, § 6 ust. 3 oraz § 7 ust. 1 rozporządzenia:

1) powinny być wyznaczone w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego;

2) nie powinny znajdować się w pobliżu pomieszczeń przeznaczonych do pracy, nauki i służby;

3) powinny być oznaczone w widoczny sposób.

Tymczasem wyznaczenie miejsca do palenia na końcu korytarza (w porach dnia gdy nie można palić na zewnątrz budynków penitencjarnych), nie odpowiada postanowieniom rozporządzenia. Rzecznik zajmuje stanowisko, iż jednostka powinna wyznaczyć tzw. palarnię – odrębne pomieszczenie przeznaczone na używanie wyrobów tytoniowych, uniemożliwiające oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby

niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego. Mając świadomość, że aktualnie zastosowano najbardziej optymalne rozwiązanie w tym względzie, niemniej jednak nie odpowiada ono przepisom wskazanego rozporządzenia.

Poza tym, Rzecznik stoi na stanowisku, że pomieszczenie do udzielenia nagrody o której mowa w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w. powinno być wyodrębnione w każdej jednostce penitencjarnej. Ustawodawca przewiduje bowiem nagrodę w postaci zezwolenie na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej (art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w.). Fakt, iż preferuje się udzielanie nagród skutkujących opuszczeniem jednostki penitencjarnej należy oczywiście ocenić pozytywnie, niemniej jednak skoro ustawodawca przewidział możliwość przyznania nagrody o której mowa w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w., pomieszczenie takie powinno być wydzielone w każdej jednostce penitencjarnej.

Przedstawione ustalenia dotyczące o warunków bytowych panujących w Zakładzie Karnym w W., spowodowały, że Rzecznik uznał skargę osadzonego w tym przedmiocie za zasadną. Trudno bowiem uznać, że stale powracającą pleśń, zagrzybienie oraz powtarzające się występowanie insektów, stwarzają osobom pozbawionym wolności warunki odpowiadające art. 4 k.k.w.

Powyższe uwagi zostały przedstawione Dyrektorowi Okręgowemu, z prośbą o odniesienie się do nich oraz podjęcie niezbędnych kroków naprawczych.

RPO-705327-II/12

Do Rzecznika skierowali skargę wychowankowie Zakładu Poprawczego w B. Wnioskodawcy podnosili m.in., że w Zakładzie obowiązuje zakaz otrzymywania przez wychowanków paczek z żywnością i artykułami osobistego użytku oraz wskazywali na niewystarczającą ilość środków do utrzymania higieny osobistej (szamponu) otrzymywanych w Zakładzie.

Wyniki postępowania wyjaśniającego pozwoliły na uznanie skargi w powyższym zakresie za uzasadnioną.

Ustalono, że w Zakładzie Poprawczym w B., w okresie objętym skargą, obowiązywał zakaz otrzymywania przez nieletnich paczek z żywnością i przedmiotami osobistego użytku, wbrew obowiązującym przepisom. Zgodnie bowiem z § 64 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, wychowanek może otrzymywać paczki z żywnością, książkami, ubraniem, obuwem i innymi przedmiotami osobistego użytku, z zastrzeżeniem § 61 pkt 9. Dyrektor Zakładu z dniem 2 lipca 2012 r. wprowadził możliwość otrzymywania przez wychowanków paczek z żywnością, a od dnia 24 października 2012 r. nieletni mogą otrzymywać paczki z książkami, ubraniem i innymi przedmiotami osobistego użytku.

Z wyjaśnień Dyrektora Zakładu wynika, że wychowankowie grupy wstępnej otrzymują 1 szampon o pojemności 1 litra na miesiąc do wspólnego używania. W ocenie Rzecznika jest to niewłaściwa praktyka. Zgodnie z § 57 ust. 1 przywołanego rozporządzenia wychowankowi zapewnia się środki czystości. Oznacza to, że każdy

wychowanek winien otrzymywać niezbędne środki do utrzymania higieny osobistej; szampon powinien być przydzielany oddzielnie dla każdego z nich.

Dyrektor Zakładu w piśmie do Rzecznika zadeklarował, iż ilość wydawanego wychowankom szamponu zostanie ponownie przeanalizowana i będzie rozważana możliwość zwiększenia przydziału.

RPO-645854-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Krzysztof K., odbywający karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w O. L. Żalił się on na obowiązujący w tej jednostce penitencjarnej zakaz wynoszenia przez skazanych napojów na place spacerowe, wskazując, że jest to dolegliwe zwłaszcza w okresie letnim.

Rzecznik uznał, że obowiązywanie takiego zakazu może być szczególnie uciążliwe dla osadzonych, gdy spacerują w pełnym słońcu, na małych, zamkniętych polach spacerowych, czy też wtedy, gdy spacerują mają charakter zajęć sportowych, trwających niejednokrotnie dłużej niż godzinę. W takich przypadkach niezapewnienie osadzonym możliwości zaspokojenia pragnienia może, w ocenie Rzecznika, stanowić naruszenie wyrażonych w art. 4 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego zasad wykonywania kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej osadzonego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Zakładu Karnego w O. L. o rozważenie możliwości i sposobów zapewnienia skazanym spożywania napojów podczas spacerów.

Dyrektor Zakładu Karnego przychylił się do stanowiska Rzecznika i powiadomił, że w porządku wewnętrznym jednostki zostały wprowadzone stosowne zmiany, zgodnie z którymi w okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia osadzeni mogą posiadać podczas spaceru jedną butelkę plastikową o pojemności do 1,5 litra, z płynem do picia.

RPO-710630-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Adrian P., który żalił się, że w Zakładzie Karnym w Sz. osadzeni niepalący nie mają zapewnionej właściwej ochrony przed oddziaływaniem dymu tytoniowego.

Zgodnie z § 8 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób, w zakładach karnych i aresztach śledczych, miejsca do używania wyrobów tytoniowych powinny być wyznaczone w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego. Ustalenia poczynione w toku postępowania wyjaśniającego wykazały, że w Zakładzie Karnym w Sz. w oddziale, w którym przebywali osadzeni zakwalifikowani do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego, jako miejsce do palenia tytoniu wyznaczono przedsionek korytarza oddziału mieszkalnego, z którego prowadziło wyjście na pole spacerowe. W tej sytuacji wszystkie osoby, w tym również niepalące, wychodząc na spacer i wracając

po spacerze do oddziału, zmuszone były przechodzić przez palarnię. Takie usytuowanie palarni, w opinii Rzecznika, nie gwarantowało osobom niepalącym ochrony przed oddziaływaniem dymu tytoniowego.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Sz., któremu Rzecznik przedstawił swoje zastrzeżenia, podzielił pogląd Rzecznika. Poinformował jednocześnie, że decyzją Dyrektora Zakładu Karnego w Sz. z dnia 5 grudnia 2012 r. zmieniono zasady używania wyrobów tytoniowych na terenie oddziału penitencjarnego, w którym przebywają osoby zakwalifikowane do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego. Palenie tytoniu w tym oddziale jest obecnie dozwolone wyłącznie w wyznaczonych celach dla palących, w wyznaczonych punktach w miejscach pracy i w szkole oraz wyznaczonym miejscu w czasie trwania spaceru. W oddziale tym podczas otwarcia cel, zabrania się palenia tytoniu w pawilonach mieszkalnych. Jako miejsce do palenia tytoniu wyznaczono miejsce usytuowane na placu spacerowym. Miejsce to zostało oznaczone w widoczny sposób, nie znajduje się w pobliżu pomieszczeń przeznaczonych do pracy, nauki i służby. Biorąc pod uwagę powierzchnię placu spacerowego (ok. 120 m) należy uznać, że miejsce do używania wyrobów tytoniowych zostało wyznaczone tak, aby uniemożliwić oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego.

RPO-602431-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Rafał M., odbywający karę pozbawienia wolności. Żalił się, że administracja Aresztu Śledczego w R. żąda podawania przez skazanych korzystających z samoinkasujących aparatów telefonicznych numerów telefonów osób, z którymi skazany chce przeprowadzić rozmowę.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono, że istotnie w Areszcie Śledczym w R. prowadzony był rejestr rozmów telefonicznych, w którym odnotowywano numery telefonów osób, z którymi skazani prowadzili rozmowy. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, że rejestr ten funkcjonował w Areszcie jako forma dokumentacji pomocniczej (nie była to dokumentacja, której prowadzenie określone było przepisami prawa) przy realizacji czynności profilaktycznych. Prowadzenie takiej dokumentacji podyktowane było również faktem, że do administracji jednostki wielokrotnie wpływały i wpływają pisma z organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości z zapytaniami, czy konkretny skazany korzystał z telefonu, w jakich godzinach i z jakimi numerami telefonicznymi się łączył.

Zgodnie z art. 105b § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany ma prawo korzystać, na własny koszt z samoinkasującego aparatu telefonicznego. W myśl natomiast art. 90 pkt 9 i art. 91 pkt 11 k.k.w. rozmowy telefoniczne skazanych w zakładzie karnym typu zamkniętego podlegają, a w zakładzie karnym typu półotwartego mogą podlegać, kontroli administracji zakładu karnego. Przez pojęcie kontroli rozmowy telefonicznej rozumie się zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość przerwania jej lub utrwalenia (art. 242 § 10 k.k.w.). Przepisy nie przewidują wprowadzenia dodatkowych obostrzeń, polegających na rejestrowaniu

przez administrację jednostki penitencjarnej numerów telefonów osób, z którymi skazani zamierzają uzyskać połączenie.

Wskazana praktyka była już wielokrotnie kwestionowana przez Rzecznika, jako niemająca oparcia w obowiązujących przepisach. Jak wynika z poczynionych ustaleń, kwestionowany sposób działania administracji Aresztu Śledczego w R. został już zmieniony, w chwili obecnej w jednostce nie prowadzi się ewidencji numerów telefonów osób, z którymi skazani nawiązują połączenie telefoniczne.

RPO-715682-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Piotr T., który skarżył się, że w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w W., w dniu kiedy był transportowany do innej jednostki penitencjarnej (celem przeprowadzenia tam badań), nie otrzymał ciepłego posiłku oraz prowiantu zgodnego z dietą, jaką miał przepisaną przez lekarza.

W sprawie tej Rzecznik zwrócił się do właściwego Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, z prośbą o zbadanie sprawy i przesłanie wyjaśnień. Po zapoznaniu się z nimi skargę wnioskodawcy została uznana za zasadną – w przedmiocie nie wydania osadzonemu prowiantu przewidzianego dla diety lekkostrawnej, jaką otrzymywał na stałe w jednostce penitencjarnej, zgodnie z zaleceniami lekarza. W kwestii zarzutu nie otrzymania ciepłego posiłku Rzecznik nie stwierdził nieprawidłowości.

RPO/556954-II//07

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą Pan Krzysztof Ś., przebywający w Zakładzie Karnym w N. W swoim wniosku twierdził on, że jest przez administrację Zakładu Karnego pozbawiony możliwości uczestniczenia w odprawianych na terenie zakładu karnego mszach świętych oraz w grupowych spotkaniach religijnych.

O zbadanie sprawy Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Sz. W odpowiedzi Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej poinformował Rzecznika o poczynionych ustaleniach. W wyniku podjętych czynności ustalono, że prawo Pana Krzysztofa Ś. do korzystania z posług religijnych nie jest w pełni realizowane. Umożliwiono mu jedynie udział w posługach religijnych w formie indywidualnej, co argumentowano jego negatywnym zachowaniem. Dyrektor Okręgowy uznał jednak, że w przypadku Pana Krzysztofa Ś. zastosowano nazbyt ostrożną profilaktykę zachowań agresywnych, opartą na domysłach i prezentowanej przez niego postawie w przeszłości. Ostatnia ocena okresowa z dnia 19 czerwca 2012 r. wskazywała na poprawne zachowanie Pana Krzysztofa Ś. Dlatego zgodnie z sugestią Rzecznika wyrażono Panu Krzysztofowi Ś. zgodę na uczestnictwo w grupowych posługach i spotkaniach religijnych. W związku z powyższym skargę Pana Krzysztofa Ś. uznano za zasadną.

RPO-700213-II/12

Do Rzecznika zwróciła się Pani Agnieszka P., żaląc się na nieprawidłowości jakie zaistniały w toku postępowania przeprowadzonego przez Prokuraturę Rejonową

w P. i sposób zakończenia przedmiotowego postępowania w sprawie zaistniałego w okresie od września 2010 r. do sierpnia 2011 r. w P. uporczywego naruszania praw pracowniczych przez firmę T., tj. o czyn z art. 218 § 1 k.k. Prokurator Rejonowy w P. umorzył powyższe postępowanie z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa. Po dokonaniu analizy zgromadzonego materiału dowodowego Rzecznik stwierdził, że postępowanie zostało przeprowadzone w sposób powierzchowny, a końcowa decyzja merytoryczna wydaje się być przedwczesna. W wystąpieniu skierowanym do Prokuratora Okręgowego w W. przedstawione zostały sugestie dotyczące wykonania dodatkowych czynności procesowych i konieczności uzupełnienia tego postępowania.

Prokurator Okręgowy w W. poinformował Rzecznika, że Prokuratorowi Rejonowemu zasugerowano potrzebę uzupełnienia tego postępowania w trybie art. 327 § 3 k.p.k.

RPO-709524-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Arkadiusz D., który żalił się, że w opinii, sporządzonej przez administrację Zakładu Karnego w G. na żądanie sądu, zawarto nieprawdziwą informację, iż zostało wobec niego odwołane udzielone wcześniej warunkowe przedterminowe zwolnienie. Skutkiem tego było podjęcie przez Sąd Okręgowy w L. niekorzystnego dla skazanego rozstrzygnięcia w przedmiocie udzielenia warunkowego zwolnienia. Ustalenia przedstawione przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., który na prośbę Rzecznika zbadał sprawę, wykazały, że w kwestionowanej opinii administracja Zakładu Karnego w G. określiła termin nabycia przez skazanego uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia w oparciu o przepis art. 81 Kodeksu karnego. Stanowi on, że w razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed upływem roku od osadzenia skazanego w zakładzie karnym. Jak ustalono, warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary orzeczonej wyrokiem łącznym zostało udzielone skazanemu w dniu 6 września 2007 r. Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy w J. G. odwołał warunkowe przedterminowe zwolnienie, jednak następnie postanowieniem z dnia 22 marca 2010 r. uchylił to postanowienie i umorzył postępowanie wykonawcze w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Kierując do wykonania wyrok łączny, Sąd Okręgowy w J. G. nie dołączył postanowienia z dnia 22 marca 2010 r. Sporządzając opinię dla Sądu w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia administracja Zakładu Karnego w G. nie dysponowała informacją o uchyleniu postanowienia w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia. W dokumentacji nie było jednak również postanowienia o odwołaniu warunkowego zwolnienia. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. uznał, że w tej sytuacji administracja Zakładu Karnego powinna była skierować zapytanie do Sądu Okręgowego w J. G., czy przy obliczaniu terminu do warunkowego zwolnienia należy stosować przepisy art. 78 czy art. 81 k.k., czego nie uczyniła. Sąd Okręgowy w L. wydając postanowienie w przedmiocie warunkowego zwolnienia

oparł się na nieprawdziwej informacji i umorzył postępowanie, uznając, że rozstrzygnięcie w tej sprawie jest przedwczesne, ponieważ skazany nie nabył jeszcze uprawnień do warunkowego zwolnienia.

Mając na uwadze całokształt ustaleń skargę skazanego uznano za zasadną. W dniu 9 sierpnia 2012 r. do administracji Zakładu Karnego w W. wpłynęła informacja o tym, że udzielone Panu Arkadiuszowi D. warunkowe zwolnienie nie zostało odwołane. Od tej chwili jasnym jest, że przy obliczaniu terminu nabycia przez skazanego uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia nie ma zastosowania przepis art. 81 k.k., lecz zasady określone w art. 78 k.k.

RPO-716460-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Zbigniew R., przebywający w Areszcie Śledczym w Dz. Podniósł on m. in. zarzuty umieszczenia w celi z recydywistami, a przy tym osobami palącymi papierosy, mimo iż był osobą pierwszy raz karaną i powiadomił administrację jednostki, że jest niepalący.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osoby pierwszy raz karane umieszcza się oddzielnie od osób wielokrotnie karanych, a dla osadzonych używających wyrobów tytoniowych wyznacza się odrębne cele.

Przeprowadzone czynności wykazały, że istotnie podczas pobytu w Areszcie Śledczym w Dz. Pan Zbigniew R. przez kilka dni był umieszczony w celi niezgodnie z posiadaną podgrupą klasyfikacyjną oraz z osobami palącymi, mimo iż sam zadeklarował się jako niepalący. Stan ten był spowodowany brakiem możliwości osadzenia Skarżącego w sposób uwzględniający wszystkie obowiązujące kryteria, z uwagi na bardzo małą populację tymczasowo aresztowanych. Ze względów bezpieczeństwa nie było również możliwe osadzenie skarżącego pojedynczo w celi. Administracja jednostki podjęła kroki w celu rozwiązania tej sytuacji poprzez wytransportowanie osadzonego do innej jednostki, jednakże nie uzyskała na to zgody organu, do dyspozycji którego Skarżący pozostawał.

Nieprawidłowe umieszczenie Pana Zbigniewa R. w celi nie było zawinione przez administrację Zakładu Karnego, lecz spowodowane trudnościami obiektywnymi, niemniej jednak skutkiem tego było naruszenie przysługujących osadzonemu praw. W związku z powyższym skarga została uznana za zasadną.

RPO-714971-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Przemysław B., który żalił się, że w Areszcie Śledczym w Ł. w celi mieszkalnej, w której został osadzony, kącik sanitarny nie jest w pełni zabudowany. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało, że w wieloosobowej celi mieszkalnej, w której zakwaterowany był osadzony, kącik sanitarny oddzielony był od reszty celi stałą zabudową wykonaną z metalowego kątownika i płyty HDF o wysokości 2 m i z zamontowanymi drzwiczkami do wysokości max. 1,5 m. W kąciku sanitarnym było zamontowane odrębne oświetlenie.

Zgodnie z § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary

pozbawienia wolności „niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie”. Obowiązek zapewnienia właściwych standardów w tym zakresie można także wywieść z zawartych w art. 4 § 1 k.k.w. zasad wykonywania kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego, oraz zakazu poniżającego traktowania. Rzecznik stoi na stanowisku, że urządzenia sanitarne w celach wieloosobowych powinny być wydzielone w sposób zapewniający intymność przy wykonywaniu czynności higienicznych i załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Tym samym tylko pełna i trwała zabudowa kąpielnicy sanitarnego, tj. od podłogi do sufitu, z zapewnieniem niezbędnej wentylacji grawitacyjnej oraz oświetlenia, oddzielnych dla węzła sanitarnego i celi mieszkalnej, daje gwarancję niekrępującego użytkowania urządzeń sanitarnych i jest zgodna z ideą humanitarnego wykonywania kary. Mając powyższe na względzie skargę osadzonego uznano za zasadną.

RPO-702196-II-/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Dariusz K., przebywający w Zakładzie Karnym w W., podniósł m.in. zarzut dotyczący obowiązku sporządzenia przez skazanego potwierdzenia odbioru korespondencji urzędowej. Znalazł on potwierdzenie w wyjaśnieniach administracji więziennej. Analogiczne sprawy były już przedmiotem zainteresowania Rzecznika.

Odpowiednie regulacje w tej mierze zawarte są w art. 105 § 7 k.k.w. oraz § 20 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493) i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 152, poz. 1494). W myśl pierwszego z przywołanych przepisów skazany otrzymuje pisemne potwierdzenie odbioru w zakładzie karnym wysyłanej przez niego korespondencji urzędowej. Regulaminy te zawierają w tej mierze tożsame w treści przepisy odpowiednio dostosowane do miejsca osadzenia i statusu wysyłającego korespondencję. Wskazane wyżej przepisy brzmią przyjmujący w zakładzie karnym/areszcie śledczym korespondencję urzędową wysyłaną przez skazanego/tymczasowo aresztowanego wydaje nadawcy pisemne potwierdzenie jej odbioru oraz odnotowuje na kopercie datę odbioru.

Należy zauważyć, iż k.k.w. nie wskazuje kto ma wypełnić druk potwierdzenia odbioru korespondencji. Tej kwestii nie wyjaśniają również wprost zapisy regulaminów jednak to na przyjmującym korespondencję (funkcjonariuszu) ciąży obowiązek wydania nadawcy pisemnego potwierdzenia jej odbioru, który nie jest w przepisach warunkowany tym, że osadzony dostarczy wypełniony druk potwierdzenia odbioru. Przyjmując zasadę racjonalności ustawodawcy, należy wskazać, iż obowiązek wydawania (a tym samym wypełniania potwierdzeń) ciąży na przyjmującym korespondencję, bowiem w sytuacji przesyłania korespondencji poleconej osadzony wypełnia potwierdzenie nadania korespondencji. Oczywiście w przypadku korespondencji poleconej potwierdzenia nadania korespondencji dokonuje

urząd pocztowy. Trzeba zauważyć, że gdyby przepis był sformułowany w ten sposób, że funkcjonariusz „potwierdza” odbiór korespondencji to można by przyjąć interpretację Służby Więziennej, ale ponieważ funkcjonariusz ma obowiązek „wydać” potwierdzenie odbioru korespondencji nie może tego uzależniać od przedłożenia mu wypełnionego potwierdzenia odbioru korespondencji.

W ocenie Rzecznika - w świetle obecnie obowiązujących przepisów - dopuszczalna jest jedynie sytuacja gdy osadzony dobrowolnie wypełnia druk potwierdzenia odbioru korespondencji i zgłasza się do funkcjonariusza, który po sprawdzeniu danych wydaje potwierdzenie przyjęcia korespondencji urzędowej. Należy przyjąć jednak, iż w sytuacji gdy osadzony nie ma wypełnionego druku odbioru korespondencji, a jednak chce dokonać wysyłki, przyjmujący korespondencję ma obowiązek wydać nadawcy potwierdzenie jej odbioru.

Dlatego też skargę – w sygnalizowanej powyżej części – uznano za zasadną i zwrócono się do Dyrektora Zakładu Karnego o zmianę stosowanej praktyki.

RPO-596169-II/08

Do Rzecznika zwrócił Pan Mirosław T. przebywający w Zakładzie Karnym w R. Podniósł on szereg zarzutów związanych z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Między innymi zwrócił uwagę na niezabudowane kąciki sanitarne. W oparciu o wyjaśnienia otrzymane od właściwego Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, skargę osadzonego uznano w tym ostatnim kontekście za zasadną.

Z uzyskanych wyjaśnień wynika, że kąciki sanitarne w celach mieszkalnych nie są w pełni zabudowane. Tymczasem Rzecznik zajmuje stanowisko, że urządzenia sanitarne w celach wieloosobowych powinny być wydzielone w sposób zapewniający intymność przy wykonywaniu czynności higienicznych i załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Rzecznik stoi na stanowisku, iż tylko pełna zabudowa kącika sanitarnego, tj. od podłogi do sufitu, z zapewnieniem wentylacji grawitacyjnej, daje gwarancję niekrępującego użytkowania urządzeń sanitarnych i jest zgodna z ideą humanitarnego wykonywania kary. Poza tym, kącik sanitarny powinien być wyposażony w drzwi, nie zaś kotarę.

RPO-710162-II/12

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Sylwestra L. Wnioskodawca podnosił, że w Areszcie Śledczym w S. przeprowadzono wobec niego badania na obecność środków odurzających lub substancji psychotropowych. Zakwestionował wynik badania przeprowadzonego metodą nieinwazyjną i zawniósł o przeprowadzenie badań laboratoryjnych, w myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji. Personel więzienny nie wyraził na powyższe zgody. Wynik badań nieinwazyjnych uznano za ostateczny, co przesądziło o dalszym postępowaniu w sprawie - wymierzono osadzonemu karę dyscyplinarną, wycofano z

zatrudnienia odpłatnego, a komisja penitencjarna podjęła decyzję o zmianie dotychczasowej grupy klasyfikacyjnej (P-2) i skierowaniu do zakładu karnego typu zamkniętego.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K., który badał sprawę na wniosek Rzecznika, nie dopatrywał się nieprawidłowości w postępowaniu administracji Aresztu. Stwierdził, że z przepisów nie wynika obowiązek przeprowadzania badań laboratoryjnych w każdym przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki badań nieinwazyjnych. Z taką interpretacją w obowiązujących w tym zakresie przepisów zgodził się Sąd Okręgowy w K., który rozpoznawał tożsamą skargę wnioskodawcy, złożoną w trybie art. 7 Kodeksu karnego wykonawczego.

W ocenie Rzecznika przedstawiona wyżej interpretacja omawianych przepisów jest niewłaściwa i narusza prawa przysługujące osobie pozbawionej wolności.

Zgodnie z art. 116b § 1 i 2 k.k.w. badania w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej przeprowadza się przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego. Weryfikacja tych badań może odbywać się za pomocą badań laboratoryjnych.

Przepis ten stanowi, iż zasadą jest, że badania, o których mowa, przeprowadza się metodą nieinwazyjną, zaś ich weryfikacja może być wykonana także za pomocą badań laboratoryjnych. Zatem w przypadku, gdy administracja więzienna uzna, iż konieczna jest weryfikacja badań, to podejmuje decyzję o rodzaju badań weryfikacyjnych (nieinwazyjne lub laboratoryjne), natomiast, gdy skazany kwestionuje wyniki badań nieinwazyjnych to poddaje się go badaniom laboratoryjnym, o czym stanowi § 4 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji. Prawodawca użył sformułowania „poddaje się go”, co oznacza, iż istnieje taki obowiązek. Badany zaś ma prawo do weryfikacji wyników badań nieinwazyjnych za pomocą badań laboratoryjnych. Przytoczone przepisy służą zagwarantowaniu wiarygodności wyników badań oraz stanowią o podmiotowym traktowaniu badanego.

Powyższe stanowisko Rzecznika podzielił Dyrektor Departamentu Wykonywania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, który w piśmie skierowanym do Rzecznika w dniu 16 stycznia 2013 r. poinformował, iż zwrócono się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej o podjęcie działań zmierzających do stosowania przez podległe jemu organy w/w aktów prawnych, zgodnie z ich brzmieniem, w zakresie obligatoryjnego stosowania badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wyniki badań, o których mowa w § 1 i 2 cytowanego rozporządzenia.

RPO-714322-II/12

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Dariusza P., dotyczącej niepowiadomienia obrońcy wyznaczonego z urzędu o terminie posiedzenia Sądu Okręgowego w R. Wydział Penitencjarny w przedmiocie

skargi na decyzję Dyrektora Zakładu Karnego w. W. o wymierzeniu kary dyscyplinarnej. Wyniki przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego dały podstawę do uznania skargi za uzasadnioną.

Ustalono, iż na posiedzeniu w sprawie, o której mowa wyżej, wnioskodawca występował bez obrońcy. Obrońca wyznaczony z urzędu na podstawie przepisu art. 8 § 2 k.k.w. przez Sąd Okręgowy w W. nie został powiadomiony o terminie i celu posiedzenia. Sąd Okręgowy w R. nie podjął decyzji w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu.

Powyższe ustalenia wskazują, że zostało naruszone prawo do obrony formalnej, wyrazem którego to prawa jest art. 8 § 1 k.k.w. Prawo to należy do fundamentalnych gwarancji procesowych skazanego.

Kwestie dotyczące uchybień Sądu Okręgowego w R. Wydział Penitencjarny były już przedmiotem zainteresowania Rzecznika. Na skutek podjętych przez Rzecznika działań, prezes Sądu Apelacyjnego w L. zalecił przeprowadzenie analizy postępowań skargowych, dotyczących procedowania w sprawach wpływających do Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w R. oraz wzmożoną kontrolę w przedmiotowym obszarze.

RPO-649923-II/10

Do Rzecznika skierował skargę Pan Adam A. dotyczącą niewłaściwego sposobu rozpatrzenia przez Dyrektora Aresztu Śledczego w S. prośby jego żony w przedmiocie wyrażenia zgody na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. Dyrektor Aresztu uznał, iż żona skazanego nie jest osobą uprawnioną do występowania z wnioskami w jego imieniu i pozostawił prośbę bez rozpoznania.

W myśl art. 141 Kodeksu karnego wykonawczego w wypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego, nagrody m.in. zezwolenie na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej, mogą być stosowane jako ulgi, które przyznaje dyrektor zakładu karnego lub osoba przez niego upoważniona na prośbę skazanego lub osoby najbliższej albo na wniosek przełożonego skazanego.

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, że wnosząca prośbę nie składała jej w imieniu skazanego lecz w swoim własnym.

Mając na uwadze dokonane ustalenia - w ocenie Rzecznika - treść udzielonej wnioskodawczyni odpowiedzi jest niezgodna z przywołanym przepisem. Zatem pozostawienie prośby bez rozpoznania było nieprawidłowe. Tożsame stanowisko zajął Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Z uwagi na zmianę miejsca pobytu skazanego skierowanie prośby o udzielenie w/w ulgi do ponownego rozpoznania jest bezprzedmiotowe. Rzecznik zwrócił się z wnioskiem do Dyrektora Aresztu Śledczego o podjęcie stosownych działań zmierzających do uniknięcia podobnych sytuacji w przyszłości.

RPO-686555-II/11

Do Rzecznika skierowało skargę dwóch skazanych, przebywających w Zakładzie Karnym w I. Wnioskodawcy skarżyli się m.in. na niezapewnienie im ciepłego posiłku w dniu wizyty u lekarza specjalisty.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło podnoszony zarzut. Ustalono, że zostali doprowadzeni przez funkcjonariuszy Służby Więziennej z ambulatorium do oddziału mieszkalnego ok. 30 minut po wydaniu obiadu, zatem posiłek, który otrzymali wnioskodawcy, był zimny. Zgodnie z obowiązującymi przepisami skazany powinien mieć zagwarantowany przynajmniej jeden ciepły posiłek w ciągu dnia – art. 109 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w O., który na wniosek Rzecznika badał przedmiotową sprawę, uznał, iż postępowanie administracji Zakładu Karnego w I. w zakresie niezapewnienia skazanym ciepłego posiłku było nieprawidłowe. Skargę należało więc uznać za uzasadnioną. Dyrektora Zakładu Karnego w I. zobowiązano do wyciągnięcia stosownych wniosków organizacyjnych, wykluczających powtórzenie się podobnych sytuacji w przyszłości.

RPO-716290-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Sebastian G., w której podnosił wiele zarzutów dotyczących warunków odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w G.

Wyniki przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego pozwoliły uznać skargę wnioskodawcy za uzasadnioną, w części dotyczącej niezapewnienia osadzonemu co najmniej jednego ciepłego posiłku w każdą niedzielę w okresie od 16 września do 21 października 2012 r.

Z zebranego w sprawie materiału wynika, że w w/w okresie osadzeni w Zakładzie Karnym w G. w każdą niedzielę wartość dziennej normy żywienia otrzymywali w formie suchego prowiantu i gorącego napoju. Powyższe spowodowane było przebudową kotłowni i modernizacją kuchni w jednostce. Dyrektor Zakładu podjął taką decyzję w oparciu o § 2 ust. 1 pkt 2 i § 5 ust. 4 zarządzenia Nr 48/2010 r. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13 sierpnia 2010 r. w sprawie realizacji uprawnień osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych do żywienia.

W ocenie Rzecznika działania te były niezgodne z art. 109 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, który stanowi, że skazany otrzymuje trzy razy dziennie posiłki, o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem zatrudnienia i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych oraz napój do zaspokajania pragnienia.

Rzecznik już w styczniu 2012 r. skierował wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości wskazując, iż przepisy w/w zarządzenia Dyrektora Generalnego Służby Więziennej stoją w sprzeczności z art. 109 § 1 k.k.w., który pełni funkcje gwarancyjną w zakresie prawa skazanego i tymczasowo aresztowanego do co najmniej jednego posiłku gorącego w ciągu dnia. Nie ulega wątpliwości, że akty niższej rangi

muszą zachować zgodność z przepisami wyższego rzędu, a wszelkie rozważania na ten temat wymagają uwzględnienia ogólnego założenia wyłączności regulacji ustawowej w sferze ograniczenia praw i wolności. Zatem sfera pozostająca w ścisłym związku z ograniczeniem praw osób pozbawionych wolności nie może być regulowana na poziomie aktu wewnętrznego jakim jest zarządzenie.

Rzecznik, rozumiejąc trudności wynikające z przedsięwzięć modernizacyjnych, stoi na stanowisku, że administracja Zakładu Karnego w G. winna podjąć odpowiednie działania organizacyjne, by również podczas trwania remontu kuchni skazani mieli codziennie zapewniony co najmniej jeden ciepły posiłek.

Rzecznik powiadamiając Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. sprawującego bezpośredni nadzór nad działalnością Zakładu Karnego w G., wskazał na potrzebę podjęcia stosownych działań organizacyjnych, wykluczających powtórzenie się podobnych sytuacji w przyszłości.

RPO-716047-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Dariusz K., przebywający w Areszcie Śledczym w W., który żalił się m.in. na nieotrzymanie ciepłego posiłku w dniu, kiedy brał udział w czynnościach procesowych. W przedmiotowej sprawie Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. o zbadanie sprawy w trybie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie wyjaśniające potwierdziło powyższy zarzut. Zaistniała sytuacja, stoi w sprzeczności z prawem osadzonego do jednego gorącego posiłku w ciągu dnia, o którym stanowi treść art. 109 § 1 k.k.w.

Mając powyższe na uwadze, skarga w w/w zakresie została uznana za zasadną.

RPO-709160-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Gustaw B., przebywający w Zakładzie Karnym w Ł., który żalił się m.in. na niezabudowany kącik sanitarny w celi, w której przebywał.

W przedmiotowej sprawie Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o zbadanie sprawy w trybie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie wyjaśniające potwierdziło powyższy zarzut. Mając na uwadze stanowisko Rzecznika wyrażone w wystąpieniu generalnym, skarga została uznana w w/w części za zasadną.

RPO-653118-II/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Robert K., odbywający karę pozbawienia wolności, który żalił się, że w dniu 21 czerwca 2012 r. został pozbawiony posiłków.

Poczynione ustalenia wykazały, że w tym dniu we wczesnych godzinach porannych (godz. 5.50) osadzony był przewożony z Zakładu Karnego w B. do placówki powszechnej służby zdrowia w B. Po powrocie do Zakładu Karnego (o godz. 8.40) nie wydano osadzonemu śniadania, a następnie o godz. 9.55 został on w trybie

pilnym przewieziony do szpitala Zakładu Karnego w W. Przed opuszczeniem jednostki nie wydano osadzonemu wyżywienia w postaci suchego prowiantu i napoju na czas trwania konwoju, nie przekazano również do Zakładu Karnego w W. informacji o tym fakcie. W Zakładzie Karnym w W. osadzony nie otrzymał posiłków z uwagi na brzmienie obowiązującego w tamtym okresie przepisu § 5 ust. 2 zarządzenia Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13 sierpnia 2010 r. w sprawie realizacji uprawnień osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych do wyżywienia, który stanowił, że osadzony konwojowany przyjęty z innego zakładu korzysta w dniu przyjęcia z wyżywienia w postaci suchego prowiantu, wydanego na czas konwoju w jednostce, z której był konwojowany.

W efekcie zaniedbań administracji Zakładu Karnego w B. w dniu 21 czerwca 2012 r. osadzony był pozbawiony całodziennego wyżywienia. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. o podjęcie stosownych działań w celu niedopuszczenia w przyszłości do podobnych nieprawidłowości.

RPO-716325-II/12

Osadzony, przebywający w Zakładzie Karnym w Cz., podniósł m.in. zarzut dotyczący okoliczności wypadku w miejscu zatrudnienia – u kontrahenta pozawięziennego.

Znalazł on potwierdzenie w poczynionych w sprawie ustaleniach w zakresie przestrzegania przepisów i zasad BHP oraz niewłaściwym prowadzeniem szkoleń BHP.

Państwowa Inspekcja Pracy podjęła również czynności zmierzające do uznania umowy o dzieło za stosunek pracy.

RPO-713133-II/12

Do Rzecznika zwrócił się osadzony Pan Piotr A., podnosząc iż mimo zaplanowanego transportu do Aresztu Śledczego w Ł. policjanci realizujący konwój odmówili zabrania go z jednostki penitencjarnej ze względu na zbyt dużą ilość bagaży. Poza tym, w dniu w którym miał być realizowany transport, a do niego nie doszło, został pozbawiony ciepłego posiłku i był zaopatrzony wyłącznie w suchy prowiant.

W kwestii tej Rzecznik zwrócił się o wyjaśnienia do właściwego Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej. Po zapoznaniu się z wyjaśnieniami Dyrektora skargę osadzonego uznaliśmy za częściowo zasadną – w kwestii nie zapewnienia skarżącemu ciepłego posiłku w dniu, w którym transport miał być zrealizowany. Dzień wcześniej, przy kolacji wydano mu prowiant, który miał wystarczyć na planowane dwa dni konwoju. Ponieważ policjanci, przeprowadzający konwój, odmówili zabrania osadzonego ze względu na zbyt dużą ilość bagażu, osadzony pozostał w jednostce penitencjarnej i nie był transportowany.

Przepis art. 109 § 1 k.k.w. powinien być bezwzględnie respektowany. Osadzony mimo zaplanowanego transportu, nie został faktycznie wykwaterowany z

jednostki penitencjarnej i w niej pozostał. Należało więc mu zapewnić jeden posiłek gorący w ciągu dnia, zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 109 § 1 k.k.w.

W kwestii tej zwróciliśmy się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej o rozważenie potrzeby podjęcia działań mających na celu zapobieżenie podobnym nieprawidłowościom w przyszłości.

ZESPÓŁ III

RPO-712093-III/12

Do Rzecznika zwróciła się pracownica zwolniona z pracy z powodu likwidacji stanowiska pracy, z prośbą o interwencję w związku z odmową wypłaty należnej jej odprawy pieniężnej. Z nadesłanego Rzecznikowi pisma wynikało, że pracodawca uznał brak podstaw do wypłaty zwalnianej pracownicy odprawy pieniężnej na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844 ze zm.) z tego względu, że zwolniono wprawdzie 5 spośród ponad 20 zatrudnionych pracowników, ale do rozwiązania stosunku pracy nie doszło na podstawie porozumienia stron, lecz na skutek dokonanych wypowiedzeń i w dodatku w odstępie trzech miesięcy. W ocenie pracodawcy nie zostały zatem spełnione przesłanki z art. 1 cytowanej ustawy.

Na skutek wystąpienia Rzecznika, pracodawca zmienił zdanie i wypłacił pracownicy należną odprawę pieniężną. W wystąpieniu RPO podkreślił, że prawo do odprawy, o której mowa, przysługuje nie tylko pracownikom zwolnionym w ramach zwolnień grupowych, ale także i tym, których stosunki pracy zostały rozwiązane indywidualnie. Jednak w tym przypadku uzależnione to jest od przyczyny rozwiązania umowy o pracę. Jedynie bowiem wtedy, gdy rozwiązanie nastąpiło z przyczyn niedotyczących pracownika, ma on prawo do odprawy. Wynika to z odesłania zawartego w art. 10 ust. 1 ww. ustawy. W myśl tego przepisu art. 5 ust. 3-7 i art. 8 stosuje się odpowiednio w razie konieczności rozwiązania przez pracodawcę zatrudniającego co najmniej 20 pracowników stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, jeżeli przyczyny te stanowią wyłączny powód uzasadniający wypowiedzenie stosunku pracy lub jego rozwiązanie na mocy porozumienia stron, a zwolnienia w okresie nieprzekraczającym 30 dni obejmują mniejszą liczbę pracowników niż określona w art. 1. Jeśli zatem pracodawca zwalnia mniejszą liczbę pracowników niż określona w art. 1 ustawy i następuje to z przyczyn niedotyczących pracowników (np. z powodu likwidacji stanowiska, zmiany profilu produkcji), to osoby te mają prawo do odprawy wtedy, gdy przyczyny te stanowią wyłączny powód rozwiązania z nimi stosunku pracy. Na poparcie swego stanowiska Rzecznik przywołał orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 52/09; wyrok z dnia 25 stycznia 2012 r., II PK 102/11) i przywołane tam orzeczenia.

Rzecznik wyjaśnił, że przez przyczyny niedotyczące pracownika należy uznać wszelkie okoliczności będące przyczyną rozwiązania umowy, niezwiązane z osobą

pracownika. Przede wszystkim mogą to być względy ekonomiczne czy organizacyjne związane z funkcjonowaniem pracodawcy (np. konieczność ograniczenia zatrudnienia ze względów ekonomicznych, w tym likwidacja stanowiska pracy, zmiany produkcji czy zakresu działania pracodawcy, jak też przekształcenia własnościowe).

BIURO PEŁNOMOCNIKA TRENOWEGO RPO WE WROCŁAWIU

RPO-698509-XX/12

Przedmiotem badania sprawy była niezgodność uchwały Rady Miejskiej w N. nr XXVI/453/04 z dnia 24.06.2004 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy N. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2004 r. Nr 52, poz. 1473 ze zm.) z aktami wyższego rzędu w zakresie określenia niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych jako brak tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego, a w konsekwencji uzależnienie zawarcia umowy najmu lokalu komunalnego od nie posiadania tytułu prawnego do innego lokalu.

Przepis § 7 ust. 1 pkt 1 oraz § 7 ust. 2 w/w uchwały są niezgodne z w/w aktami prawnymi. W analogicznych sprawach w przypadku kilku gmin zarówno WSA jak i Wojewodowie w trybie nadzoru uchylili, wadliwe akty prawa miejscowego w tym zakresie.

Z kolei przepis § 3 pkt 3 uchwały uzależnia możliwość wynajęcia lokalu komunalnego od zamieszkiwania na terenie Gminy przez okres nie krótszy niż 5 lat, przez co również uznać należy go za niezgodny z w/w ustawą. Gmina nie może bowiem wprowadzać pozaprawnych kryteriów zawierania umów najmu.

W odpowiedzi na zastrzeżenia Rzecznika Przewodniczący Rady Miejskiej powiadomił o przystąpieniu do procedury uchwałodawczej mającej na celu zmianę nie tylko zakwestionowanych przez Rzecznika przepisów, ale również innych. Rada Miejska zdecydowała się na podjęcie nowej uchwały regulującej zasady wynajmowania lokali mieszkalnych.

W odpowiedzi na przesłany projekt uchwały Rzecznik przedstawił swoje kolejne zastrzeżenia, które zostały w pełni uwzględnione w tekście nowo podjętej uchwały.

Pismem z dnia 9 stycznia 2013 r. Przewodniczący Rady Miejskiej powiadomił Rzecznika, że uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa.

RPO-707418-XX/12

Rzecznik podjął z urzędu sprawę niezgodności uchwały Rady Miasta G.W. Nr LXV/1021/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie pobierania opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w G.W. (Dz. Urz. Woj. L. z 2009 r. nr 142, poz. 2079) z aktami wyższego rzędu (Konstytucją RP, art. 13b ust. 4 pkt 3 ustawy o drogach publicznych).

W pkt 3 Rozdziału III Załącznika nr 3 do w/w uchwały, tj. Regulaminu Strefy Płatnego Parkowania wskazano, że dowód stwierdzający uiszczenie opłaty za parkowanie (bilet parkingowy, abonament, winieta parkingowa) lub dokument upoważniający do bezpłatnego parkowania (karta parkingowa, karta specjalna), należy umieścić za przednią szybą pojazdu w widocznym miejscu, w sposób nie budzący wątpliwości i umożliwiający jego odczytanie. Umieszczenie ich w miejscu niewidocznym lub w sposób uniemożliwiający bezpośredni odczyt z zewnątrz będzie traktowane jako postój nieopłacony. Z kolei z orzecznictwa sądów administracyjnych (m. in. uzasadnienia wyroku WSA w Łodzi wydanego na skutek skargi Rzecznika w dniu 29 lutego 2012 r. sygn. akt III SA/Łd 48/12) wynika, że gmina nie może zmuszać kierowców do wykładania biletów za przednią szybą samochodu. Stanowi to przekroczenie upoważnienia ustawowego. W świetle powyższego uznać należy, że w/w przepis uchwały narusza nie tylko wymienione wyżej przepisy ustaw, ale także art. 7 i art. 94 Konstytucji RP. W toku badania sprawy zwrócono się do Rady Miasta z prośbą o ustosunkowanie się do stanowiska Rzecznika.

W wystąpieniu skierowanym do Przewodniczącego Rady Miejskiej podkreślono, że konsekwencją niezastosowania się kierowcy do wskazanego wyżej przepisu, nie może być automatyczne karanie kierowcy na parkowanie bez uiszczenia opłaty.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Rada Miasta G. podjęła uchwałę, na podstawie której usunięto zakwestionowany przez Rzecznika przepis

RPO-624674-XX/09

Do Rzecznika zwróciła się Pani Małgorzata O. zarzucając szereg nieprawidłowości w toku postępowania rozwodowego, postępowania o podział majątku wspólnego oraz w sprawie o przywrócenie władzy rodzicielskiej toczących się przed sądami w O. i K. Jakkolwiek część zarzutów nie znalazła potwierdzenia w analizowanych aktach, uzasadniony był jednak zarzut Interesantki, że wyrok rozwodowy otrzymała dopiero po upływie kilku miesięcy od jego uprawomocnienia oraz dopiero po złożeniu wniosku o wydanie odpisu.

Z analizy akt sprawy wynikało, że wyrok uprawomocnił się w dniu 22 grudnia 2007 r. W dniu 4 lutego 2008 r. odpis wyroku został przesłany do Urzędu Stanu Cywilnego. Z uwagi na fakt, że w wyroku rozwodowym orzeczono również o alimentach na rzecz małoletnich dzieci stron, w ocenie Rzecznika zastosowanie powinien być art. 1082 k.p.c., zgodnie z którego treścią tytułowi egzekucyjnemu, zasądzającemu alimenty, sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu. Tytuł wykonawczy doręcza się wówczas wierzycielowi z urzędu. Wyrok rozwodowy, w którym zasądzono alimenty powinien być zatem zostać doręczony Interesantce niezwłocznie po jego uprawomocnieniu i bez dodatkowych opłat. W niniejszej natomiast sprawie tytuł wykonawczy doręczono dopiero w dniu 16 maja 2008 r., na wniosek Interesantki i dopiero po uiszczeniu przez nią opłaty kancelaryjnej.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Przewodniczący Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w O. po przeanalizowaniu akt sprawy potwierdził, że

Sąd nie doręczył Interesantce wyroku z klauzulą wykonalności. Zapewnił również o podjęciu działań mających na celu ocenę praktyki orzeczniczej w tym zakresie i zwrócenie uwagi sędziom na konieczność stosowania rozwiązań z art. 1082 k.p.c.

RPO-657989-XX/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pani Barbary S., która zarzuciła liczne nieprawidłowości dotyczące oznaczenia przebiegu granic należącej do niej działki w Gminie A. Interesantka zarzuciła, że decyzją Kierownika Urzędu Rejonowego w P. o rozgraniczeniu nieruchomości i zatwierdzeniu przebiegu granic działka należąca do Interesantki uzyskała dostęp do drogi publicznej. Po dziesięciu latach okazało się jednak, że granice zatwierdzone decyzją Kierownika Urzędu Rejonowego nie zostały wprowadzone do ewidencji gruntów z uwagi na niedopełnienie przez wykonawcę operatu, tj. geodety uprawnionego, obowiązków wynikających z przepisów § 8, § 9 i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 15 maja 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu zgłaszania prac geodezyjnych i kartograficznych oraz przekazywania materiałów i informacji powstałych w wyniku tych prac do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (Dz. U. Nr 33, poz. 195).

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Geodeta Powiatowy w P. wyraził stanowisko, że „jedynie odtworzenie dokumentacji technicznej z przeprowadzonego rozgraniczenia pozwoli na wykonanie postanowień decyzji i umożliwi organowi prowadzącemu ewidencję gruntów i budynków zaktualizować bazę danych”. Rzecznik skierował zatem kilka wystąpień do Wójta Gminy A. z prośbą o rozważenie wszczęcia postępowania w przedmiocie odtworzenia operatu technicznego, w oparciu o punkty graniczne naniesione w terenie oraz zeznania stron. Zdecydowana odmowa Wójta doprowadziła do skierowania w dniu 6 czerwca 2011 r. przez Rzecznika Praw Obywatelskich wystąpienia generalnego do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (WG nr 40301). W odpowiedzi uzyskano zapewnienie, iż podczas nowelizacji przepisów k.p.a. rozważona zostanie konieczność uchwalenia przepisów jednoznacznie umożliwiających odtwarzanie akt spraw administracyjnych.

W wyniku dalszych działań Rzecznika w sprawie indywidualnej, wprowadzenie nie uzyskano rozwiązania najbardziej satysfakcjonującego Interesantkę, tj. wprowadzenia stosownych zmian do ewidencji gruntów, jednak zmobilizowano organy administracji publicznej do podjęcia działań zmierzających do doprowadzenia stanu faktycznego do stanu zgodnego z prawem.

W dniu 2 stycznia 2013 r. Wójt Gminy A. przesłał do Rzecznika pismo, z którego wynika, że wszczęto postępowanie rozgraniczeniowe. Sprawa wydaje się być uzasadnieniem dla ewentualnego wystąpienia generalnego Rzecznika dotyczącego odtworzenia akt w postępowaniu administracyjnym.

RPO-691276-XX/11

Do Rzecznika wpłynęło adresowane do Wojewody pismo Pani Małgorzaty N. oraz Józefa K. Skarżący zarzucili, iż od 1990 r. ubiegają się o rekompensatę za mienie

pozostawione przez Pana Antoniego K. poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jednak do dnia dzisiejszego nie została wydana stosowna decyzja.

Z informacji oraz dokumentów przedstawionych przez Interesantów wynikało między innymi, że już w 2007 r. Wojewoda dokonał pozytywnej oceny spełnienia przez wnioskodawcę Antoniego K. wymogów z ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. W 2009 r. Minister Skarbu Państwa uznał za uzasadnione zażalenie Interesantów na niezłatwienie sprawy w terminie i wyznaczył Wojewodzie termin trzech miesięcy na załatwienie sprawy. Interesanci zarzucili także, że przedłożyli na żądanie Wojewody już drugi operat szacunkowy, przez co narażeni byli na dodatkowe koszty. Pomimo upływu wskazanego terminu do dnia złożenia w 2011 r. wniosku do RPO nie została wydana decyzja merytoryczna.

Od dnia zawiadomienia organu administracyjnego o śmierci wnioskodawcy oraz danych spadkobierców do chwili wydania postanowienia w przedmiocie uchylecia poprzedniego postanowienia z dnia 25 kwietnia 2007 r. oraz dokonania pozytywnej oceny wniosku Interesantów minęły blisko trzy lata. Tak długi okres dokonywania koniecznej zmiany postanowienia w przedmiocie oceny wniosku nie był uzasadniony.

W toku badania sprawy przez Rzecznika Interesanci skorzystali z prawa wniesienia skargi na przewlekłość. W uzasadnieniu wydanego wyroku WSA nie stwierdził jakichkolwiek przeszkód merytorycznych do wydania decyzji kończącej niniejsze postępowanie i zobowiązał Wojewodę do wydania decyzji w terminie 30 dni od dnia doręczenia prawomocnego wyroku.

Na początku 2013 r. Wojewoda poinformował o wydaniu decyzji merytorycznej w sprawie.

RPO-701944-XX/12

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Stanisława J. na sędziego Sądu Rejonowego w M. w związku z rozstrzygnięciami wydawanymi w toku postępowania egzekucyjnego. W piśmie skierowanym do Rzecznika Interesant, będący dłużnikiem, przedstawił chronologiczny opis kolejnych rozstrzygnięć Sądu, które w konsekwencji zamknęły mu drogę do rozpatrzenia jego sprawy przez Sąd II Instancji. Skarżący zarzucił, że Sąd wydał postanowienie, w którym oddalił jego skargę na postanowienie komornika przyznające wynagrodzenie biegłemu dokonującemu oszacowania nieruchomości. Postanowienie to nie zawierało uzasadnienia. Zaopatrzone je również w pieczęć, z której wynikało, że „na powyższe postanowienie zażalenie nie przysługuje”. Pomimo takiego pouczenia, zachowując termin siedmiu dni, Interesant zwrócił się do Sądu o sporządzenie uzasadnienia przedmiotowego postanowienia. Sąd odmówił sporządzenia uzasadnienia. Jak podkreślił Skarżący, wprowadzony w błąd co do niemożliwości zaskarżenia postanowienia dotyczącego skargi na czynność komornika zaniechał złożenia zażalenia na postanowienie odmawiające sporządzenia uzasadnienia. Zaskarżył je dopiero później, gdy Wiceprezes Sądu Apelacyjnego

potwierdził zasadność jego wątpliwości co do nieprawidłowości działań Sądu Rejonowego. Zażalenie złożone wówczas zostało jednak odrzucone jako spóźnione.

Nie ingerując w zakres niezawisłości sędziowskiej, Rzecznik skierował wystąpienie do Prezesa Sądu Okręgowego w W. wskazując na dostrzeżone uchybienia proceduralne Sądu, które skutkowały przykrymi dla Interesanta konsekwencjami.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Wiceprezes Sądu Okręgowego potwierdził błędność pouczenia udzielonego Interesantowi przez sędziego Sądu Rejonowego w M. o braku możliwości zaskarżenia zażaleniem postanowienia rozstrzygającego skargę na czynność komornika dotyczącą wynagrodzenia biegłego oraz błędność odmowy sporządzenia uzasadnienia tego postanowienia. Przyznał także, że były to przyczyny niezłożenia przez Skarżącego w terminie zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego oddalające skargę na komornika. Podkreślono jednak, że skoro do uchybienia terminu doszło bez winy Interesanta, mógł on skorzystać z możliwości złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na odmowę sporządzenia uzasadnienia, co zresztą sugerował Sąd Rejonowy wzywając o uzupełnienie braków formalnych pisma. Skarżący z takiej możliwości jednak nie skorzystał precyzując, że jego pismo stanowiło zażalenie na odmowę sporządzenia uzasadnienia. Wiceprezes Sądu Okręgowego podkreślił dodatkowo, że problem niezrozumiałych pouczeń kierowanych do stron działających bez profesjonalnych pełnomocników zostanie przekazany sędziom orzekającym w sprawach cywilnych podczas narad powizytacyjnych.

W toku badania sprawy potwierdził się zatem zarzut Interesanta co do nieprawidłowości pouczenia o braku zaskarżalności postanowienia oddalającego skargę na czynności komornika dotyczące ustalenia wynagrodzenia biegłego. Brak było jednak możliwości uchylenia prawomocnych już rozstrzygnięć, zwłaszcza z powodu błędnego sprecyzowania przez Interesanta istoty złożonego przez niego pisma.

RPO-705351-XX/12

Do Rzecznika wpłynęło pismo lokatorów mieszkań komunalnych znajdujących się w nieruchomości położonej w J. z prośbą o interwencję w sprawie złego stanu technicznego budynku oraz wieloletnich zaniedbań remontowych Gminy. Interesanci zarzucili, że ewentualne drobne naprawy i remonty przeprowadzane są pobieżnie, prowizorycznie, bez dbałości o jakość czy trwałość. Podnieśli także, że Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w J. już w 2009 r. stwierdził szereg nieprawidłowości dotyczących stanu technicznego budynku oraz potrzebę jego gruntownego remontu. W wydanej przez siebie decyzji PINB nakazał Zakładowi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości wyznaczając terminy wykonania poszczególnych prac. Z informacji przedstawionych przez Interesantów wynikało jednak, że pomimo naprawy dachu pomieszczenia strychowe są w dalszym ciągu zalewane z uwagi na prowizoryczność dokonanych prac remontowych. Lokatorzy wskazali, że nie naprawiono stropów na strychach i poddaszu. Zwrócono również uwagę, że także remont schodów został wykonany

pro wizorycznie, albowiem wyrównano jedynie jedno półpiętro schodów, pozostałe są natomiast w bardzo złym stanie.

W odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika PINB poinformował, że w dalszym ciągu prowadzi postępowanie w tej sprawie. Po interwencji Rzecznika zostały przeprowadzone ponowne oględziny nieruchomości, podczas których stwierdzono, że obowiązek decyzyjny nie został przez zarządcę w pełni wykonany. W tej sytuacji konieczne stało się wystawienie tytułu wykonawczego. Podczas oględzin stwierdzono również szereg nieujawnionych wcześniej nieprawidłowości takich jak zagrzybienie i zawilgocenie, nieprawidłowe i prowizoryczne podłączenie energii elektrycznej do niektórych komórek lokatorskich, nieprawidłowe zabezpieczenie świateł w przyległych do budynku piwnicach. Stwierdzono także, że instalacja odgromowa jest zdewastowana. Poza wystawieniem tytułu wykonawczego dotyczącego niezrealizowanych jeszcze robót remontowych PINB zobowiązał zarządcę budynku do przedłożenia opinii mykologiczno-budowlanej oraz kontrolę instalacji gazowej.

RPO-716635/12

Do Rzecznika zwróciła się Pani Jadwiga B. podnosząc, że doświadcza przemocy psychicznej ze strony swojego syna, który z nią mieszka. Poinformowała, że Policja odmówiła wszczęcia dochodzenia w tej sprawie.

W toku badania sprawy Rzecznik wystąpił do właściwego miejscowo ośrodka pomocy społecznej oraz do Komendanta Komisariatu Policji w W. MOPS powiadomił Rzecznika o wszczęciu wobec Pani Jadwigi B. procedury „Niebieskiej Karty” i monitorowaniu sytuacji rodziny Zainteresowanej przez dzielnicowego.

W związku z powyższym poinformowano Petentkę o służących jej środkach prawnych. Zwrócono się jednocześnie do Komendanta Komisariatu Policji w W. o staranniejszą weryfikację zgłoszeń przypadków przemocy w rodzinie.